

Józef Młyński

Tomasz Drożyński

Katarzyna A. Białecka-Urbańska

Michał Urbański

PUBLIKACJA ELEKTRONICZNA

VADEMECUM „ FAMILIARIS”

Józef Młyński

Tomasz Drożyński

Katarzyna A. Białecka-Urbańska

Michał Urbański

VADEMECUM „FAMILIARIS”

Wydawca

Stowarzyszenie „Familiaris”

Familiaris e.V.

Elsa-Brandström-Straße 21a

79111 Freiburg im Breisgau/Niemcy

Geschäftsnummer – Vereinsregister/VR 703098

Amtsgericht Freiburg im Breisgau – Registergericht

Freiburg im Breisgau 2022

Autorzy

prof. UP dr hab. Józef Młyński, Instytut Spraw Społecznych i Zdrowia Publicznego UP Kraków
mgr lic. Tomasz Drożyński, PUG Roma, Research Group on Social and Political Philosophy
mgr lic. Katarzyna A. Białecka-Urbańska, Zarząd Stowarzyszenia „Familiaris” / Familiaris e.V.
Michał Urbański, Zarząd Familiaris e.V.

Projekt okładki

Tomasz Drożyński

Recenzenci

dr Bogumiła Olejnik, Kancelaria Prawa Kanonicznego
prof. KUL dr hab. Małgorzata Gruchoła, Katolicki Uniwersytet Lubelski w Lublinie

Korekta

Tomasz Drożyński
Katarzyna Kraśnianka

ISBN

ISBN 978 – 3 – 00 – 074357 – 3 (PDF)

Wydawca

Stowarzyszenie „Familiaris”
Familiaris e.V.
Elsa-Brandström-Straße 21a 79111 Freiburg im Breisgau/ Niemcy
Geschäftsnummer - Vereinsregister/VR 703098
Amtsgericht Freiburg im Breisgau – Registergericht

Freiburg im Breisgau 2022

SPIS TREŚCI

PROLOG	5
ROZDZIAŁ I Z HISTORII „FAMILIARIS”	8
1.1 Historia założenia	9
1.2 Logo „Familiaris”	17
1.3 Statut „Familiaris”	18
1.4 Regulamin „Familiaris” i oświadczenie klienta	20
1.5 Instrukcja wewnętrzna „Familiaris”	22
1.6 Koncepcja ochrony	23
1.7 Przesłanie „Familiaris”	24
ROZDZIAŁ II JAK POMAGAMY W „FAMILIARIS”	28
2.1 Kryteria SMART	30
2.2 Metodologia pracy SWOT	31
2.3 Praca projektowa LIFT	33
2.4 Podejście synergiczne	34
2.5 Struktura „Familiaris”	35
2.6 Zasięg i zakres aktywności „Familiaris”	40
ROZDZIAŁ III „FAMILIARIS” W OFERCIE POLONIJNEJ	41
3.1 Wsparcie jako obszar pomagania	42
3.2 Wolontariat jako forma pomagania	47
3.3 Pomoc w czasie pandemii	50
3.4 Pomoc dla uchodźców	56
3.5 Dane statystyczne na temat pomocy oferowanej przez „Familiaris”	57

3.6 Współpraca z polskim duszpasterstwem Europy Zachodniej	59
3.7 Współpraca projektowa	60
ROZDZIAŁ IV EDUKACJA W „FAMILIARIS”	63
4.1 Współorganizacja kongresów rodzin polonijnych	64
4.2 Organizacja konferencji naukowych	65
4.3 Organizacja „Dni Rodziny”	67
4.4 Przygotowanie do małżeństwa – kursy on-line	69
4.5 Kursy dla małżeństw	73
4.6 Kursy dla rodziców i wychowawców	75
4.7 Kursy dla doradców	78
4.8 Projekty edukacyjne dla dzieci	80
ROZDZIAŁ V TOWARZYSZENIE W „FAMILIARIS”	82
5.1 Warsztaty tematyczne	83
5.2 Herbaciarnia „Familiaris”	85
5.3 Karcarnia „Strefy Kobiet”	87
5.4 Ferment „Dryftu Młodych”	88
5.5 Podwórko – podróże „Emi i Gracji”	90
ROZDZIAŁ VI BADANIA NAUKOWE W „FAMILIARIS”	92
6.1 Studia nad „Rodziną Polonijną”	94
6.2 Studia nad „Seniorami Polonijnymi”	96
EPILOG	97
BIBLIOGRAFIA	101
STRESZCZENIE W JĘZYKU NIEMIECKIM	105

PROLOG

Przestrzeń „Familiaris” – tak należy rozumieć wszelkie inicjatywy i strukturę poradnictwa na emigracji – powstała i jest skierowana do Polonii i Polaków za granicą. Swój dynamiczny rozwój zawdzięcza pracy zaangażowanych wolontariuszy, którzy z dużym oddaniem podejmują nowe projekty, będące realną i konkretną odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania społeczności emigracyjnej.

Podmiotem poradnictwa jest rodzina emigracyjna, która w strukturze systemowego współistnienia zorganizowana została m.in. wokół dzieci, młodzieży, rodziców i dziadków. Na wszystkich etapach rozwoju pełni ona wyjątkowe funkcje: biologiczne, wychowawcze, socjalizacyjne, społeczne, opiekuńcze. Trzeba być świadomym, iż na emigracji nie tylko dochodzi do zmiany roli i rangi rodziny, ale też postrzegania jej w opinii społecznej. Tym bardziej że w zachodnim społeczeństwie dominuje perspektywa indywidualistyczna podporządkowana dobru jednostki. Z tej racji też trwałość instytucji rodziny często, chociaż relatywnie traci swoją rangę społeczną.

Polska rodzina na emigracji znajduje się w sytuacji wyjątkowej. Według A. Pawłowskiego istnieje kilka specyficznych kulturowo zakresów życia społeczności polskiej poza granicami kraju, wobec których nie można przejść obojętnie, zwłaszcza na polu zamieszkania polskich emigrantów. Do tych obszarów wsparcia rodziny, obok duszpasterstwa, szkolnictwa polskiego oraz polskiej kultury, zaliczyć należy z całą pewnością kompleks spraw rodzinnych, a zwłaszcza poradnictwo rodzinne dla Polaków¹. Niewątpliwie emigracja polskich rodzin jest wyzwaniem dla samych emigrujących i krajów przyjmujących.

Pierwszym było podjęcie pracy, alokacja w miejscu zamieszkania, język obcy, zderzenie się z nową kulturą. Jeszcze innym podjęcie decyzji na temat edukacji dzieci. Wiele rodzin emigracyjnych sprostało tym wyzwaniom. Inne stanęły na rozdrożu, gubiąc się w nowym społecznym funkcjonowaniu. Konflikty związane z nadmiarem obowiązków, odpowiedzialna praca, trudności wychowawcze, brak dialogu rodzinnego, popadanie w uzależnienia to sytuacje,

¹ A. Pawłowski, *Polskie Rodziny za Granicą, referat na II Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy*, Warszawa 2001.

które potrzebują poradnictwa rodzinnego. Wiele tych rodzin staje się „rodzinami ryzyka”, oczekując na kompetentną i profesjonalną pomoc.

Taką pomoc i wsparcie, rozumiane w szerokim znaczeniu jako towarzyszenie emigrantom, oferuje „Familiaris”, podejmując liczne inicjatywy, badania naukowe, kształcenie na rzecz emigracji polskiej, realizując motto: „przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę”².

Kierując się jasno określonymi kryteriami, podążając w określonym kierunku, realizując uzasadnione cele, skupiając zaangażowanych wolontariuszy „Familiaris” sukcesywnie tworzy i buduje dynamicznie rozwijającą się markę o wysokiej jakości w oparciu o fachowość, wiarygodność, dyskrecję, terminowość, dostępność.

W niniejszej książce wykorzystano literaturę wewnętrzną „Familiaris, literaturę źródłową i opracowania. Celem pozostaje opis działań podejmowanych przez stowarzyszenie „Familiaris

Niniejsza książka pt. *Vademecum „Familiaris”* składa się z sześciu rozdziałów podejmujących zagadnienia teoretyczne i praktyczne.

Rozdział pierwszy dotyczy założenia stowarzyszenia „Familiaris” oraz jego historii. W rozdziale omówione zostanie logo, statut, regulamin firmy oraz oświadczenie klienta. Oprócz tego pojawi się też instrukcja wewnętrzna „Familiaris”, koncepcja ochrony oraz przesłanie stowarzyszenia.

W rozdziale drugim wskazano na sposoby pomocy oferowanych przez firmę „Familiaris”. W rozdziale omówione zostaną kryteria SMART, które stosowane są przy planowaniu inicjatyw i projektów, metodologia pracy SWOT, która pozwala na analizę mocnych i słabych stron, metoda pracy projektowej LIFT oraz podejście synergiczne stosowane przy pracy zespołowej. Dodatkowo rozdział zawiera opis struktury „Familiaris” oraz zasięgu i zakresu działalności.

Rozdział trzeci poświęcony jest ofercie pomocy zaproponowanej przez stowarzyszenie osobom pochodzącym z Polski.

² Jan Paweł II, *Adhortacja „Familiaris Consortio”*, nr 86.

Rozdział czwarty dotyczy działalności edukacyjnej „Familiaris” oferowanej Polonii i Polakom za granicą. Ponadto omówione będą różne formy współorganizowanych kongresów, konferencji naukowych oraz inicjatywa „Dni Rodziny”. Przedstawiono też oferty specjalne, takie jak przygotowanie do małżeństwa, kursy dla małżeństw, rodziców i wychowawców, doradców oraz projekty edukacyjne dla dzieci.

Rozdział piąty prezentuje zakres działań „Familiaris” polegających na towarzyszeniu i wsparciu różnych grup i indywidualnych osób. Zostaną omówione różne formy działań w ramach Familiaris, takie jak: organizowanie warsztatów tematycznych, działalność „Herbaciarni”, „Karciarni” „Strefy Kobiet”, programu treningowego Ferment „Dryftu Młodych” oraz spotkań dzieci polonijnych z „Emi i Gracją”. Całościowo rozdział odnosi się do różnych form wsparcia społecznego i zaangażowanie „Familiaris” w towarzyszenie różnym grupom i jednostkom na emigracji.

Ostatni, szósty, rozdział opisuje zarys badań naukowych przeprowadzanych przez „Familiaris”. W rozdziale omówione zostaną dwa główne obszary badań, którymi zajmuje się stowarzyszenie, a mianowicie: studia nad rodziną polonijną oraz studia nad seniorami polonijnymi. Prowadzone badania są związane z różnymi aspektami życia tych grup, takimi jak ich: potrzeby, problemy, potencjał czy też perspektywy rozwoju, a także jakość życia na emigracji. Celem badań jest zebranie informacji, które pozwolą na lepsze zrozumienie potrzeb i wyzwań związanych z życiem rodzin polonijnych oraz seniorów polonijnych, a także na specyficzne dostosowanie oferty pomocowej „Familiaris”.

ROZDZIAŁ I

Z HISTORII „FAMILIARIS”

DLACZEGO POWSTAŁY

STRUKTURY PORADNICTWA RODZINNEGO?

1.1. HISTORIA ZAŁOŻENIA

Wyjściem w kierunku świadomego, konstruktywnego spojrzenia i służby rodzinie emigracyjnej stała się propozycja Instytutu Studiów nad Rodziną Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, jako oferta Studium Poradnictwa Rodzinnego (SPR) pt. „Pomagam sobie – pomagam innym” autorstwa Władysława Szewczyka³. Pierwsze zajęcia zorganizowane w Ośrodku Polonijnym *Concordia Haus* w Niemczech miały miejsce w 2007 roku⁴. Z tej racji specjalistyczne poradnictwo rodzinne rekomendowane polskim rodzinom emigracyjnym w Europie Zachodniej zostało zainicjowane przez rektora Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech, prałata Stanisława Budyna oraz Władysława Szewczyka – wykładowcę w Instytucie Nauk o Rodzinie UKSW w Warszawie.

Pierwsze wymienione listy między wskazanymi powyżej osobami, a dotyczące poradnictwa rodzinnego dla rodzin polonijnych datowane są na 2006 rok, zaś naukowa i praktyczna realizacja programu pt. *Poradnictwo rodzinne. Program szkoleniowy dla ośrodków polonijnych*, opracowanego przez Władysława Szewczyka rozpoczęły się w roku 2007 w ośrodku polonijnym *Concordia Haus* koło Dortmundu w Niemczech.

³ Studium to nazywane również często kursem poradnictwa rodzinnego zostało zapoczątkowane i opracowane przez ks. dr. Władysława Szewczyka, ówczesnego wykładowcę w Instytucie Nauk o Rodzinie UKSW w Warszawie oraz w Wyższym Seminarium Duchownym w Tarnowie, Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

⁴ Wiele szkoleń odbyło się już wcześniej w krajach takich jak: Białoruś (Pińsk, Grodno, Mińsk), Słowacja (Bratysława, Preszow) Rosja (Moskwa), Ukraina (Lwów). W krajach tych nie stworzono struktur poradnictwa rodzinnego, ale absolwenci przygotowani pomagali bezpośrednio poszczególnym kapłanom przy parafii, np. w Rosji pracowali w (Centrum Siemi).

Owoce Studium Poradnictwa Rodzinnego było przygotowanie świeckich do pracy z rodzinami i dla rodzin przy ośrodkach Polskich Misji Katolickich według różnych stopni sformalizowania: poradnie rodzinne (przygotowanie do małżeństwa i poradnictwo dla małżeństw i rodzin) oraz poradnie specjalistyczne o szerszej ofercie pomocowej. Początkowo trzyletnie SPR obejmowało następujące bloki tematyczne: psychologiczno-poradniano; teologiczno-etyczny; medyczo-praktyczny (NPR). Od 2012 roku program wzbogacił się o kolejny temat – społeczno-socjalny⁵. Celem proponowanego SPR jest przygotowanie osób świeckich do pracy w Polskich Misjach Katolickich. Studium adresowane zostało do osób już zaangażowanych lub pragnących zaangażować się w duszpasterstwo rodzin i pomoc małżonkom.

Efektom prowadzonego studium jest przekazanie kompetencji (wiedzy) i nauczanie umiejętności praktycznych. Program łączy elementy formacyjne, studyjne i warsztatowe oraz obejmuje szerokie spektrum tematyczne: współczesne konteksty pomocy małżonkom (aktualna sytuacja małżeństwa i rodziny, formy towarzyszenia rodzinie), towarzyszenie małżonkom w odkrywaniu Bożego zamysłu o małżeństwie i rodzinie (personalistyczne podstawy miłości małżeńskiej, sakramentalność małżeństwa), wsparcie w zakresie relacji małżeńskich i budowania jedności (kryteria dojrzałości osobowościowej warunkującej jakość relacji małżeńskiej, etapy rozwoju miłości, zadanie budowania jedności w różnych sferach życia małżeńskiego, dialog małżeński), przekazanie małżonkom teoretycznej i praktycznej wiedzy w zakresie realizacji zadań prokreacyjnych (naturalne planowanie rodziny, istota i kryteria odpowiedzialnego rodzicielstwa, praktyczne umiejętności w zakresie metod rozpoznawania płodności, problem niepłodności, wsparcie rodziny z doświadczeniem utraty i choroby dziecka), pomoc małżonkom w sytuacjach trudnych i kryzysowych (elementy pomocy psychologicznej i terapeutycznej, różne formy pomocy małżonkom, wsparcie rodziny z doświadczeniem opieki senioralnej. Model „pięciu kroków” autorstwa ks. dra W. Szewczyka to wsparcie w problemach i kryzysach małżeńskich oraz w sytuacjach okołorozwodowych. To autorski i pionierski model poradnictwa w sytuacji kryzysu

⁵ Trzyletni program był realizowany przez W. Szewczyka, A. Prybę, G. Koszałkę oraz od 2012 J. Młyńskiego. W ramach prowadzonych zajęć wiele wykładów wygłosiła W. Okła psycholog kliniczny i długoletni wykładowca na KUL w Lublinie.

małżeńskiego. W tym kontekście rodzinie polonijnej służy cały zespół doradców: kapłan, świecki doradca życia rodzinnego, psycholog, pedagog, prawnik, lekarz a także pracownik socjalny⁶. Prowadzony moduł oferty programowej odpowiada na wezwania Jana Pawła II: „Kościół towarzyszy rodzinie w jej drodze”⁷.

Kolejnym obszarem i oczekiwanym efektem prowadzonego SPR jest stworzenie struktur poradnictwa na emigracji i założenie lokalnych poradni specjalistycznych, uwzględniając lokalne warunki i środowisko życia emigrantów. Ze względów strukturalnych i organizacyjnych nie jest to łatwe do osiągnięcia. W kontekście uwarunkowań środowiskowych i kulturowych tworzenie form poradnictwa przyjmuje charakter lokalnych potrzeb oraz indywidualnego podejścia. Przykładem nowoczesnego podejścia do organizacji poradnictwa rodzinnego jest powołana poradnia „Familiaris”, która zajmuje się koordynacją i organizacją jednostek lokalnych (na terenie Niemiec jest około czterdziestu przyparafialnych poradni, które w większości zajmują się tylko przygotowaniem do małżeństwa).

W Polskich Misjach Katolickich w Europie Zachodniej aktualnie prowadzone jest kolejne SPR – cieszące się dużym zainteresowaniem w opinii studentów. Studium skierowane do Polonii zagranicznej odbywa się w trybie realnie możliwym – *on-line*, co w żadnym stopniu nie umniejsza jakości przekazywanej wiedzy. Argumentem pozytywnym jest łatwa dostępność dla studentów, komfort spotkań online oraz możliwość dalszego kształcenia. Rozwój i poszerzanie horyzontów wiedzy, wykorzystując tryb *on-line*, jest z jednej strony podejściem kompromisowym, umożliwiającym rozwój i posiadanie aktualnego stanu wiedzy, szczególnie osób przebywających poza granicami kraju, pragnących zdobywać wiedzę i kształcić się w języku ojczystym. Oferuje też transparentnie przekazaną wiedzę. Nadmienić należy, że nie tylko wiedza i aparat naukowy pozostają najcenniejszym ogniwem, lecz także chodzi o podtrzymanie i szerzenie kultury, tradycji oraz wiary. Można suponować, że jest to wymiarem utrzymania i powrotu do korzeni, z których

⁶ W. Szewczyk, *Poradnictwo rodzinne. Program szkoleniowy dla ośrodków polonijnych*, Hanower-Tarnów 2011, s. 9.

⁷ Jan Paweł II, *Adhortacja “Familiaris Consortio”*, nr 65.

się wyrosło. Tym bardziej że współcześnie moda kulturowa (trendy multikulturowe) sprzyjają wielu zagrożeniom wobec małżeństwa i rodziny.

Inicjatywa SPR „Pomagam sobie – pomagam innym” propagowana jest i szerzona przez powołaną w roku 2020 Polonijną Radę Rodziny przy delegacie Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. Duszpasterze posługujący w Polskich Misjach Katolickich wspólnie z wyszkoloną kadrą posiadającą odpowiednie kwalifikacje, z wyższym wykształceniem o bardzo różnych specjalnościach, od medycznych, poprzez studia z nauk o rodzinie, aż po kierunki politechniczne i administracyjno-prawne, mają możliwość tworzyć nową jakość duszpasterstwa na emigracji. Otwierają się tym samym nowe możliwości rozwoju i budowania jednolitych struktur organizacyjnych poradnictwa na emigracji. W organizacji poradnictwa rodzinnego na emigracji trzeba podkreślić rolę dr Grażyny Koszałki.

Z powodu kwestii formalnych, organizacyjnych, strukturalnych i logistycznych kongresy rodziny polonijnej od 2019 r. zostały przeniesione poza terytorium Polski. W 2019 r. miał miejsce I Kongres Polonijny w La Ferte koło Paryża, pt. „Poradnictwo rodzinne na emigracji”⁸. Niestety z racji pandemii koronawirusa kolejne kongresy odbyły się online. Kongres zaplanowany na 2020 r. odbył się 21 listopada w trybie online pt. „Małżeństwo w centrum duszpasterskiej troski Kościoła na emigracji”⁹, podobnie jego druga część, 16 stycznia 2021 r. pt. „Idź, odbuduj mój kościół domowy”¹⁰. III Kongres Rodzin Polonijnych odbył się 21 listopada 2021 r. pt. „Odkryć receptę Jana Pawła II na szczęśliwą rodzinę”¹¹.

Rzeczywistym efektem zorganizowanego w 2019 r. Kongresu Rodzin Polonijnych we Francji i wynikiem rozmów podczas zebrania plenarnego Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej w roku 2020 było powołanie przez Delegata delegata KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej - Ksks. bp dra wW. Lechowicza Polonijnej Rady Rodziny przy Delegacie

⁸ Kongres Rodzin Polonijnych online „Opoka news”, 11.15.2020.

⁹ Kongres Rodzin Polonijnych online „Opoka news”, 11.15.2020.

¹⁰ Kongres Rodzin Polonijnych online „Opoka news”, 8.01.2021.

¹¹ Kongres Rodzin Polonijnych online „Opoka news”, 2.10.2021.

delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. Uwzględniając dotychczasowe doświadczenie i zaangażowanie w ramach duszpasterstwa małżeństw i rodzin, osobiste walory i uznanie w środowisku polonijnym do Polonijnej Rady Rodziny, zastało zaproszone szerokie grono osób od lat zaangażowanych w sprawy rodziny polonijnej. W skład Polonijnej Rady Rodziny przy delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej wchodzi: kapłani i wierni świeccy (małżonkowie), przedstawiciele polonijnych ruchów/stowarzyszeń rodzin, eksperci z Polski – w tym członkowie Rady Rodziny przy KEP, koordynator naukowy, członek Rady Rodziny przy KEP, rekolekcjonista rodzin, członek Rady Rodziny KEP, ISNAR (Instytut Studiów Nad Rodziną Im. Arcybiskupa Kazimierza Majdańskiego), diecezjalna doradczyni ds. rodzin diecezji warszawsko-praskiej/opieka nad doradcami, księża koordynatorzy – w każdym kraju/rejonie, operatorzy medialni i techniczni.

Motywacją przewodnią powołanej rady są słowa Jana Pawła II: „Zachować rodzinę od niebezpieczeństw współczesnego świata, to wielkie zadanie całego Kościoła, to wielkie zadanie duszpasterstwa polonijnego, to wielkie zadanie całej Polonii i każdego rodaka”¹². Potrzeba wzmacniać tożsamość narodową Polaków na emigracji. Koniecznym jest poczucie i przynależność do wspólnoty¹³. Również papież Franciszek w orędziu na Światowy Dzień Migranta w 2020 r. wskazał pilne zadania, aby rodzinie służyć, promować ją, współpracować z nią, rozwijać jej i towarzyszyć¹⁴.

Głównymi celami pracy Polonijnej Rady Rodziny są: informacja i edukacja z zakresu życia w małżeństwie i rodzinie; formacja duszpasterzy i małżonków; integracja i współpraca zarówno w ramach Polonii, jak i z Kościołami lokalnymi; inicjacja działań służących przygotowaniu do życia w małżeństwie, towarzyszeniu małżonkom i rodzinom oraz wychowaniu dzieci i koordynacja wymienionych działań. Na poziomie teoretycznym i praktycznym Polonijna Rada

¹² J. Paweł II, *Przemówienie do Polaków w Kanadzie*, Toronto, 1984, s. 44.

¹³ Jan Paweł II, *Przemówienie podczas audiencji dla uczestników rzymskiego spotkania Kraj – emigracja*, Watykan 29.10.1990, s. 17.

¹⁴ Franciszek, *Orędzie ojca świętego na 106. Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy*, 2020 r.

Rodzin ma szansę być realną pomocą w prowadzeniu i koordynowaniu duszpasterstwa rodzin w środowiskach polonijnych w Europie.

Należy dodać, iż w ramach prowadzonej działalności na rzecz rodzin polonijnych cyklicznie ukazują się pomoce naukowe w postaci następujących publikacji: „Poradnictwo rodzinne. Program szkoleniowy dla Ośrodków Polonijnych”¹⁵; „Rodzina wobec dylematów migracji zarobkowej. Badania i analizy”¹⁶; „Poradnictwo rodzinne w teorii i praktyce”¹⁷; „Podstawy poradnictwa psychologicznego”¹⁸; „Rodzina polonijna w budowaniu cywilizacji miłości”¹⁹; „Rozmowy, które leczą”²⁰; „Budowanie więzi w małżeństwie i rodzinie a emigracja. Teoria i praktyka”²¹; „Poradnictwo rodzinne na emigracji. Teoria i praktyka”²².

Inicjatywy podejmowane są po to, aby otaczać troską rodziny polonijne, a nade wszystko towarzyszyć im w ich drodze na emigracji. Wskazać należy, że członkowie Polonijnej Rady Rodziny i wszyscy doradcy rodzinni przygotowani są merytorycznie i praktycznie do posługi rodzinom emigracyjnym.

Duszpasterstwo prorodzinne od zawsze znajdowało się w centrum pastoralnych priorytetów duszpasterstwa emigracyjnego. Owocem posiedzenia Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej 27-29 września 2019 r. w Zakopanem oraz Międzynarodowego Kongresu Rodzin Polonijnych 26-27 października 2019 r. w La Ferté-sous-Jouarre było stworzenie struktur poradni rodzinnych w warunkach emigracyjnych oraz podniesienie jakości duszpasterstwa polonijnego.

¹⁵ W. Szewczyk, *Poradnictwo rodzinne. Program szkoleniowy dla ośrodków Polonijnych*, Hanower–Tarnów 2007.

¹⁶ J. Młyński, W. Szewczyk, *Rodzina wobec dylematów migracji zarobkowej. Badania i analizy*, Warszawa 2012.

¹⁷ *Poradnictwo rodzinne w teorii i praktyce*, red. U. Dudziak, G. Koszałka, J. Młyński, Kraków 2013.

¹⁸ W. Szewczyk, W. Okła, *Podstawy poradnictwa terapeutycznego*, Warszawa 2016.

¹⁹ *Rodzina polonijna w budowaniu cywilizacji miłości*, red. J. Młyński, G. Koszałka, Kraków 2017.

²⁰ W. Szewczyk, J. Młyński, E. Zięba, *Rozmowy, które leczą*, Tarnów 2017.

²¹ *Budowanie więzi w małżeństwie i rodzinie a emigracja. Teoria i praktyka*, red. J. Młyński, G. Koszałka, Kraków 2018.

²² *Poradnictwo rodzinne na emigracji. Teoria i praktyka*, red. Z. Struzik, W. Szewczyk, J. Młyński, Warszawa 2021.

W listopadzie 2019 r. powołano poradnię Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech „Familiaris”²³. Nazwa nawiązuje do posynodalnej adhortacji papieża Jana Pawła II „Familiaris consortio” o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, wydanej 22 listopada 1981 r. „Familiaris” jest dziełem na 100-lecie urodzin Karola Wojtyły i 40-lecie wspomnianego dokumentu, w którym papież Polak pisał, iż, przyszłość ludzkości idzie poprzez rodzinę! Jest zatem rzeczą nieodzowną i nagłą, aby każdy człowiek dobrej woli zaangażował się w sprawę ratowania i popierania wartości i potrzeb rodziny²⁴.

Poradnia „Familiaris” jest z jednej strony bardzo realną i konkretną odpowiedzią na słowa Jana Pawła II, z drugiej zaś realizacją postulatów Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej z 2019 r. na miarę możliwości lokalnych.

W myśl Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, iż „(...) rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”²⁵, mając na uwadze dobro i promocje rodziny polonijnej powołana poradnia „Familiaris” – skupia i koordynuje pracę doradców rodzinnych w 40 lokalnych (przyparafialnych) poradniach na terenie Niemiec. Koordynatorzy pełnią swoją funkcję w wymiarze lokalnym (Freiburg) oraz krajowym (PMK Niemcy). Koordynatorzy zrzeszeni są w TEAM-ie poradni Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech „Familiaris” – to grupa osób zaangażowanych w temat poradnictwa rodzinnego, podejmujących swoje działania, mając na uwadze dobro rodziny polonijnej. Poradnia „Familiaris” to instytucja rodzinna na emigracji działająca wielopoziomowo i integralnie. Założenia teoretyczne pracy „Familiaris” to: personalistyczna koncepcja człowieka, chrześcijański system wartości, zdrowy eklektyzm metod, wolontariat i bezpłatność usług. Poradnia bierze pod uwagę uwarunkowania ponadnarodowe i międzywyznaniowe. Uwzględniając etniczne różnice wspólnot polskojęzycznych poradnia wychodzi naprzeciw zainteresowanym, posługując się językiem

²³ Założycielami „Familiaris” są Katarzyna A. Białecka-Urbańska, pełniąca rolę koordynatora, T. Drożyński, pełniący rolę koordynatora duchowego oraz Józef Młyński, pełniący rolę koordynatora naukowego, Michał Urbański, pełniący rolę koordynatora promocji i marketingu.

²⁴ Jan Paweł II, *Adhortacja „Familiaris consortio”*, nr 87.

²⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art.18.

polskim lub niemieckim. Oferuje pomoc dla osób poszukujących wsparcia, rozmowy, porady. Wspiera też osoby starsze i samotne, uczy narzeczonych, pomaga małżeństwom, chroni młodzież i dzieci.

Od 2021 r. poradnia „Familiaris” funkcjonuje jako stowarzyszenie użyteczności publicznej z siedzibą w Freiburgu pod nazwą stowarzyszenie „Familiaris” (Familiaris e.V.). Uregulowanie prawne i administracyjne formalnej kwestii poradni dało podstawę budowania trwałego i stabilnego poradnictwa na emigracji, co otwiera wiele nowych możliwości rozwoju, w dalszej konsekwencji ewaluacji poradnictwa. Cele i ich realizacja są bezpośrednio zależne i adekwatne do możliwości społecznych, w jakich projekty „Familiaris” są realizowane.

Jak głosi chińskie przysłowie: „każda podróż zaczyna się od pierwszego kroku”, tak też jest w przypadku „Familiaris”. Reasumując: przeciwności wewnętrzne i zewnętrzne w drodze do powołania działania i rozwoju projektu „Familiaris”, z jakimi trzeba się zmierzyć, należy uwzględnić niezmienny faktor emigracji.

Z precyzją i zrównoważoną strategią udało się znaleźć zbilansowane rozwiązanie problemów:

- strukturalnych: brak struktur i wzorców, brak odgórnej regulacji poradnictwa na emigracji;
- organizacyjnych: brak wspólnej odpowiedzialności i celowości podejmowanych działań, brak planu działania i konkretnych etapów ich realizacji w określonym czasie;
- wewnętrznych: problemy w komunikacji *intern* i *extern*, problemy jednorodnej wizji i rozwoju, odmienne zadania dotyczące podstawy prawnej poradni;
- finansowych: brak środków pieniężnych, brak możliwości finansowania;
- lokalowych: brak odpowiednich pomieszczeń, dostępność sal;
- kadrowych: brak czasu koordynatorów, brak wysoko wykwalifikowanej zmotywowanej kadry doradców rodzinnych.

1.2. LOGO „FAMILIARIS”

Symboliczne przedstawienie „Familiaris” w postaci drzewa dla założycieli było oczywistym wyborem. Drzewo samo w sobie jest symbolem życia i odradzania, jest kojarzone z siłą, wielkością i długowiecznością, naturą.

Spoglądając na logo „Familiaris”²⁶ przesłanie jest kompaktowe:

- drzewo – symbol życia,
- liście – miłość,
- pień – małżeństwo jako komunia osób (podstawa rodziny),
- konar – przenikanie się odmiennych przestrzeni osób,
- korzeń – wspólna stabilność,
- para – symbol małżeństwa,
- krzyż – symbol wiary,
- okrąg – emigracja.

„Familiaris” to uczestniczenie we wzrastaniu w miłości małżeńskiej będącej podstawą stabilnej w wierze rodziny przebywającej na emigracji.

²⁶ Projekt T. Karawajczyka dla poradni „Familiaris”, 2020.

1.3. STATUT „FAMILIARIS”

Rezultatem spotkania grupy osób zaangażowanych w temat poradnictwa rodzinnego było 17 stycznia 2021 r. przyjęcie i zatwierdzenie uprzednio przygotowanego statutu poradni „Familiaris”²⁷. Spisany protokół, określający zarząd i członków, siedzibę, motywacje, zadania i cele był dokumentem kluczowym, pozwalającym na podjęcie dalszych kroków na drodze do formalnej rejestracji Stowarzyszenia „Familiaris” w rejestrze sądowym, urzędzie podatkowym, rejestrze transparentność i w instytucji policji.

Decyzją Sadu Rejonowego w Freiburg im Breisgau 10 lutego 2022 r. powołano do funkcjonowania zarejestrowane stowarzyszenie użyteczności publicznej „Familiaris / Familiaris eingetragener Verein (Familiaris e.V.). Uzyskując rejestr sądowy i numer w urzędzie podatkowym, Stowarzyszenie „Familiaris” uzyskało zdolność prawną i stało się osobą prawną. Członkowie stowarzyszenia nie muszą odpowiadać swoim majątkiem prywatnym, a może natomiast gromadzić majątek. Zarejestrowane stowarzyszenie to zgromadzenie osób fizycznych lub prawnych, które realizują wspólny interes statutowy. Zgodnie z prawem jest to więc organizacja korporacyjna, w której łączące się osoby występują w przyszłości jako jednostka pod jedną nazwą parasolową.

²⁷ Statut „Familiaris”, w: Statut Familiars (dostęp: 7.09.2022).

W ustawie zasadniczej zarejestrowane stowarzyszenie jest zdefiniowane w następujący sposób: „Długoterminowe stowarzyszenie ludzi, niezależne od zmiany członków, w celu osiągnięcia wspólnego celu zgodnego z umową”.

Statut stowarzyszenia „Familiaris” w ośmiu paragrafach jednoznacznie określa następujące kwestie: nazwy, siedziby i rok rozliczeniowy (§1), cele i zadania (§2), finansowanie (§3), członkostwo (§4), organy stowarzyszenia (§5), zarząd (§6) zgromadzenie ogólne (§7), rozwiązanie stowarzyszenia (§8).

Jak określa statut „Familiaris”: stowarzyszenie realizuje wyłącznie i bezpośrednio cele charytatywne, charytatywne w rozumieniu sekcji: „Cele uprzywilejowane podatkowo”. Stowarzyszenie działa bezinteresownie, nie realizuje przede wszystkim własnych celów gospodarczych.

Celami stowarzyszenia są:

1. Promocja małżeństwa i rodziny.
2. Promocja opieki nad młodzieżą i osobami starszymi.
3. Promocja edukacji i wychowania.
4. Promocja religii.
5. Promocja postawy międzynarodowej, tolerancji we wszystkich dziedzinach kultury i zrozumienia międzynarodowego.
6. Promocja opieki domowej.

Środki na realizację zadań pozyskiwane są poprzez: darowizny, dotacje, usługi wolontariatu. Mogą być one wykorzystane wyłącznie na cele statutowe. Członkowie nie otrzymują żadnych dotacji ze środków stowarzyszenia. W razie potrzeby istnieje możliwość uiszczenia opłat za zaproszonych prelegentów (kapłanów, wykładowców). Działalność musi być zgodna ze statutem i żadna osoba nie może być uprzywilejowana wydatkami lub dochodami, które są obce celom stowarzyszenia lub nieproporcjonalnie wysokim wynagrodzeniem. Osoby pracujące dla stowarzyszenia otrzymują zwrot udokumentowanych uzasadnionych wydatków, co reguluje zarząd stowarzyszenia.

1. 4. REGULAMIN „FAMILIARIS” I OŚWIADCZENIE KLIENTA

Na potrzeby prawidłowego, transparentnego i bezpiecznego funkcjonowania poradni „Familiaris” opracowany został regulamin (1 lutego 2022 r.)²⁸ określający wewnętrzne zasady postępowania i strukturę poradni, normujący prawa i obowiązki stron zaangażowanych. Istotnym etapem w budowie dobrze funkcjonującej struktury było opracowanie regulacji z zakresu praw i obowiązków, a także transparentności w zakresie odpowiedzialności. Regulamin poradni „Familiaris”, przyjęty 1 lutego 2022 r., to swego rodzaju schemat, który tłumaczy sposób organizacji i funkcjonowania tej instytucji. Pełni rolę informacyjną i porządkującą zadania, zakres konsultacji, obowiązki koordynatora, koordynatora sektora, konsultanta, klienta. W kolejnych 17 paragrafach określono szczegółowo: działanie poradni według wytyczonych standardów (§3), zakres struktury (§6), wyłączenie odpowiedzialności odszkodowawczej (§4), sąd członkowski (§5), strukturę sektorów (§6), zakres zadań i prawa koordynatora (§§7,8), zakres zadań i prawa koordynatora sektora (§9), strukturę biura stowarzyszenia (§§10,11), zakres zadań i prawa konsultanta (§§12,13,14,15) i klienta (§16), prowadzenie i przechowywanie dokumentacji (§17).

Regulamin kompleksowo określa strukturę i organizacją stowarzyszenia. Za pomocą regulaminu wprowadzono w stowarzyszeniu skuteczną organizację pracy, usprawniono działanie organów i jednostek, zapewniono odpowiedni przebieg konsultacji, uporządkowano cele, co zapewnia ład w całości struktury.

²⁸ *Regulamin „Familiaris”*, w: Regulamin Familiaris (dostęp: 7.09.2022).

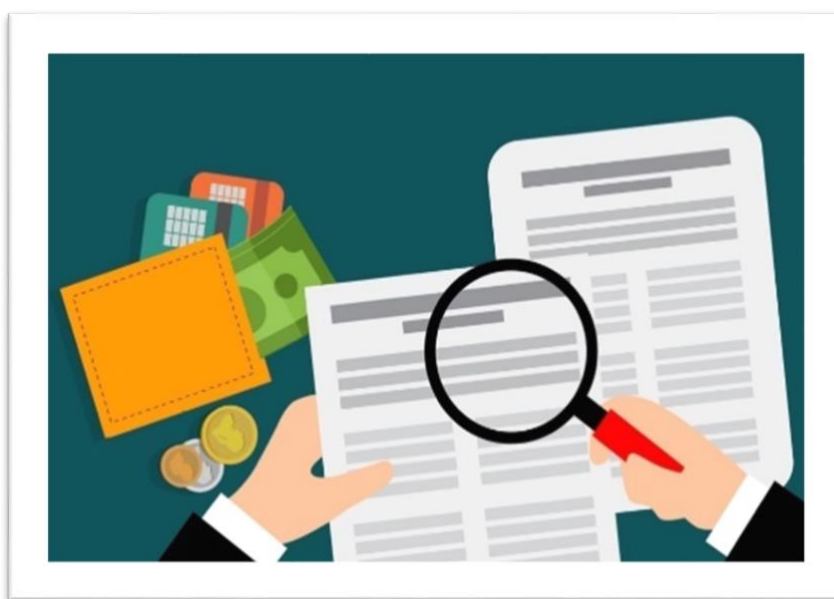
Oświadczenie klienta to dokument regulujący w sposób formalny transparentność i odpowiedzialności na linii koordynator – koordynator sektora – konsultant – klient²⁹. Transparentność w sensie komunikacji oznacza przejrzystość lub jawność zaistniałej sytuacji porady. Oświadczenie klienta to obowiązkowy dokument regulujący odpowiedzialność prawnocywilną, będący zabezpieczeniem dla obu stron.

²⁹ Oświadczenie klienta „Familiaris”, w: Oświadczenie (dostęp: 7.09.2022).

1.5. INSTRUKCJA WEWNĘTRZNA

Na potrzeby transparentnego i poprawnego funkcjonowania ośrodków Polskiej Misji Katolickiej (PMK) w Niemczech, poradni „Familiaris” i stowarzyszenia „Familiaris” opracowana została instrukcja wewnętrzna (9 października 2021 r.)³⁰, określająca normy, zasady i strukturę współpracy, jak również zakres zadań i odpowiedzialności stron. Zarząd stowarzyszenia 9 października 2021 r. podpisał z rektorem PMK, ks. dr. Michałem Wilkoszem, postawienie regulującego relacje między PMK a Familiaris oraz postanowienia o ustanowieniu przy PMK i zakresie działalności duszpasterza doradców życia rodzinnego.

³⁰ Instrukcja wewnętrzna, w: Instrukcja (dostęp: 07.09.2022).

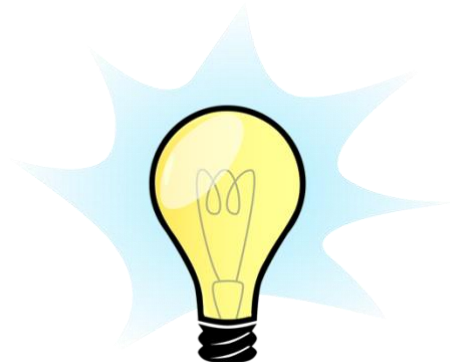

1.6. KONCEPCJA OCHRONY

Zgodnie z wymogami Biura Niezależnego Rzecznika ds. Wykorzystywania Seksualnego Dzieci (Geschäftsstelle der Unabhängigen Beauftragten für Fragen des sexuellen Kindesmissbrauchs) w sierpniu 2022 r. opracowano koncepcje ochrony nieletnich – Schutzkonzept „Familiaris”³¹. Aby móc chronić dzieci i młodzież przed wykorzystywaniem seksualnym, gdziekolwiek się znajdują, trzeba wiedzieć, jak to zrobić. Każda jednostka w społeczeństwie powinna zająć się tym problemem i aktywnie przyczynić się do stworzenia bezpiecznych przestrzeni dla dziewcząt i chłopców. Instytucje lub organizacje, którym powierzane są dzieci i młodzież, muszą wiedzieć, jak skutecznie realizować ich ochronę.

Koncepcja ochrony sprawia, że stowarzyszenie „Familiaris” staje się przestrzenią doświadczeń i miejscem skutecznej ochrony dzieci i młodzieży przed przemocą seksualną. Jednocześnie jest miejscem, w którym można znaleźć kompetentne osoby kontaktowe, potrafiące wysłuchać i pomóc, w razie narażenia na przemoc seksualną. Koncepcja ochrony nie pozostawia miejsca na nadużycia.

³¹ *Koncepcja ochrony*, w: Schutzkonzept (dostęp: 7.09.2022).

1.7. PRZESŁANIE „FAMILIARIS”

Istnieje nieustanna potrzeba, zaangażowania wielu osób do służenia rodzinie, szczególnie na emigracji, zarówno w obszarze przygotowania młodych ludzi do sakramentalnego małżeństwa, ale też w sytuacji, gdy w rodzinie pojawiają się różne trudności wychowawcze oraz kryzysy małżeńskie. Analizując wyniki prowadzonych badań oraz prowadząc obserwacje egzystencji polskich rodzin na emigracji istnieje słuszna potrzeba profilaktyki prorodzinnej w rodzinach oraz pilna konieczność prowadzenia poradnictwa rodzinnego. Poradnictwo wg ks. prof. Władysława Szewczyka jest „osobowym kontaktem pomocowym” wobec drugiego człowieka, który przeżywa trudności, problemy, kryzysy i zwraca się do doradcy po „po-moc” ; „po-siłę” i „po-radę”³². Kontakt rozumiany jest tu jako wzajemne odniesienie, relacja, spotkanie. Narzędziem tej relacji jest słowo, rozmowa, dialog. Kontakt ma charakter osobowy – w odróżnieniu od rzeczowego – jest to kontakt międzyludzki, wraz z całym światem myśli, wyobrażeń i postaw. Kontakt ma wymiar pomocowy, tzn. że jego celem jest konkretnie rozumiana pomoc, niezależnie od tego, czy jest to realna pomoc w rozwiązaniu problemu czy tylko emocjonalne wsparcie w sytuacjach, kiedy inna pomoc jest po prostu niemożliwa. Podmiotem i adresatem poradnictwa jest pojedynczy człowiek oraz rodzina. Dlatego skuteczne pomaganie cechuje zawsze pozytywna i dobra zmiana. Każda natomiast zawiera pewne etapy w analizie uczuć i myśli klienta³³.

³² W. Szewczyk, W. Okła, *Podstawy poradnictwa psychologicznego*, wyd. II, Warszawa 2016, s. 7.

³³ W. Szewczyk, J. Młyński, E. Zięba, *Rozmowy, które leczą*, Tarnów 2017, s. 21.

Przesłanie „Familiaris” jako „osobowy kontakt pomocowy i jako „towarzyszenie” zawarte jest w 7 frazach, które definiują adresatów stowarzyszenia:

1. „Jeśli potrzebujesz porozmawiać, zgłoś się do nas – służymy pomocą i poradą”.
2. „Razem łatwiej zobaczyć światełko w ciemnym tunelu, razem lepiej przeżywać radości i smutki, razem mądrzej idziemy przez życie”.
3. „Jeżeli potrzebujesz poczytać, posłuchać coś/kogoś „innego”, zapraszamy – w „Familiaris” być może znajdziesz ciekawe informacje, które się mogą Tobie lub komuś, kiedyś, gdzieś, po coś przydać”.
4. „Razem możemy więcej, lepiej, wyżej, dalej... zatem do działania”.
5. „Jeżeli chcesz nas wspomóc swoją wiedzą, czasem, dobrą radą, chęcią współpracy – czekamy na Ciebie, a jeżeli chcesz wspierać nasze dzieło duchowo, prosimy o Twoje pozytywne myśli i dobre słowo”.
6. „Razem piękniej przeżywamy pobyt na emigracji”.
7. „Zostańmy wspólnie promotorami rodziny emigracyjnej”.

Przestrzeń „Familiaris” dedykowana jest każdemu przebywającemu na emigracji i została stworzona na jej potrzeby.

„Familiaris” jako stowarzyszenie o charakterze woluntarnym przyjmuje pomoc spersonalizowaną, a jej adresatami są: dzieci, młodzież, małżeństwa (szczególnie w sytuacjach kryzysowych) oraz seniorzy. Jest w pewnym sensie ofertą przywracania nadziei i dystrybucji szeroko rozumianego wsparcia. W społecznych i psycho-społecznych uwarunkowaniach życia ludzkiego nadzieja, jak zauważa A. Kępiński, mieści kilka ważnych odniesień. Wiara, nadzieja i miłość idą zawsze razem; zwykle u największych nawet pesymistów istnieje choćby cień nadziei; jest ona bowiem warunkiem życia: musi istnieć wiara w przyszłość, gdyż życie jest ustawicznym dążeniem do tego; utrata nadziei jest jednym z osiowych objawów depresji, nadzieja jest zawsze tam, gdzie jest człowiek ³⁴.

³⁴ J. Makselon, *Kiedy możemy mieć nadzieję*, w: *Kształty nadziei*, red. W. Szewczyk, Tranów 2022, s. 25.

J. Makselon, przeprowadzając badania wśród studentów u początku obecnego stulecia, wskazał na następujące określenia nadziei:

- „jest związana z dobrem. Ona dzieje się, gdy człowiek ma wystarczająco silne «fundamenty» pozwalające mu oczekiwać jakiegoś dobra w przyszłości,
- jest czymś, bez czego wszystko traci sens,
- jest tym, co utrzymuje mnie przy życiu,
- utrata nadziei jest auto zagładą. (...) podstawowym elementem „ja”,
- pozwala nam zaspokoić braki i oczekiwać na ich rekompensatę,
- to ufność, że Ktoś czuwa nad naszym losem,
- jest stanem duchowego nastawienia na...,
- jednym z filarów chrześcijaństwa,
- szansą, oczekiwaniem, ratunkiem,
- to optymistyczna walka o przyszłość, dążąca do osiągnięcia celu,
- jest życiem wiecznym,
- jest darem wszczepionym w ludzką naturę,
- to przekonanie o możliwości,
- pozwala żyć z radością, ufnie oddać się Bożej Opatrzności,
- matką głupich, cnotą kardynalną, czymś, co ułatwia życie”³⁵.

J. Szczepański pisał, że „nadzieja i złudzenia są więc przede wszystkim aktami litości losu nad nędzą ludzkiej egzystencji. Pozwalają przewycięzać klęski, nie dostrzegać śmieszności, małości, angażować się tam, gdzie racjonalna kalkulacja każe zrezygnować, kontynuować walki «beznadziejne», lecz przecież zabarwione nadzieją silniejszą niż sceptyczny rozum. Patrząc na dzieje zmagania ludzkości, musimy przyznać, że we wszystkich dziedzinach przedsięwzięć ludzkich

³⁵ Tamże, s. 24.

wiele czynów wielkich zrodziło się z nadziei, ale wiele szlachetnych szaleństw zmieniających losy narodów zrodziło się ze zwykłych złudzeń”.³⁶

Familiaris chce towarzyszyć polskiej rodzinie emigracyjnej od narodzenia aż do zmierzania się z ostatnimi krokami życia, dając nadzieję i oferując wsparcie. Tak rozumiane przesłanie koncentruje się wokół trzech filarów:

1. Personalistycznej koncepcji człowieka – determinującej rozumienie człowieka jako integralnej istoty duchowo-cieleśnej, która pozostaje podmiotem świata wartości. Człowiek bowiem z definicji posiada najwyższą godność życia ludzkiego.
2. Systemu wartości – stanowiących kręgosłup etycznego postępowania osoby pomagającej, która cechuje się wysoce moralnym podejściem, właściwą hierarchią wartości. Wartości bowiem są nieodłącznym elementem życia człowieka, kultury każdego społeczeństwa, emigracyjnego kontekstu życia Polaków. Nade wszystko pozostają określonym systemem symboli i języka kultury w obliczu egzystencji ludzkiej, wobec drugiego człowieka, wobec Boga, wobec wszystkich, którzy ich doświadczają, przeżywają i realizują. Szczególnie w odniesieniu do trzech zadań: „być wartością”, „mieć wartości” i „być kimś wartościowym”³⁷.
3. Zdrowego eklektyzmu – czyli oparciem się na metodach i modelach, które już zostały zweryfikowane w pomaganiu zagubionym jednostkom. Doradzanie i porady skoncentrowane są na służbie innym opartej na zdrowych relacjach: zadaniowych i przyjacielskich. Posługiwanie się metodami pomocy jest determinowane kompetencjami i umiejętnościami.

Większość podejmowanych działań wobec adresatów opiera się na pracy wolontariatu jako bezinteresownego daru pomagania, altruistycznych cech człowieka. Niektóre zadania jednak domagają się honorarium, z racji prelekcji i wykładów prowadzonych przez zaproszonych gości.

³⁶ J. Szczepański, *Sprawy ludzkie*, Warszawa 1980, s. 215-216.

³⁷ J. Młyński, *W kręgu aksjologii abiturientów Tarnowa*, Tarnów 2008, s. 20-21.

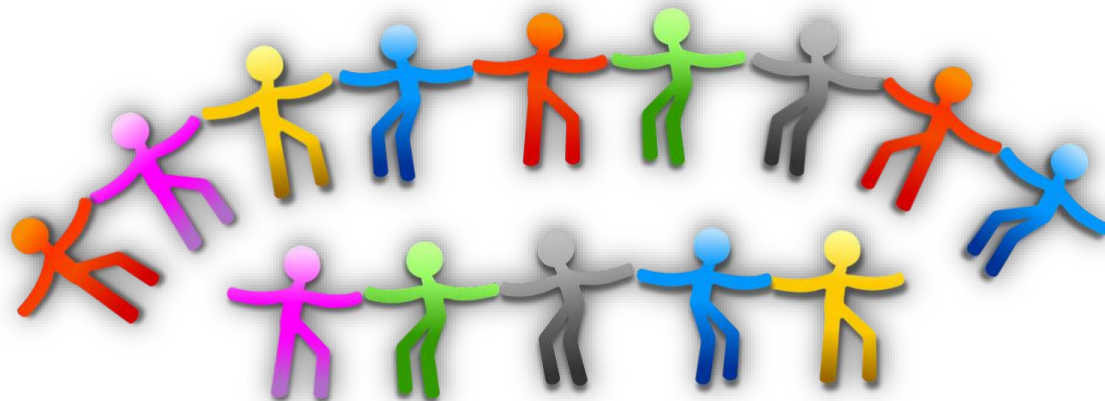

ROZDZIAŁ II

JAK POMAGAMY W „FAMILIARIS”

...CZYLI O METODOLOGII PRACY
NOWOCZESNEJ PORADNI NA EMIGRACJI

Poradnia „Familiaris” to instytucja stworzona na emigracji i dla emigracji, dla wszystkich potrzebujących wsparcia, rzetelnej informacji oraz fachowych kontaktów. To także wspólnota słuchania i towarzyszenia, wspólnota sensu, zaangażowania i formacji duchowej. Utworzona przez wolontariuszy przestrzeń wyobraźni miłosierdzia i diakonii kultury służy wielu potrzebującym i szukającym pomocy. Pomoc ta przybiera różną formą i ma szeroki zakres. „Familiaris” uwzględnia uwarunkowania ponadnarodowe, międzywyznaniowe, ponadkulturowe, a także działa nieodpłatnie.

Uwzględniając etniczne różnice, nasza poradnia wychodzi naprzeciw zainteresowanym. Oferujemy pomoc dla osób jej poszukujących. Wspieramy osoby starsze i samotne, kobiety, uczymy narzeczonych, pomagamy małżeństwom, chronimy młodzież i dzieci. Dla lepszego rozeznania wyodrębnione zostały poszczególne sektory specjalistyczne.

2.1. KRYTERIA „SMART”

Projekt poradni „Familiaris” od samego początku realizowany jest wg kryteriów SMART:

- S – specyficzny
- M – mierzalny
- A – akceptowalny
- R – realny
- T – terminowy

Takie podejście warunkuje skuteczność, rzetelność i efektywność realizacji wyznaczonych celów. Fuzja dwóch sposobów: „metody małych kroków” wg idei Kaizen ³⁸ opartej na systematycznym usprawnianiu, zmienianiu i systematyzowaniu programów i procesów tak, by ciągle się doskonalić ³⁹ i „metody SMART” we wszystkich podejmowanych inicjatywach i w szerokim zakresie działalności daje poczucie komfortu, obiektywności i przejrzystości pracy. Jasno określone i zdefiniowane zadania i cele w oparciu o realny i czasowo określony zarys konsekwentnie dały podstawę stworzenia struktur poradnictwa na emigracji realizowanego na miarę możliwości lokalnych.

³⁸ A. Sapór, *Kaizen – filozofia ciągłego udoskonalania organizacji*, „Organizacja i Kierowanie” 2004, nr 4, s. 91-101.

³⁹ I. Gabryelewicz, P.Gawłowicz, J.Sadłowska-Wrzesińska, *Kaizen jako skuteczna metoda wspomagająca efektywne zarządzanie przedsiębiorstwem*, „Problemy Profesjologii” 2015, nr 2, s. 139-148.

2.2. METODOLOGIA PRACY „SWOT”

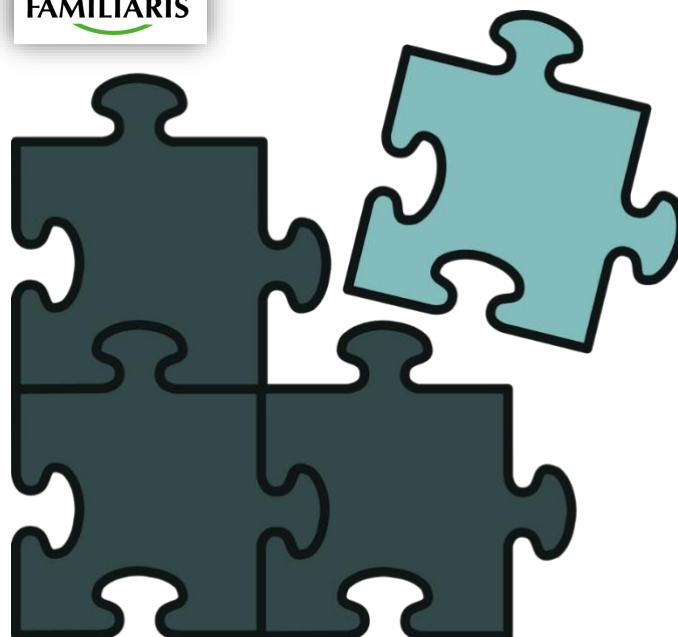
W „Familiaris” realizuje się metodologia SWOT zaczerpnięta z heurystycznej techniki służącej do porządkowania i analizy informacji. Wydaje się, że większość problemów udało się rozwiązać, zniwelować bądź znaleźć strategię rozwoju, uwzględniając czynniki ego, z kolei szanse i zagrożenia to spodziewane zjawiska przyszłe; mocne strony i słabe strony to czynniki zależne, na które można wpływać, a szanse i zagrożenia, to czynniki obiektywne, na które nie ma bezpośredniego wpływu sprawczego.

Analiza SWOT stowarzyszenia „Familiaris” wobec wyzwań aktywności w warunkach emigracji:

- S (*strengths*) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę
- W (*weaknesses*) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę
- O (*opportunities*) – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany
- T (*threats*) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Wyzwania zdefiniowane z wykorzystaniem metody SWOT pokazują całe spektrum złożoności wyzwań w warunkach emigracji. Różnorodność wyzwań i skale ich intensywności definiują realną strategię pomocową. Działalność „Familiaris” wobec wyzwań uwarunkowana jest specyficzną analizą, której wynikiem jest określona strategia wsparcia i towarzyszenia, a tym samym wytyczony zostaje zakres i forma pomocy i wsparcia.

2.3. PRACA PROJEKTOWA LIFT

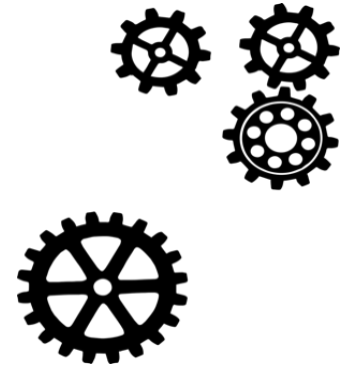
Kompleksowa orientacja wyzwań, z której korzysta „Familiaris” to metoda pracy projektowej LIFT (*learning in facilitated teams*)⁴⁰. Wykorzystuje ona efekt synergii wywołanej zjawiskiem wzajemnego wspierania się na emigracji. Wyjątkowość tej metody polega na tym, że to klienci, dzięki swojej świadomości, określają trudności i wypracowują nowe rozwiązania, będące odpowiedzią na zdefiniowane na początku procesu wyzwania. Metoda ta ma charakter uniwersalny, jej zastosowanie nie jest uzależnione od konkretnego typu problemu, sytuacji czy rodzaju wyzwania⁴¹. Rolą wolontariusza jest bycie towarzyszem, który wspomaga i motywuje do podejmowania wyzwania w procesie zdefiniowania kluczowych wyzwań. Celem jest świadome rozpoznanie, określenie, a potem przepracowanie wyzwania tak, aby nie zakłócało ono lub wpływało w sposób destrukcyjny na egzystencję na emigracji.

⁴⁰ W. Świątek, *Menedżer jako facylitator*, „Zarządzania zasobami ludzkimi” 2007, nr 5 (dostęp: 22.01.22).

⁴¹ T. Nędzi, *Facylitacja w projektach*, „Strefa PM”, 4, Project Management Institute, 2014, s. 10-11 (dostęp: 22.01.22) (zarchiwizowane z adresu: 25.10.2020).

2.4. PODEJŚCIE SYNERGICZNE

U podstawy pracy nad budowaniem jednolitej struktury doradczo-pomocowej zarówno w ujęciu centralnym, jak i lokalnym stała się wizja podejścia synergetycznego zaczerpnięta z książki „Synergetik in der Psychologie”⁴², w której Hermann Haken i Günter Schiepek zaproponowali, w oparciu o wiedzę teoretyczną i liczne wyniki badań empirycznych, kompleksową prezentację synergii, czyli nauki o złożonych samoorganizujących się systemach⁴³.

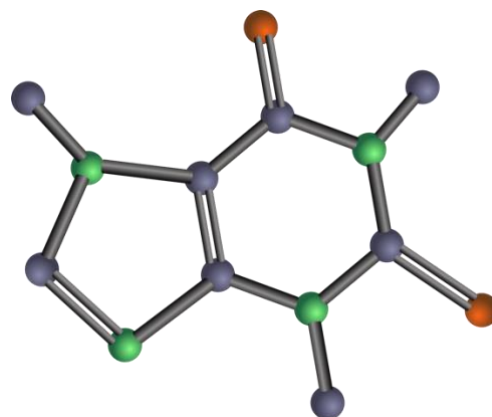
Zintegrowane spojrzenie na najnowsze odkrycia naukowe z neuronauki i psychologii, z szerokim zakresem podstawowych funkcji psychologicznych, takich jak: zdolności motoryczne i percepcja, pamięć, procesy decyzyjne, osobowość i jaźń, psychoneuroimmunologia, psychoterapia, interakcje dynamiczne i grupowe, zarządzanie i rozwój organizacyjny oraz kwestie filozoficzne dają szeroki zakres tematyki kompleksowego i holistycznego spojrzenia na człowieka, w tym szczególnie na przebywającego na emigracji.

Synergiczność podejmowanych działań warunkuje efekt organizacyjny, a wspólne działanie daje większe efekty. Aktywności te uzupełniają się przez kooperację i synchronizację. Fundamentem ewaluacji „Familiaris” jest więc synergetyczne podejście. Spojrzenie stowarzyszenia jako grupy w ujęciu synergetycznym jest wypadkową indywidualnych doświadczeń pomocowych każdego członka grupy.

⁴² H. Haken, G. Schiepek, *Synergetik in der Psychologie. Selbstorganisation*, Göttingen 2006.

⁴³ H. Haken, G. Schiepek, *Synergetik in der Psychologie. Selbstorganisation verstehen und gestalten*, Hogrefe, Göttingen Systeme 2005, s. 274-279.

2.5. STRUKTURA „FAMILIARIS”

Celem działalności „Familiaris” jest: umacnianie w ludziach zdolności do rozwiązywania problemów i radzenia sobie z nimi; kontaktowanie potrzebujących z instytucjami, które mogą zapewnić im środki pomocowe; udzielanie pomocy dotyczącej samorealizacji jednostki; prowadzenie doradztwa przedmałżeńskiego i małżeńskiego, socjalnego, terapeutycznego, psychologicznego, medycznego, mediacji i doradztwa kryzysowego; sprzyjanie efektywnemu i humanitarnemu działaniu instytucji wsparcia społecznego jako współpracy międzyinstytucjonalnej.

Jan Paweł II, mówiąc o roli świeckich w budowaniu i jedności cywilizacji miłości, pisał, iż wiele pomóc mogą rodzinom ci specjaliści świeccy (lekarze, prawnicy, psychologowie, pracownicy społeczni, doradcy itp.), którzy czy to indywidualnie, czy w różnych stowarzyszeniach lub akcjach służą im poprzez naświetlanie spraw, radę, wskazywanie kierunku, oparcie⁴⁴. W tym kontekście stworzona została od podstaw nowa struktura duszpasterstwa małżeństw emigracyjnych z koordynatorem duchownym i koordynatorami świeckim. Takie podejście daje możliwość efektywnego i świadomego rozwoju, a także swego rodzaju ewaluację, którego zamierzonym efektem powinno być: określenie wartości ewaluowanego działania, przedstawienie

⁴⁴ Jan Paweł II, *Adhortacja „Familiaris consortio”*, nr 75.

rekomendacji służących dalszym zmianom, umiejętność kooperacji, zdobyta dzięki doświadczeniu w interakcyjnym procesie ewaluacyjnym⁴⁵.

Powołani koordynatorzy pełnią swoją funkcję w wymiarze nie tylko lokalnym, ale także krajowym. Celem podejmowanej pracy na rzecz rodziny emigracyjnej jest ukazywanie radości z podejmowanych działań duszpasterskich skierowanych do dzieci, młodzieży, narzeczonych, małżeństw i rodzin, singli czy seniorów. Zasadą nadrzędną poradni „Familiaris”, która skupia specjalistów jest fachowa, rzetelna i holistyczna pomoc drugiemu człowiekowi.

Powołana do istnienia poradnia „Familiaris” to instytucja rodzinna na emigracji działająca wielopoziomowo i integralnie, centralnie i lokalnie. Ze względów tematycznych stowarzyszenie to jest grupą usystematyzowanych specjalistycznych poradni z określonym koordynatorem (specjalistą), a mianowicie: poradnia socjalna, poradnia radcy prawnego, poradnia terapeutyczno-psychologiczna, poradnia lekarska, poradnia rozpoznawania płodności, poradnia wychowawcza, poradnia szkoleniowa, po „Stracie”; a także poradni sferycznych, skierowanych do określonych grup społecznych, takich jak: poradnia dla singli, poradnia dla narzeczonych, poradnia małżeńska, poradnia dla seniorów, dla przyszłych rodziców⁴⁶. Hasłem motywacyjnym jest ogólnie i szeroko rozumiana wspólnota. Projekty i wszelka podejmowana działalność są procesem tworzenia tejże wspólnoty „Familiaris”. W realizacji budowania marki „Familiaris” od samego początku głównymi założeniami są wysoka jakość i dostępność.

Realizując powyższe założenia, „Familiaris” skupia się na metodach i wykorzystuje je jako sprawdzone, efektywne i skoncentrowane na rozwiązaniach. W oparciu o propozycje Steve’a de Shazera oraz Insoo Kim Berga – TSR, terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach⁴⁷ – doradcy „Familiaris” korzystają z jasnych zasad metody w stawianiu diagnozy, a w procesie doradczym skupiają się na osiągnięciu określonego celu, proponują rozwiązania, towarzyszą w trudnej

⁴⁵ Por. S. Jaskuła, *Ewaluacja versus akredytacja – dwa światy w jednej przestrzeni*, w: *Ewaluacja w edukacji: koncepcje, metody, perspektywy*, red. B. Niemierko, M. K. Szmigiel, Kraków 2011, s. 2-6.

⁴⁶ *Zakres specjalizacji poradni*, w: „Familiaris”, 2021.

⁴⁷ S. Shazer, I. K. Berg, *Kurzzeittherapie – Von Problemen zu Lösungen*, Düsseldorf 1998.

sytuacji, nie analizują problemu czy deficytów – przedmiotem zainteresowania nie jest więc przeszłość, a raczej teraźniejszość i przyszłość⁴⁸. Zasadą jest: „jeśli coś działa, rób tego więcej; jeśli coś nie działa, rób coś innego; jeśli coś się nie zepsuło – nie naprawiaj tego”.

W swojej działalności „Familiaris” koncentruje się na zasobach klienta i jego mocnych stronach, uwzględniając jednak pewne jego deficyty i zaburzenia. Efektem jest całościowa pomoc w celu usamodzielnienia klienta. W stworzonej przestrzeni „Familiaris” jest miejsce na szerokie spektrum aktywności: realną i konkretną pomoc potrzebującym (pomagamy, a nie tylko mówimy o pomocy), formacja i towarzyszenie poszukującym swojej drogi, szkolenie i doszkącanie, tworzenie wspólnoty bycia i sensu, wzrastanie w wierze chrześcijańskiej. Strukturalnie, organizacyjnie i komunikacyjnie „Familiaris” działa w systemie dwóch wzajemnie przenikających się przestrzeni: struktura – lokalny (*local*) i globalny (*global*), organizacja – zbilansowana spontaniczność (*fastslow*) i „równowaga chmury” (*cloud balance*), komunikacja – wewnętrzna (*intern*) i zewnętrzna (*extern*). W realizowanych projektach „Familiaris” podejmuje nowe inicjatywy w trosce o rodziny, szczególnie w trudnym czasie pandemii koronawirusa i trwającym wtedy lockdownie. To nowego rodzaju propozycja towarzyszenia człowiekowi, jakże bardzo potrzebna w aktualnej sytuacji „zamkniętych domów”. Inicjatywy podejmowane i realizowane przez „Familiaris” poświęcone są całkowicie problematyce rodziny, małżeństwa, odkrywania własnego powołania, szukania wsparcia oraz jej towarzyszeniu, o które prosi papież Franciszek ⁴⁹.

Stowarzyszenie „Familiaris” stwarza nowy horyzont rozwoju i daje możliwości skorzystania z pomocy i porady, umożliwia lepszą jakość życia, oferuje poczucie obecności i realnego wpływu na życie na emigracji, informuje i prowadzi szkolenia, wspiera w sytuacjach trudnych i kryzysowych, a także proponuje i angażuje osoby chętne do współtworzenia inicjatyw na rzecz dzieci, młodzieży, singli, narzeczonych, małżeństw, seniorów przebywających na migracji w trybie czasowym, sezonowym czy ciągłym.

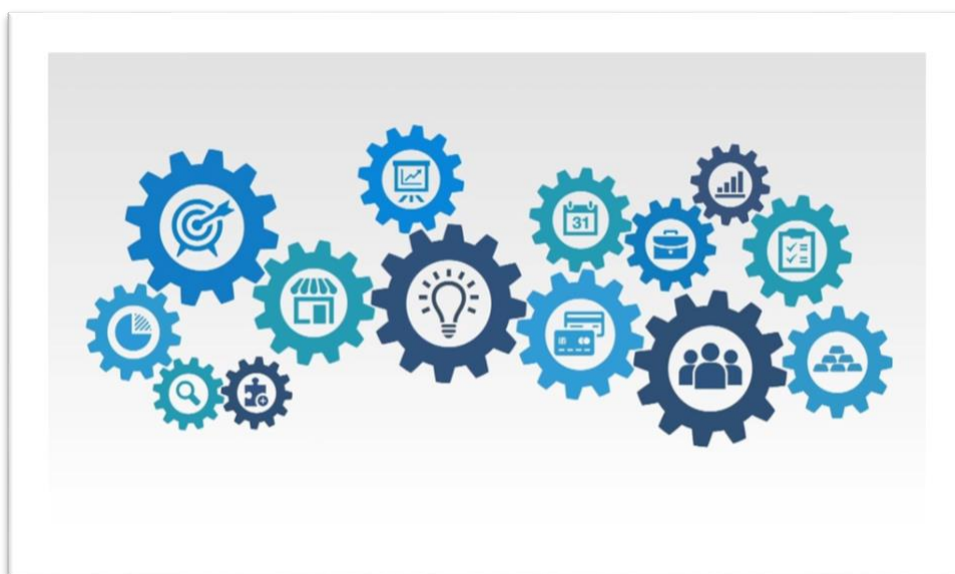
⁴⁸ O. Świdarska, Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach, 2013; <http://www.psychologia.net.pl/artykul.php?level=674> (dostęp: 18.12.2022); por. E. Majchrowska, J. Alarcon, *Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach*, Warszawa 2009.

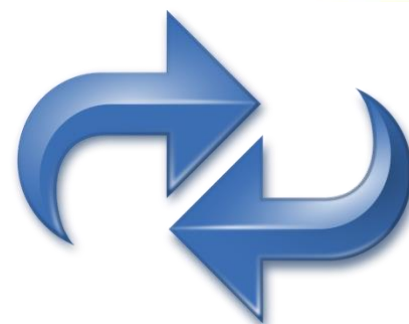
⁴⁹ Franciszek, *Adhortacja „Amoris laetitia”*, nr 46.

Stowarzyszenie Familiaris przyjęło następującą strukturę wsparcia i pomocy:

- poradnia szkoleniowa dbająca o kompetencje koordynatorów sektorowych, konsultantów
- poradnia radcy prawnego, w której w dowolnej chwili możliwe jest skorzystanie z porady specjalisty, wspierającego i pomagającego podjąć właściwe decyzje
- poradnia socjalna, w której doradcy pomagają w oparciu o socjologię praktyczną, celem jest tu zidentyfikowanie, zdiagnozowanie i proponowanie rozwiązań praktycznych w myśl etapów działań: zobacz, zdefiniuj, zdiagnozuj, analizuj, szukaj rozwiązania, usamodzielnij
- poradnia psychologiczno-terapeutyczna działająca w oparciu o terapię skoncentrowaną na krótkich rozwiązaniach oraz terapię małżeństw zagrożonych kryzysem w oparciu o model pięciu kroków
- poradnia „po Stracie”, w której wraz z grupą kompetentnych osób (duszpasterz, psycholog, socjolog) towarzyszy się w tym trudnym i bolesnym etapie życia. Rozmowa ze specjalistą, szukanie pocieszenia, a także wspólne milczenie w obliczu smutku i żalu, wszystko to pełni rolę świadomego i konkretnego wsparcia, rzetelnej pomocy, towarzyszenia w tym delikatnym i trudnym czasie po stracie
- poradnia lekarska, w której prowadzone są podstawowe konsultacje dotyczące stanu zdrowia, metody leczenia z udzielaniem wsparcia informacyjnego – gdzie, do kogo, jakiego lekarza specjalisty się zgłosić
- poradnia rozpoznawania płodności, nazywana często poradnią naturalnych metod planowania rodziny (NPR), jak również poradnią nowoczesnych technologii w rozpoznawaniu płodności, w której prowadzi się naukę metod naturalnych dla narzeczonych i małżonków
- poradnia dla singli, do której zgłaszają się dwa rodzaje singli: z wyboru (Singel I) lub ci, którzy są sami w skutek losowych zdarzeń (Singel II – wdowiec/wdowa, rozwiedziony/rozwiedziona, w separacji)

- poradnia dla narzeczonych mająca na celu świadomie przygotować ich do sakramentu małżeństwa.
- poradnia dla przyszłych rodziców, wraz z grupą specjalistów (lekarz, psycholog, położna), korzystając z ich wiedzy i doświadczenia zawodowego towarzyszy się w tym wyjątkowym i ważnym okresie życia przyszłych rodziców i dziecka
- poradnia małżeńska wspierająca doradztwem w zakresie budowania więzi i miłości małżonków, właściwie budowanego dialogu i komunikacji, planowania i spędzania wolnego czasu, racjonalnej ekonomii małżeńskiej i rodzinnej, przewyciężania kryzysów
- poradnia wychowawcza ukierunkowana na udzielanie pomocy w zakresie problemów wychowawczych, buntu nastolatków czy jak budować przyjaźnie i zaufanie;
- poradnia dla seniorów, w której buduje się holistyczne podejście do starszego człowieka, wczesnej i późnej starości, odpowiadając na pytanie – jak być dobrym domowym gerontologiem

2.6. ZASIĘG I ZAKRES AKTYWNOŚCI „FAMILIARIS”

Uwzględniając zasięg i zakres aktywności „Familiaris” projekty realizowane są obecnie w bardzo szerokiej przestrzeni zarówno lokalnej i wirtualnej – w sposób online z wykorzystaniem aplikacji takich jak: WhatsApp czy Zoom. Podkreślić należy, że wszelkie wydarzenia online nie zastąpią wydarzeń live, jednak ze względów logistycznych i organizacyjnych tryb online został na stałe wpisany w przestrzeń jako sposób komunikacji, realizacji projektów i aktywności „Familiaris”. Wykorzystując potencjału Internetu internetu i tworzenie propozycji dostępnych online, obserwujemy wzrost świadomości, zaangażowanie i wspólny kierunek współpracy świeckich i duchownych w warunkach lokalnych i globalnych.

Najnowszą propozycją przestrzeni „Familiaris”, której premiera miała miejsce w maju 2021 roku, są warsztaty tematyczne reprezentowane jako efektywny i kompatybilny Message message „Familiaris”. W podstawowej wersji to tematyczna komunikacja pomiędzy osobami zainteresowanymi (odbiorca - – odbiorca) danym tematem z pomocą aplikacji Zoom. W rozszerzonej wersji to tematyczna komunikacja pomiędzy osobami zainteresowanymi tematem, przy czym jedna ze stron jest znawcą tematu (nadawca - odbiorca). Różnorodność tematyczna, łatwy dostęp i rozplanowanie czasowe stwarzają możliwość zaproszenia w przestrzeń „Familiaris” osoby zainteresowane tematem (panel wykładowy) bądź chętna chętnie wziąć udział w dyskusji na dany temat (panel dyskusyjny)⁵⁰.

⁵⁰Warsztaty tematyczne „Familiaris” 2021, w: warsztaty-familiaris-2021 (dostęp: 1.05.2021).

ROZDZIAŁ III

„FAMILIARIS” W OFERCIE POLONIJNEJ

CZYLI PO CO PRZYCHODZI SIĘ DO PORADNI?

3.1. WSPARCIE JAKO OBSZAR POMAGANIA

Każdy człowiek, niezależnie od kontekstu egzystencji, potrzebuje wsparcia i pomocnej dłoni. Stąd pierwszym miejscem wsparcia jest zawsze najbliższa rodzina, przyjaciele, znajomi. Człowiek jest bowiem istotą społeczną, zaś jego naturalną grupą odniesienia jest rodzina. Mówi się wówczas o pewnym „rodzinnym systemie wsparcia”. Oczywiście ona może być rozumiana również nieco szerzej: jako środowisko rówieśnicze (koledzy, przyjaciele), społeczność lokalna (sąsiedzi) czy wreszcie środowisko zawodowe (współpracownicy). Zwykle w ten sposób każdy z nas zaspokaja indywidualne potrzeby, psychiczne oparcie, emocjonalne odczucia, duchowe przeżycia i realizuje cele życiowe.

Istnieją jednak sytuacje, kiedy albo zabraknie wsparcia ze strony rodziny lub najbliższych, albo nie jesteśmy w stanie udzielić wsparcia najbliższym, bo nie mamy profesjonalnego przygotowania związanego z konkretnym obszarem pomocy. Nie każdy ma naukowe przygotowanie (psychologa, psychiatry, pedagoga, socjologa, pracownika socjalnego, doradcy w kryzysach małżeńskich, prawnika). Bywa bowiem, że jednostka wykazuje szczególne trudności w zakresie ułożenia sobie prawidłowych relacji innymi osobami, grupami, instytucjami. Wówczas potrzebujemy pomocy wynikającej z zachowań prospołecznych, czyli od osób nieznanymi bądź powołanych do tego instytucji. W tym kontekście mówi się o wsparciu społecznym.

Trzeba jednak pamiętać, że pojęcie wsparcia jest wieloznaczne. Trudno zatem podać jedną definicję. Potocznie jest to wszelka dostępna pomoc, jakiej udziela się osobie znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej. W określeniu naukowym wsparcie to rodzaj interakcji społecznej. W tym kontekście zgodnie z definicją Georgea D. Bishopa wsparcie to „pomoc i wsparcie będące

wynikiem interakcji z otoczeniem społecznym”⁵¹. Zdaniem Z. Jaworskiej-Obłój i B. Skuzy wsparcie społeczne jawi się jako „pomoc dostępna dla jednostki w sytuacjach trudnych i stresowych”⁵², które jest „powszechnie oczekiwane w sytuacjach, w których jednostka sama nie jest w stanie sprostać”⁵³. W tym kontekście dotyczy „plewionego układu społecznych relacji i więzi, pozytywnie oddziałujących w sposób bezpośredni lub pośredni na jednostkę”⁵⁴.

Pionerką naukowego rozumienia wsparcia społecznego jest H. Sęk, interpretująca wsparcie społeczne jako interakcje międzyludzkich zależności i odniesień, które pojawiają się w sytuacjach problemowych⁵⁵. Z tej racji pozostaje „aktywną interakcją pomiędzy osobą wspierającą a wspieraną. W trakcie danej interakcji następuje jednostronna lub dwustronna wymiana emocjonalna, informacyjna, instrumentalna i materialna”⁵⁶. Słusznie zatem zauważa M. Sokołowska, iż „jednostka może czerpać z kontaktu z innymi ludźmi bardzo różne korzyści stanowiące dla niej pomoc i wsparcie. Mogą one wynikać zarówno z bezpośrednich, osobistych kontaktów interpersonalnych (rodziny, koleżeńskich, sąsiedzkich), jak również z uczestnictwa w określonej zbiorowości (szkoła/klasa, klub sportowy, drużyna harcerska) czy kontaktu z instytucją (pomoc socjalna, prawna, psychologiczna, grupy samopomocowe i inne)”⁵⁷.

Wsparcie należy też rozumieć jako: pomoc dostępną jednostce, rodzinie w sytuacji trudnej, której nie jest w stanie samodzielnie pokonać bądź jako potencjalnie dostępne zabezpieczenie

⁵¹ G. D. Bishop, *Psychologia zdrowia*, Wrocław 2000, s. 234.

⁵² Z. Jaworska-Obłój, B. Skuza, *Pojęcie wsparcia społecznego i jego funkcje w badaniach naukowych*, „Przegląd Psychologiczny” 1986, nr 3, s. 23.

⁵³ J. Kierenko, *Dylematy wsparcia społecznego osób z niepełnosprawnością*, w: *Wsparcie społeczne w rehabilitacji i resocjalizacji*, red. Z. Palak, Z. Bartkiewicz, Lublin 2004, s. 12-13.

⁵⁴ P. Franks, T. Campell, *Social relationship and health. The relative roles of family functioning and social support*, w: „Social Sci. Medica” 1992, nr 34(7), s. 779-88.

⁵⁵ A. Lipowska-Teutsch, *Interwencja kryzysowa adresowana do społeczności w sytuacjach zagrożeń albo mały przewodnik po wybranych lekturach*, w: *Interwencja kryzysowa, konteksty indywidualne i społeczne*, red. P. Passowicz, D. Kubacka-Jasiecka, Kraków 2016, s. 60.

⁵⁶ G. Leśniewska, *Wsparcie społeczne jako element zrównoważonego rozwoju społecznego*, „Handel Wewnętrzny” 2012, nr specjalny, t. III, s. 210.

⁵⁷ M. Sokołowska, *Wsparcie społeczne jako element profilaktyki*, „Remedium” 2011, nr 6, s.32.

pochodzące z relacji uwarunkowanych w obrębie sieci społecznych, np. wsparcie uzyskane w danej instytucji o charakterze pomocowym (pomoc społeczna, poradnia). Celem tego rodzaju wsparcia jest zawsze jeden kierunek, a mianowicie przywrócenie jednostce utraconej równowagi psychicznej, duchowej, społecznej, przekaz informacji potrzebnej do uzyskania dostępnej pomocy, współpraca z jednostką na drodze przywracania jej utraconego sensu życia, zmiana jej życia. Wynika z powyższego rozumowania, że wsparcie jest zawsze tam, gdzie jest człowiek i instytucja pomocowa.

Niewątpliwie każdy z nas jest istotą, która może przeżywać trudne chwile, niepowodzenie, konflikt czy jakieś załamanie, utratę zaufania do drugiej osoby, poczucie krzywdy, utratę sensu życia. Sytuacje te określamy jako trudne dla ludzkiego funkcjonowania. Stawiamy sobie wówczas pytanie: dlaczego ludzie nie radzą sobie w trudnych sytuacjach? Powodów jest przynajmniej kilka, ale zwrócić uwagę można na te najważniejsze. Zwykle wskazuje się na trzy: brak wiedzy, brak siły, brak pomocy zewnętrznej. Brak wiedzy, czyli chodzi o niedostatki naszej wiedzy o sobie, o swoich cechach, zasobach, osobowości, charakterze, relacjach, funkcjonowaniu ludzkiego organizmu oraz całego świata. Brak sił wewnętrznych potrzebnych do rozwiązywania naszych konfliktów, trudności, problemów, z którymi musimy się zmierzyć. Te siły to tzw. zasoby, cechy, wiara, że dam radę, poradzę sobie, stać mnie na to, by zmierzyć się trudnościami⁵⁸. Brak wsparcia zewnętrznego prowadzi nas do poszukania pomocy wśród innych osób lub instytucji, poradni dysponujących wykwalifikowaną kadrą. Bardzo ważne jest, aby wsparcia udzielała profesjonalnie przygotowana kadra. Duch i zarazem misja wsparcia realizowana jest wobec osoby jako podstawowej jednostki rzeczywistości. Nie można człowieka traktować jako koncepcji czy idei, ale z troską pochylić się nad nim i okazać mu należne wsparcie.

W literaturze mówi się o wielu rodzajach wsparcia społecznego. Do najczęściej wymienianych należy zaliczyć: informacyjne, instrumentalne, poznawcze, emocjonalne, rzeczowe, społeczne⁵⁹ oraz duchowe. Informacyjne (poznawcze) dotyczy udzielenia najbardziej

⁵⁸ W. Szewczyk, W. Okła, *Podstawy poradnictwa psychologicznego*, Warszawa 2015, s. 20.

⁵⁹ *Wsparcie społeczne, stres i zdrowie*, red. H. Sęk, R. Cieślak, Warszawa 2005, s. 18-19.

potrzebnych informacji, koniecznej porady, pomocy wyrażanych przez okazanie akceptacji, zrozumienia. Instrumentalne, często określane jako rzeczowe, dotyczy udzielonej pomocy materialnej, instruktażu rozwiązywania trudnych kwestii, a czasem nawet spornych. Emocjonalne polega na uciszeniu, złagodzeniu emocji, okazaniu empatii, przyjaźni, sympatii, przychylności, otoczeniu opieką emocjonalną⁶⁰. Wówczas osoba otrzymuje poczucie bezpieczeństwa, zaspokojenie potrzeb afiliacyjnych⁶¹. Z tej racji, zauważa L. Marszałek, wsparcie emocjonalne polega „(...) na przekazywaniu emocji podtrzymujących, uspokajających, wyrażających troskę, umożliwiających uwolnienie się od napięć, obaw i smutku, wzmagających nadzieję (...)”⁶² oraz duchowe, warunkujące zaopiekowanie się na poziomie wrażliwości sumienia, bilansu życia, pogodzenia się z historią życia, umocnienia w miłosierdziu i miłości.

W kontekście zawodowym wyróżnia się wsparcie profesjonalne i nieprofesjonalne. Profesjonalne realizują specjaliści, m.in. psycholog, pedagog, pracownik socjalny, terapeuta. Nieprofesjonalne zwykle jest świadczone spontanicznie, nie wymaga kompetencji zawodowych. Wśród badaczy zagadnienia istnieje przekonanie, że nieprofesjonalne wsparcie przynosi wiele sukcesów, gdyż jest efektem talentu pomocowego i doświadczenia życiowego jednostki wspierającej. Ludzie najczęściej potrzebują wsparcia emocjonalnego, które należy rozumieć jako pomoc osobie znajdującej się w ekstremalnej sytuacji życiowej. Z jednej strony wymaga to zmiany jej sytuacji a z drugiej przynajmniej złagodzenia przeżywanego problemu, a przede wszystkim wysłuchania jej. Każde wysłuchanie daje poczucie obniżenia emocji oraz bezpieczeństwa, z powodu czyjejś pomocy. Jest owym leczącym słowem i czasem wobec osoby przeżywającej trudności najważniejszym obszarem wsparcia. Tego rodzaju wsparcie w określonej interakcji jawi się jako oferowanie osobie samotnej, zagubionej, zmartwionej: empatii, przyjaźni, miłości, przychylności, opieki emocjonalnej.

⁶⁰ W. Okła, *Poradnictwo terapeutyczne*, Lublin 2013, s. 20-21; D. Becelewska, *Wsparcie emocjonalne w pracy socjalnej*, Katowice 2004, s. 9.

⁶¹ L. Marszałek, *Systemy wsparcia społecznego w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych*, „Seminare. Poszukiwania naukowe” 2009, nr 26, s. 201-213.

⁶² Tamże.

W kontekście współczesnych uwarunkowań istnieje konieczność obudzenia tzw. *telewsparcia* oraz *relatio-wsparcia*. Niewątpliwie wsparcie to jest szczególnie oczekiwane przez osoby starsze. #Zostań w domu – to zwrot, który kształtował ludzką świadomość przynajmniej od marca 2019 r., zaś dla seniorów był zwrotem świadomym, warunkującym zamknięcie się w czterech ścianach. Jedną z najbardziej „zagrodzonych” kategorii życia społecznego jest generacja osób starszych. Seniorzy nie tylko pozostają pierwszymi ofiarami epidemii, ale także stanowią istotne wyzwanie dla lokalnych społeczności, również wspólnot kościelnych. Powód właściwie jest tylko jeden: „chce jeszcze trochę pożyć”, a zarażenie koronawirusem COVID -19 mogłoby mi odebrać to, co najcenniejsze – życie. W tym kontekście można i trzeba stwierdzić, że *telewsparcie* jest zawsze potrzebne tam, gdzie dotyka nas samotność, cierpienie. Możliwość porozmawiania, zadzwonienia, zwierzenia się, wywołania uśmiechu, przytulenia wirtualnego ocala od samotności, daje poczucie bliskości i wiary w tych, którzy mają serce i czekają, aby wysłuchać, wytłumaczyć, zaopiekować się osobą oczekującą pomocy.

Kolejnym obszarem wsparcia jest *relatiowsparcie*, odczytywane jako relacja międzyosobowa. I chociaż powszechnie uznaje się, że w obliczu pandemii trudno mówić o kształtowaniu relacji, gdy kontakty właściwie są bezosobowe, bez-relacyjne. *Relatiowsparcie* nie dotyczy tylko poszukiwania relacji międzyludzkich, ale jest wymiarem troski w postaci wolontariatu (zrobienie zakupów czy uśmiech). Zwykle jest to krótki i przelotny kontakt, ale kształtuje ludzkie *humanitas* (człowieczeństwo). Ocalić człowieka od samotności (chorego, słabego) to dar ludzkiego serca.

Telewsparcie i relatiowsparcie to obszar komunikacji z człowiekiem oparty na zaufaniu i miłości bliźniego. Tylko tak rozumiany proces komunikacji, oparty na empatii, dotyku serca może prowadzić do ocalenia od samotności, zaoferować pomoc w trudnościach, a tym samym udzielić właściwego wsparcia.

3.2. WOLONTARIAT JAKO FORMA POMAGANIA

Jednym z ważniejszych i najskuteczniejszych aktywności, jakie podejmuje się w kierunku wspierania i pomocy, są akcje charytatywne. Wolontariat to jedno z trzech, obok darowizn i dotacji, źródeł finansowania „Familiaris”; ponadto wolontariat instytucji to znacznie więcej niż praca i zaangażowanie w słusznej sprawie. To styl życia, sposób myślenia o świecie i swojej roli w społeczeństwie, a ponieważ dla każdego z wolontariusza ważne bywa coś innego, rodzajów wolontariatu w jest mnóstwo.

Wolontariat to dobrowolna, bezpłatna, świadoma praca na rzecz innych osób lub całego społeczeństwa, wykraczająca poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Określenie bezpłatna nie oznacza bezinteresowna, lecz bez wynagrodzenia materialnego. W rzeczywistości osoba, decydując się na wolontariat w „Familiaris”, uzyskuje liczne korzyści niematerialne: satysfakcję, spełnienie swoich motywacji (poczucie sensu, uznanie ze strony innych, podwyższenie samooceny itd.), zyskuje nowych przyjaciół i znajomych, zdobywa wiedzę, doświadczenie i nowe umiejętności. Podejmowany wolontariat jest formą samomotywacji do rozwoju, do podejmowania nowych wyzwań, a także służby dla drugiego człowieka.

Od początku działalności „Familiaris” skupia wolontariuszy. Ich współpraca i współdziałania oparte są o *connectivity*, czyli o łączność i kontakt⁶³. Kryterium *connectivity* jest w pełni realizowane w sektorze pomocy i wsparcia, jakie niosą wolontariusze⁶⁴.

⁶³ J. Młyński, *Dzwonię do Familiaris, bo szukam wsparcia w moim problemie. Wsparcie jako jeden z elementów*, w: *Familiaris i Faliliaris* (dostęp: 26.11.2020).

⁶⁴ *Poradnia dla seniorów „Familiaris”*, w: *poradnia-dla-seniorow* (dostęp: 24.04.2020).

„Familiaris” stwarza przestrzeń wsparcia, rozmowy, rady, informacji niezbędnych do zdrowego i pogodnego życia. Wszelkie działania podejmowane przez stowarzyszenie „Familiaris” w zakresie towarzyszenia człowiekowi na emigracji ma wymiar obcowania z człowiekiem, czyli asystowanie mu, ubezpieczanie go, chronienie, asekurowanie go, współdziałanie w jego codzienności, obecność, towarzystwo, uczestniczenie w jego rzeczywistości. Czynnikiem koniecznym w budowaniu relacji i pomostu do pomocy jest tzw. „oswojenie”, czyli poznanie z minimalnym współczynnikiem zaufania. Dobre odczytanie i zrozumienie potrzeb⁶⁵ jest faktorem decydującym o potencjale pomocy⁶⁶. Szczególnie jest to bardzo ważne w sytuacjach wyjątkowych, jak np. w czasie izolacji społecznej lockdownu w czasie pandemii. Doradcy i wolontariusze „Familiaris” poprzez podejmowaną pracę socjalną na tle zmieniającej się rzeczywistości realizują całościowe podejście. Wykształcenie, specjalizacja, całe spektrum doświadczeń i realizowanych projektów daje konkretną wiedzę i doświadczenie, jak skutecznie pomagać. Wszelkie podejmowane działania są konsultowane z koordynatorem, bowiem każda podejmowana aktywność musi być określona, zdefiniowana i zaplanowana ze względu na formalizm i zasady, i normy obowiązujące w warunkach lokalnych. Spojrzenie „Familiaris” jako grupy, w ujęciu synergicznym jest wypadkową indywidualnych doświadczeń pomocowych każdego członka grupy. W sytuacji pandemii synergia „Familiaris” działa jako pętla sprzężenia zwrotnego. Każdy wolontariusz jest równocześnie indywidualum, jak i organizmem grupowym, a za sprawą wzajemnej inspiracji członków zaciera się granica pomiędzy pracą dla siebie, a pracą wspólną ukierunkowaną na „my”. Pomoc i wsparcie w czasie pandemii wynikające bezpośrednio z potrzeb, poczucie wyobcowania i samotności w kontekście lokalnych warunków, trudności językowe, brak wsparcia ze strony rodziny mają zasadny i bezpośredni wpływ na stan psychiczny, fizyczny i duchowy. Każda pomoc i wsparcie, jakie oferują wolontariusze „Familiaris”, realizowane są

⁶⁵ S. Corsten, E. Schimpf, J. Konradi, A. Keilmann, F. Hardering, *The participants' perspective: how biographic – narrative intervention influences identity negotiation and quality of life in aphasia*, „International Journal of Language and Communication Disorders” 2015, nr 788-800, s. 50(6).

⁶⁶ L.Menn, S. Corsten, N. Lauer, S. Wallace, *Biographical approaches to improve Quality of Life of elderly in long – term care: a systematic review*, „Gerontologist.” 2019, XX(XX), s.1-20.

według systemowych kryteriów SMART. Ogólnie ujmując, taka analiza pozwala organizacji na stwierdzenie, jak dobrze radzi sobie obecnie, o ile lepsza może być i co trzeba zrobić w przyszłości, aby przetrwać i sukcesywnie się rozwijać. Szacowanie realnej efektywności działania każdego wolontariatu „Familiaris” oraz ciągłe poszukiwanie dróg poprawy obecnego systemu określa się parametrem „produktywności społecznej”, na który wpływa: stan świadomości, ciągłość ulepszania tego, co już istnieje, poprawa stanu obecnego, niezależnie od tego, jak dobry jest naprawdę, ciągłe dopasowanie się do zmieniających się warunków ekonomicznych oraz społecznych, wiara w postęp a także ciągłe dążenie do stosowania nowych technik i metod (zob. schemat 1) ⁶⁷.

Schemat 1. Wsparcie wolontariusza realizowane w „Familiaris” wobec człowieka na emigracji w sytuacji pandemii. Podejście warunkuje kompleksowe określenie potrzeb i rzetelną odpowiedź na określone potrzeby, a tym samym wysoką produktywność społeczną⁶⁸.

⁶⁷ Opracowanie własne na podstawie obserwacji, indywidualnych przypadków, wywiadu, poradnia „Familiaris”, Freiburg 2020.

⁶⁸ Opracowanie własne na podstawie obserwacji, indywidualnych przypadków, wywiadu, poradnia „Familiaris”, Freiburg 2021

3.3. POMOC W CZASIE PANDEMII

CORONAVIRUS
COVID-19

Pandemia COVID-19 w ostatnim czasie stanowiła niezwykle ważne wyzwanie dla wszystkich narodów świata. W początkowym etapie choroba nie miała nazwy i posługiwano się określeniami: „choroba wywołana przez koronawirus” lub „zachorowanie z powodu zakażenia koronawirusem z Wuhan”⁶⁹. Natomiast z „rekomendacji Światowej Organizacji Zdrowia otrzymała nazwę COVID-19 11 lutego 2020 roku, zaś później wywołujący ją wirus został nazwany SARS-CoV-2”⁷⁰.

Każde zagrożenie dla życia łączy się ze zjawiskiem kryzysu, który jest „przejściowym stanem nierównowagi wewnętrznej, wywołany przez krytyczne wydarzenie bądź wydarzenia życiowe, wymagający istotnych zmian i rozstrzygnięć”⁷¹. Lee Ann Hoff tak interpretowany kryzys postrzega jako „ostry rozstrój emocjonalny, wpływający na zdolność emocjonalnego, poznawczego i behawioralnego posługiwania się dotychczas stosowanymi sposobami rozwiązywania problemów, traktując źródła, objawy i skutki kryzysu oraz odpowiednie działania zmierzające do opanowania kryzysu jako pozostające w ścisłym wzajemnym związku i tworzące

⁶⁹ Koronawirus (COVID-19) – najnowsze informacje, Medycyna praktyczna [dok. elektr.] <https://www.mp.pl/pacjent/choroby-zakazne/koronawirus/koronawirus-warto-wiedziec/225676,koronawirus-najnowsze-informacje> (data otwarcia: 16.10.2022 r.)

⁷⁰ M. Kossowska, N. Letki, T. Zaleskiewicz, *Człowiek w obliczu pandemii. Psychologiczne i społeczne uwarunkowania zachowań w warunkach kryzysu zdrowotnego*, Sopot 2020, s. 9.

⁷¹ W. Badura-Madej, *Podstawowe pojęcia teorii kryzysu i interwencji kryzysowej*, w: *Wybrane zagadnienia interwencji kryzysowej*, red. W. Badura-Madej, Katowice 1999, s. 16.

funkcjonalną całość⁷². Szczególnie pandemia w obliczu zagrożenia życia przyjmowała cechy kryzysu emocjonalnego, złamania codziennego funkcjonowania.

Od marca 2020 r. tysiące osób, szczególnie chorych, samotnych, starszych, potrzebowało realnej pomocy i wsparcia w najprostszych codziennych czynnościach, w ramach ich ogólnie rozumianego bezpieczeństwa: społecznego, socjalnego, zdrowotnego, egzystencjalnego. Zapewnienie pomocy i zaspokojenia podstawowych potrzeb: wyżywienia czy środków ochronnych stanowiło wyzwanie dla środowiska lokalnego ich zamieszkania. Jedną z konsekwencji pandemii jest obserwowana zwiększona częstotliwość i intensywność pracy psychologów i psychoterapeutów. Samotność jest dużym problemem społecznym, nasilonym całkowitym zamknięciem się na otoczenie z konieczności, słuszności i obawy przed chorobą i jej skutkami. Z tej racji wsparcie środowiskowe dla osób samotnych i chorych jawi się jako pierwszy obszar bezpieczeństwa. Prostą formą i obecnie powszechną jest konkretna pomoc sąsiedzka, a także finansowe wsparcie akcji charytatywnych, zakup i dystrybucja żywności, lekarstw, środków ochronnych, które pozwalają na objęcie pomocą tych, którzy mają do niej utrudniony dostęp, w tym szczególnie seniorów. Ten rodzaj pomocy interpretowany jest jako samopomoc. Konieczna jednak jest pomoc instytucjonalna skierowana do osób starszych, samotnych, przewlekłe chorych i niepełnosprawnych. Ta generacja osób wydaje się być najbardziej zagrożona i oczekuje profesjonalnego, odpowiedzialnego i relatywnie szybkiego działania wolontariuszy oraz różnych instytucji i organizacji społecznych.

Powszechne zjawisko samotności wśród emigrantów to epidemia XXI wieku, spotęgowana jeszcze bardziej od marca 2020 roku w kontekście pandemii koronawirusa. Aktualnie samotność dotyczy nie tylko seniorów, ale nas wszystkich, tych samotnych fizycznie i samotnych „w tłumie” szczególnie „na obczyźnie”. Konsekwencje samotności i jej wpływ na nasze zdrowie objawiają się najczęściej w postaci stanów depresyjnych i wszechobecnej beznadziei. Propozycja: „wyjdź z domu do ludzi” została zastąpiona: „zostań w domu, nie wychodź, uratujesz innych”. Dla

⁷² D. Kubacka-Jasiecka, *Interwencja kryzysowa z perspektywy psychosocjo kulturowego paradygmatu kryzysu*, w: *Kryzys, interwencja i pomoc psychologiczna. Nowe ujęcia i możliwości*, red. D. Kubacka-Jasiecka, K. Mudyń, Toruń 2016, s. 149.

społeczeństwa emigracji sytuacja tak drastycznego odcięcia się od otoczenia prowadzi do dystansu społecznego, zamknięcia się, odseparowania od otoczenia, samotność i strach. Towarzyszy temu nierzadko utrata pracy i braku wystarczającego wsparcia ze strony instytucji lokalnych. Pogłębiają się problemy ubóstwa, dotkliwego osamotnienia, wykluczenia cyfrowego czy bezrobocia. Ograniczenia językowe i kulturowe stają się jeszcze bardziej odczuwalne i dotkliwe. Samotność emigracyjna niszczy ciało, ale jeszcze większe spustoszenia czyni w życiu psychiczno-duchowym.

Kluczem, do którego odwołują się liczni badacze wsparcia rodziny, psychoterapeuci psychologowie, famiolodzy w przezwyciężaniu spowodowanej pandemią COVID-19 izolacji, jest podarowanie drugiemu człowiekowi możliwości „bycia razem i bycia z sobą”. Tam bowiem, gdzie rodzi się kryzys, tam zawsze jest potrzeba pomocy – otwartych dłoni i serca otwartych granic sąsiadujących państw i nie tylko. Inaczej, potrzeba jakiejś zorganizowanej „bezpiecznej przystani”. Poczucie bezpieczeństwa i przynajmniej względnej stabilności jest niezwykle ważne. Z teorii dyskursu naukowego i publicznego wynika, iż człowiek społecznie zagubiony w pierwszej kolejności potrzebuje pomocy, wsparcia i bezpieczeństwa. Pomoc rozumiana jako wsparcie, towarzyszenie czy relacja ma wymiar biologiczny, psychiczny, społeczny i duchowy, zaś troska przyjmuje formę całościowej opieki. Dotychczasowy opracowany i ustabilizowany model pomocy i wsparcia zakłócił kryzys związany z pandemią koronawirusa. W obliczu rosnącej liczby zakażeń ważnym jest zachowanie świadomości oraz roztropne zauważenie potrzeb w społeczności lokalnej. W nadzwyczajnych okolicznościach konieczne stało się poszukiwanie nowych i skutecznych rozwiązań, mających na uwadze bezpieczeństwo i dobro. Zaangażowanie i powszechna solidarność społeczeństwa lokalnego i instytucji, jak również wzajemne zaufanie i odpowiedzialność.

Kluczem do tej pomocy stała się oferta „Familiaris”, oferująca rzetelną pomoc, wsparcie i towarzyszenie realizowana w siedmiu modułach, a mianowicie:

1. Wspólnota „słuchania i towarzyszenia” w formie ogólnodostępnej poradni online, będącej platformą porad, rozmów, mediacji, pomocy online, umożliwiającej konsultację i niesienie pomocy

słowem, którego celem jest wspomaganie osób samotnych, chorych, starszych będących w kwarantannie. Wsparcie i pomoc niesiona jest poprzez wiadomość mailową, rozmowę przez Skype'a lub telefon. W czasie lockdownu najważniejsza w hierarchii priorytetów staje się zwyczajna rozmowa, tzw. „o wszystkim i o niczym”. Seniorzy spragnieni kontaktów z drugim człowiekiem potrzebują osoby, która ich wysłucha⁷³. W ramach porad, jakie udzielają wolontariusze, wymienić można: bezpłatne udostępnienie pełnej, obiektywnej informacji o dostępnych usługach i świadczeniach pielęgnacyjnych, doradztwo w sprawach związanych m.in. ze stosunkami rodzinnymi, sytuacją osobistą, uzależnieniami, wyborami dotyczącymi miejsca i formy zamieszkiwania, prowadzenie i udostępnianie bazy informacji o placówkach mających ofertę dla seniorów, udostępnianie informacji o dostępnych formach działalności wolontaryjnej seniorów i na ich rzecz, a także możliwościach zaangażowania się osób starszych na rzecz społeczności lokalnej. Towarzystwo „Familiaris” to także koordynacja odwiedzin seniorów przez wolontariuszy w mieszkaniach, w placówkach medycznych, pomoc w naprawach, prowadzeniu korespondencji, wsparcie w przeżywaniu okresu żałoby, poradnictwo w zakresie zaspokojenia potrzeb opiekuńczych, sytuacji osobistej, przygotowanie broszur, ulotek i informatorów dla osób starszych i ich opiekunów, informowanie w zakresie polityki wobec osób starszych w skali lokalnej. Poradnia „Familiaris” pełni funkcję informatora o sytuacji i możliwościach, jakie senior posiada w aktualnej sytuacji.

2. Wspólnota „warsztatów tematycznych”, która jest odpowiedzią na samotność i trudne przeżywanie czasu izolacji społecznej. Tematyka warsztatów jest wielopłaszczyznowa i obejmuje szerokie spektrum zagadnień⁷⁴. Warsztaty to przestrzeń wspólnoty, zaangażowana i sensu⁷⁵. Istotnym elementem w drodze do opanowania sposobu komunikacji przez aplikacje i łączenie z wirtualną przestrzenią jest również oferowanie pomocy w opanowaniu w technicznych umiejętności w zakresie obsługi urządzeń. W tym celu został powołany

⁷³ B. Pyrka, *Polska Misja Katolicka w Niemczech w czasie pandemii*, TVP Polonia, 29.12.2020.

⁷⁴ Warsztaty tematyczne „Familiaris” 2021, w: [warsztaty-familiaris-2021](#) (dostęp: 1.05.2021).

⁷⁵ Warsztaty tematyczne „Familiaris” 2021, w: [warsztaty-familiaris-2022](#) (dostęp: 1.01.2022).

-
- specjalny *Team IT „Familiaris”*, który wspomaga poradami osoby potrzebujące wsparcia w zakresie obsługi.
3. Wspólnota „Słowa i formacji duchowej”, której bazą jest głoszenie kerygmatu i stworzenie przestrzeni katechezy online w postaci konferencji audio / video dla seniorów. Alternatywą dla osób, które zupełnie nie radzą sobie z obsługą komputera, telefonu i aplikacji w miarę możliwości przygotowana zostaje wersja drukowana, szczególnie na okres przedświąteczny i świąteczny, aby każdy senior miał możliwość i poczucia przynależności do wspólnoty. Materiały formacyjne są przygotowywane w języku polskim i niemieckim. Dla osób chętnych, które systematycznie chcą otrzymywać informacje polecane i propagowane przez „Familiaris” udostępnianie takich wieści odbywa się w przestrzeni cyfrowej (WhatsApp, e-mail, Messenger).
 4. Wspólnota „wyobraźni miłosierdzia”, w której podejmowane przez wolontariuszy działania mają zakres: pomocy osobom starszym i samotnym (w dostarczeniu żywności i leków, w sprawach pilnych, jak poczta, bank, recepty itd.), pomocy sąsiedzkiej seniorom (w robieniu zakupów, przygotowanie i podzielenie się obiadem itd.), wsparcia materialnego dla potrzebujących. Z ofiarowanych darowizn ludzi wielkiego serca i w ramach współpracy projektowej #Polonia4Neighbours⁷⁶ z konsulatami generalnymi Rzeczypospolitej możliwe jest wspomaganie seniorów przez udzielanie im pomocy finansowej. Jest to pomoc skierowana do osób najbardziej dotkniętych epidemią. Wspomagane są te, które straciły pracę lub nie radzą sobie z opłaceniem czynszów, zakupieniem żywności czy potrzebnej odzieży.
 5. Wspólnota „inkulturacji i diakonii kultury” ma wymiar wspierania działań Polonii, w ramach podejmowanych akcji pomocowych. Projekt współpracy #Polonia4Neighbours jako projekt pomocowy we współpracy z ministerstwem spraw zagranicznych RP realizowany przez lokalne konsulaty generalne Rzeczypospolitej umożliwia czynne zaangażowanie duchownych i świeckich w lokalne życie obywatelskie. Działania pomocowe w kierunku osób starszych,

⁷⁶ *Ministerstwo spraw zagranicznych, akcja Polonia4Neighbours i działania Polonii w zwalczaniu pandemii koronawirusa na świecie, w: polonia4neighbours* (dostęp: 17.04.2020).

zaangażowanie i postawa solidarności z naszym najbliższym otoczeniem warunkują pozytywne spojrzenie na fakty i aktualną sytuację.

6. Wspólnota „zaangażowana” realizowana jako współpraca z różnymi podmiotami: współpraca z Konsulatem Generalnym RP w Monachium oraz biurem współpracy z Polonią i Polakami za granicą kancelarią prezydenta RP. Inicjatywy „Familiaris” zostały dostrzeżone na forum międzynarodowym, dzięki temu liderzy zostali wytypowani do odbycia z parą prezydencką wideorozmowy, która odbyła się 2 maja 2020 r. z okazji Dnia Polonii i Polaków za granicą.
7. Wspólnota „sensu” jako przestrzeń wsparcia, mająca działanie terapeutyczne, realizowana w formie pisania świadectw z czasu pandemii: cykl „Moje przeżywanie czasu pandemii koronawirusa” to aktywności w ramach modułu „sensu”. Świadectwa publikowane na stronie poradni „Familiaris”, na profilu Facebooka i Instagrama budują więź i jedność, dające poczucie sensu przeżywania trudnych sytuacji. W lipcu 2021 r. świadectwa zostały wydane jako książka „Oblicza wiary w czasie pandemii COVID-19” autorstwa Tomasza Drożyńskiego. Referat „Oblicza wspólnoty Kościoła w czasie pandemii” podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Kościoł w dobie koronawirusa”, która miała miejsce 23-24 czerwca 2020 r. w Instytucie Nauk Teologicznych Uniwersytetu Szczecińskiego wygłoszonego przez Tomasza Drożyńskiego (wykład dostępny na YouTube) realizuje założenie „sensu”.

3.4. POMOC DLA UCHODźCÓW

Kolejnym obszarem udzielanej pomocy przez „Familiaris” było podjęcie działań na rzecz uchodźców ukraińskich. Uchodźstwo, zgodnie z encyklopedycznym rozumieniem, dotyczy procesu opuszczenia miejsca zamieszkania przez osoby, które zmuszone są do ucieczki w wyniku konfliktów zbrojnych lub zagrożeń związanych z prześladowaniem, również w sytuacji zagrożenia wojennego lub wojny. W tym kontekście osoba, tracąc poczucie bezpieczeństwa i ochrony przez własne państwo, podejmuje decyzję o ucieczce do krajów przyjmujących. Z tej racji uchodźca ma prawo do ochrony swoich praw przez organizacje międzynarodowe oraz prawo do uzyskania pomocy w państwie przyjmującym na poziomie stanowiącym w nim prawa społeczne, socjalnego ⁷⁷.

Początkową formą wsparcia uchodźców ukraińskich we wszystkich państwach Europy i świata był oferowany kapitał solidarnościowy, cechujący się odruchem ludzi, dla których empatia w takich sytuacjach pozostaje fundamentem dobroczynności. „Familiaris” jako stowarzyszenie regularnie podejmuje wolontariat na rzecz uchodźców, rozumiany jako pomoc najbardziej potrzebującym i poszukującym wsparcia.

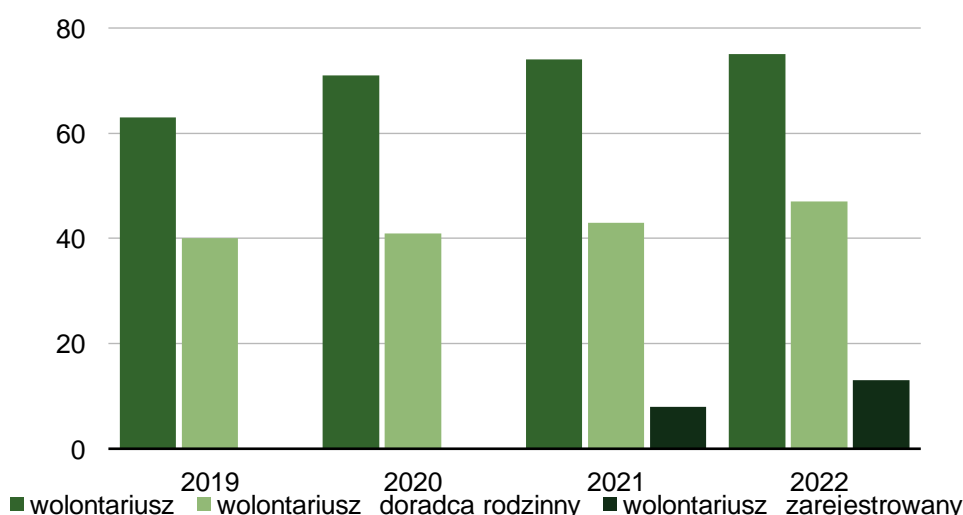
Pierwszą formą pomocy było udzielenie pomocy finansowej, materialnej, przekazanie informacji, kontaktów i czasu potrzebnego do załatwienia kwestii administracyjno-urzędowych.

Akcja pomocy finansowo-materialnej dla Ukrainy od 6 do 9 marca 2022 r. miała wymiar masowy. Zebrano i przekazano wiele samochodów dostawczych produktów pierwszej potrzeby, leków, ubrań, produktów żywnościowych i higienicznych. Solidarność i realna bardzo konkretna pomoc najbiedniejszym i cierpiącym to konieczność mająca rangę obowiązku.

⁷⁷ *Nowa Encyklopedia powszechna, Uchodźca*, Warszawa 1998, s. 527-528.

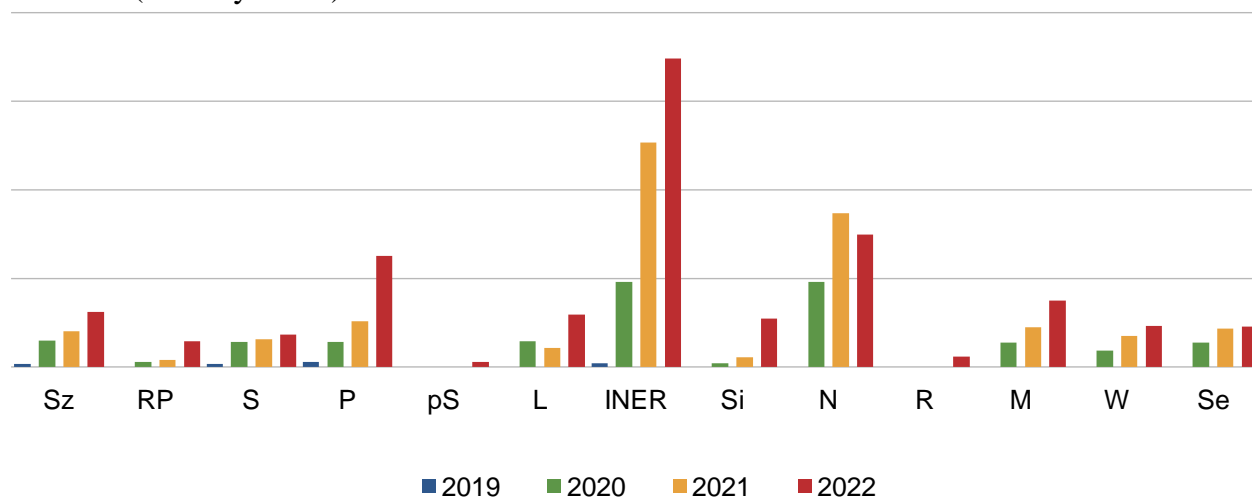
3.5. DANE STATYSTYCZNE NA TEMAT POMOCY OFEROWANEJ PRZEZ „FAMILIARIS”

Liczba wolontariuszy zaangażowanych w „Familiaris” zmienia się dynamicznie. Jakość wolontariatu jest bardzo ważna, bowiem wpływa na budowanie marki „Familiaris”. Stowarzyszenie skupia wolontariuszy specjalistów, jak również wolontariuszy, którzy podejmują zaangażowanie według swoich umiejętności. Udzielenie tej formy pomocy w stowarzyszeniu jest możliwe w każdym czasie po uprzedniej konsultacji z koordynatorem i zatwierdzeniu wniosku przez członków stowarzyszenia na kolejnym zebraniu. Wolontariusz może działać jako: zwykły wolontariusz, wolontariusz doradca rodzinny lub wolontariusz zarejestrowany w strukturach stowarzyszenia „Familiaris”. Liczba zaangażowanych wolontariuszy została przedstawiona na wykresie poniżej (zob. wykres 1).

Wykres. 1. Ilościowa Liczbowa reprezentacja wolontariuszy zaangażowanych w „Familiaris”.

Zmiany liczbowe wolontariuszy zaangażowanych w inicjatywę i projekt „Familiaris” pokazuje poniższy wykres przedstawiający realne dane liczbowe porad udzielanych w latach 2019-2022 (zob. wykres 2).

Wykres. 2. Reprezentacja liczby porad udzielanych w latach 2019-2022 z wyszczególnieniem: poradnia szkoleniowa (Sz), poradnia radcy prawnego (RP), poradnia socjalna (S), poradnia terapeutyczno-psychologiczna (P), poradnia „po Stracie” (pS), poradnia lekarska (L), poradnia rozpoznawanie płodności (INER), poradnia dla singli (Si), poradnia dla narzeczonych (N), poradnia dla przyszłych rodziców (R), poradnia małżeńska (M), poradnia wychowawcza (W), poradnia dla seniorów (Se).

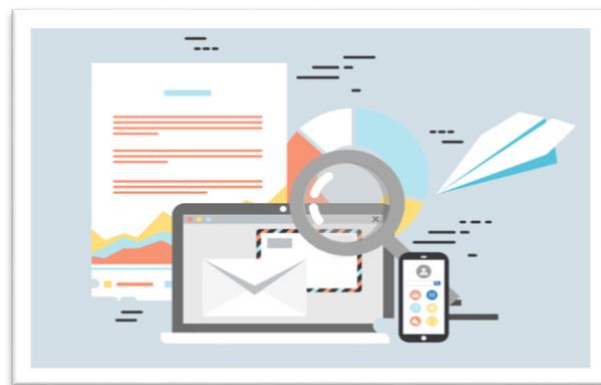
3.6. WSPÓŁPRACA Z POLSKIM DUSZPASTERSTWEM EUROPY ZACHODNIEJ

Polskie Misje Katolickie / Polskie Duszpasterstwa Europy Zachodniej są nieodłącznym partnerem, współrealizatorem i inicjatorem aktywności oraz projektów podejmowanych przez stowarzyszenie „Familiaris”. Wspólnym celem jest troska o rodziny polonijne, chęć towarzyszenia i wspólnego przeżywania życia na emigracji. Swoje korzenie „Familiaris” zawdzięcza Polskiej Misji Katolickiej we Freiburgu, gdzie w 2019 r. podjęto pierwsze próby budowania struktur poradnictwa rodzinnego na emigracji. Należało zastosować innowacyjne rozwiązania wzorowane na strukturach znanych w Polsce, jednak nie na zasadzie kopiowania, lecz na dopasowaniu i stworzeniu na tej podstawie nowych struktur dostosowanych do potrzeb i możliwości lokalnych. Stąd też „Familiaris” bardzo ściśle łączy się z duszpasterstwem polskim na emigracji, mimo że administracyjnie, finansowo i organizacyjnie jest jednostką niezależną.

Współpraca między „Familiaris”, a Duszpasterstwem Polskim ma charakter symbiotyczny – współpraca i współtworzenie przy jednoczesnym realizowaniu wspólnych bądź indywidualnych potrzeb i celów, bez wzajemnego szkodzenia sobie czy też rywalizacji w żadnym wymiarze. Jasne ustalenia i transparentność odpowiedzialności pozwalają na wspólne realizowanie projektów, których adresatami jest Polonia. We współpracy bardzo ważna jest rola liderów, którzy w sposób rzetelny reprezentują dane strony w realizacjach.

Stowarzyszenie „Familiaris” ściśle współpracuje z Polską Misją Katolicką w Niemczech. Jako członkowie Polonijnej Rady Rodziny przy delegacie Konferencji Episkopatu Polski ds. Emigracji, Naczelnej Rady Laikatu przy Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech, jako członkowie Rady Parafialnej w Polskiej Misji Katolickiej w Freiburgu wspólnie tworzymy rzeczywistość emigracji w krajach Europy Zachodniej.

3.7. WSPÓŁPRACA PROJEKTOWA

Współpracujemy ze środowiskami polonijnymi w monachijskim okręgu konsularnym, podejmując inicjatywy w obszarze szeroko rozumianego wsparcia i pomocy, kultury oraz edukacji. Współpraca odbywa się w ramach „Planu współpracy z Polonią i Polakami za granicą” przyjętego przez ministerstwo spraw zagranicznych w danym roku budżetowym. Programy projektowe, w których „Familiaris” bierze udział, to konkursy „Polonia i Polacy za granicą”. Wśród realizacji projektowych wymienić można:

1. Projekt realizowany 1.11–31.12.2020 / poradnia dla Polaków, migrantów i Niemców w czasie pandemii – w ramach *Polonia 4 Neighbours* / skarb państwa – konsulat RP w Monachium – Jan Malkiewicz / umowa z 31.10.2020 / brak finansowania
2. Projekt realizowany 1.01–31.12.2021 / spotkania seniorów w czasie pandemii – w ramach *Polonia 4 Neighbours* / skarb państwa – konsulat RP w Monachium – Marcin Król / umowa z 1.11.2021 / 1983, 85 EUR

3. Projekt realizowany 1.01–31.12.2021 / poradnia psychologiczna w czasie pandemii – w ramach *Polonia 4 Neighbours* / skarb państwa – konsulat RP w Monachium – Marcin Król / umowa z 1.11.2021 / 790,33 EUR
4. Projekt realizowany 3.12.2021/27.05.2022 „Wszyscy Polacy to Jedna Rodzina” / biuro Duszpasterstwa Emigracji Polskiej Zespół Pomocy Kościołowi na Wschodzie / Anna Zielińska / brak finansowania
5. Projekt realizowany 1.01.2022–31.12.2023 / obszar: 3. rozwijanie struktur organizacji polonijnych na świecie / zadania: wsparcie struktur i działalności statutowej w Belgii, Holandii i w Niemczech na rok 2022 i 2023/ działania: Niemcy. Poradnia „Familiaris” – rozwijanie struktury poradnictwa rodzinnego na emigracji / numer konta księgowego działania w 2022 r.: 555-50-1146-1-11 / kwota: 11 256,00 PLN / numer konta księgowego działania w 2023 r.: 555-50-1146-1-11 / kwota: 14 376,00 PLN / umowa nr 343/07/2022 / stowarzyszenie „Wspólnota Polska” / kancelaria prezesa rady ministrów
6. Projekt realizowany 1.01.2022–31.12.2023 / obszar: 2. budowanie dobrego wizerunku Polski przez organizacje polonijne / zadania: Pokażę Ci Polskę – budowanie dobrego wizerunku Polski / działania: działanie III e-publicacja „Familiaris” / numer konta księgowego działania: 554-50-1391-1-41/ kwota: 10 700 PLN / umowa nr 800/09/2022 / stowarzyszenie „Wspólnota Polska” / kancelaria prezesa rady ministrów
7. Projekt realizowany 16.08–10.12.2022 / obszar 5.1. wydarzenia polonijne za granicą / zadania: Konkurs dla organizacji polonijnych – regranting / działania: „Emi i Gracja” – projekt edukacyjny dla dzieci polonijnych / numer konta księgowego działania: 557-50-978-4-99 / kwota: 8 100,00 PLN / umowa nr 569/08/2022 / stowarzyszenie „Wspólnota Polska” / kancelaria prezesa rady ministrów

8. Projekt realizowany 1.01–30.11.2022 „DLA NIEPODLEGŁOŚCI – kontynuacja” / umowa o współpracy nr 39/N/2022 / kwota: 4000,00 PLN / Fundacja Wolność i Demokracja / kancelaria prezesa rady ministrów.
9. Zadanie publiczne” „Wsparcie struktur i działalności statutowej w Belgii, Holandii i Niemczech na rok 2022 i 2023” polega na wsparciu organizacji polonijnych poprzez dofinansowanie kosztów związanych z utrzymaniem i prowadzeniem organizacji.

Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
w Monachium

#Polonia4Neighbours

ROZDZIAŁ IV

EDUKACJA

W „FAMILIARIS”

... CZYLI JAK KSZTAŁCIMY

4.1. WSPÓŁORGANIZACJA KONGRESÓW RODZIN POLONIJNYCH

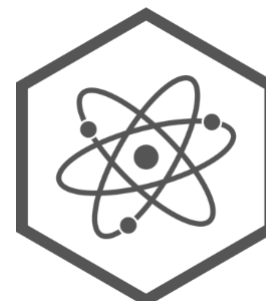

„Familiaris” czynnie uczestniczy w organizacji i realizacji kongresów rodzin polonijnych skierowanych do: małżeństw i rodzin żyjących poza granicami Polski oraz rozdzielonych przez emigrację, ludzi młodych przygotowujących się do zawarcia związku małżeńskiego, duszpasterzy podejmujących posługę na rzecz małżeństwa i rodziny.

Tematy poruszane w czasie kongresów uwzględniają specyfikę różnych krajów zamieszkania. Tematem III kongresu, który odbył się 16 stycznia 2021 roku, w formie online, za pośrednictwem aplikacji Zoom, był „Kościół domowy”. „Rodzina Polonijna wobec aktualnej sytuacji pandemii” to temat IV kongresu. Podjęto wtedy kwestie dotyczące relacji w małżeństwie i rodzinie oraz wychowania i edukacji dzieci i młodzieży w trudnym czasie pandemii. Podjęto następujące tematy jak: „Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia w czasie pandemii”, „Wsparcie duchowe rodzin w czasie pandemii”, „Smartfonowe dzieciństwo wyzwaniem dla rodziny w okresie pandemii”, „Metody wspomaganie rodziny przez szkołę w procesie edukacji domowej”, „Psychologiczna pomoc dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w edukacji domowej”, „Jak radzić sobie z lękiem w czasie pandemii?”.

V kongres poświęcony był wychowaniu dzieci i młodzieży, odbył się 10-11 września 2022 r. w formie hybrydowej (online lub stacjonarnie w Carlsbergu). Teoretycy i praktycy podjęli dyskusję o tematach wychowania i przemian religijności młodych Niemców i Polaków jako wyzwanie dla nowej ewangelizacji. Zaprezentowano praktyczne wskazówki, jak rozmawiać i jak pracować z dziećmi i młodzieżą w warunkach emigracyjnych: katecheza prorodzinna dla dzieci i młodzieży („Miłość – Czystość – Życie”), programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży polonijnej realizowane w warunkach emigracyjnych „Emi i Gracja”, „Ferment”).

4.2. ORGANIZACJA KONFERENCJI NAUKOWYCH

Jednym z edukacyjnych działań „Familiaris” jest cykliczne organizowanie konferencji. Każda przynosi efekt naukowy i praktyczny. Efektem naukowym jest teoretyczne poznanie referowanych treści w kontekście szeroko rozumianych problemów, trudności i wyzwań społecznych. Praktycznym efektem jest asymilacja referowanych treści, pozyskanie wiedzy i wykorzystanie jej w praktyce.

Stowarzyszenie „Familiaris” swoją działalność opiera na nauce i realnej wiedzy teoretycznej i praktycznej. Wynika to z angażowania się w badania naukowe i kształcenie na wielu poziomach dotyczących emigracji.

Pierwsza konferencja naukowa o charakterze międzynarodowym miała miejsce 9 października 2021 r. „Współczesny senior: rola, potrzeby, oczekiwania”⁷⁸. Referaty dotyczyły seniora na emigracji. Podjęto między innymi takie tematy jak: rola i zadania seniora w społeczeństwie i rodzinie, pomoc prawno-kanoniczna dla seniorów, oferta „Familiaris” wobec seniorów na emigracji dotycząca bezpieczeństwa w okresie pandemii, wsparcie emocjonalne bezdomnych seniorów w okresie pandemii, specyfika potrzeb religijnych, duchowych, społecznych osób starszych w perspektywie badań nad potrzebami egzystencjalnymi seniorów z Polski południowej.

⁷⁸ Konferencja naukowa „Familiaris’ 2021, w: [Konferencja naukowa 2021](#) (dostęp: 1.01.2022).

Druga konferencja naukowa miała miejsce 8 października 2022 „Pokoleniowy transfer kulturowy”⁷⁹. Referaty dotyczyły seniora na emigracji, jego potrzeb, oczekiwań i roli. Wskazano na kwestie takie jak: praca socjalna z seniorami w środowisku emigracyjnym; potrzeby egzystencjalne i duchowe seniorów w sytuacjach trudnych i kryzysowych – w świetle badań własnych; kultura prefiguratywna w zakresie nowych mediów jako przykład kulturowego dystansu międzypokoleniowego; jak łączyć pokolenia? rola projektów międzypokoleniowych; potrzeby duchowe seniorów a doświadczenie wsparcia w rodzinie – w świetle badań własnych; senior jako opiekun prawny dziecka; międzypokoleniowy projekt edukacyjny „Emi i Gracja”; aktywność i edukacja seniorów w oczach dzieci i młodzieży oraz dorosłych; pokoleniowy transfer kulturowy.

Organizowane spotkania zmuszają do refleksji na temat dynamicznie zmieniającej się emigracji, dają rzetelną wiedzę osadzoną w kontekście najnowszych badań, a przede wszystkim prezentują nowe spojrzenie na problem i tendencyjność zachodzących zmian.

Do realizacji konferencji zaproszone są jednostki naukowe, między innymi: Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Katolicki Uniwersytet Lubelski w Lublinie, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Instytut Studiów nad Rodziną im. arcybiskupa Kazimierza Majdańskiego w Łomiankach.

⁷⁹ Konferencja naukowa „Familiaris” 2022, w: [Konferencja naukowa 2022](#) (dostęp: 28.08.2022).

4.3. ORGANIZACJA „DNI RODZINY”

Celem organizowanych „Dni Rodziny Polonijnej” jest chęć stworzenia wspólnoty zaangażowania i sensu, a także wspólnoty dialogu zarówno w istotnych kwestiach dotyczących rodziny polonijnej, jak również dialogu słuchania. Dni rodziny odbywają się corocznie we współpracy z Polską Misją Katolicką we Freiburgu.

W roku 2019 8- 11 października zorganizowano pierwsze tego rodzaju wydarzenie. Podjęto temat: „Rodzina a prawa dziecka i ich ochrona” w 30-lecie przyjęcia Konwencji o prawach dziecka. Zwrócono uwagę na kwestie dotyczące: dziecka w rodzinie i jego prawa, rodziny jako pierwszej szkoły człowieczeństwa, rodziny w budowaniu cywilizacji miłości, rodziny emigracyjnej – o jej blaskach i cieniach, rodziny na krawędzi i w kryzysie, istocie poradnictwa rodzinnego. Panel dyskusyjny „Po-dyskutujmy co nieco o rodzinie” był pewnego rodzaju zapalnikiem w podejmowanej na tamten czas decyzji o budowie struktur poradnictwa na emigracji w oficjalny sposób. Gościem specjalnym był ks. dr hab. Józef Młyński, który wniósł naukowe spojrzenie na temat emigracji.

W 2020 r. 10-14 października zorganizowano wydarzenie „Dni Rodziny Polonijnej” w pod hasłem „DOM: dziecko – ojciec – matka. Podczas spotkań grupowych i licznych spotkań indywidualnych podjęto rozmowy o trudach emigracji, o kwestii wychowania dzieci na emigracji, zaletach i wadach życia za granicą. Niezwykle inspirujące stały się spotkania z seniorami, którzy jasno określili swoje potrzeby i wyrazili swoje niezadowolenie wynikające z braku oferty dla osób w wieku senioralnym, osób chorych, często samotnych. Gościem specjalnym był ks. dr hab. Józef Młyński, który zapewnił naukowe spojrzenie na temat relacji w rodzinie emigracyjnej.

W 2021 r., dedykowanym rodzinie „Amoris laetitia”, podjęte zostały nowe inicjatywy w trosce o rodzinę polonijną, by przez jasne głoszenie Ewangelii i czułość w towarzyszeniu tworzyć

nową jakością emigracyjnego duszpasterstwa rodzin. W dniach 9-14 października 2021 r. zorganizowano spotkanie poświęcone tematyce senioralnej – „Dnia Rodziny” pod hasłem: „Współczesny senior: rola, potrzeby, oczekiwania”. Część warsztatowa poświęcona tematowi „Potrzeby osób starszych – planowanie, organizacja i realizacja badań naukowych we współpracy z instytucjami realizującymi politykę senioralną” cieszyła się dużym zainteresowaniem, co potwierdziło tendencję dialogowego konceptu spotkań na emigracji. Podjęcie tematu „Senior na emigracji” było odpowiedzią na głosy usłyszane w roku poprzednim. Gościem specjalnym był prof. dr hab. Norbert G. Pikuła oraz ks. dr hab. Józef Młyński. Warsztat „Potrzeby osób starszych – planowanie, organizacja i realizacja badań naukowych we współpracy z instytucjami realizującymi politykę senioralną” zgromadził zarówno seniorów i ich rodziny, jak również osoby pracujące na co dzień z seniorami.

W obliczu Roku Jubileuszowego 2025, którego mottem są słowa: „Pielgrzymi nadziei” jako wspólnota „Familiaris” aktywnie zaangażowana i towarzysząca w poszukiwaniu dobra, podjęła kontynuację corocznych „Dni Rodziny Polonijnej”. Chcąc ożywić wiarę, nadzieję, miłość, stworzyć przestrzeń dialogu i budowania zaufania jako znaków odrodzenia, współistnienia i wspólnego przebywania 7- 11 października 2022 r. miały miejsce spotkania grupowe i indywidualne. Wydarzenie miało charakter edukacyjno- wspólnotowy, bowiem tematyka dotyczyła kontekstu pokoleniowego w rodzinie emigracyjnej. „Dni Rodziny Polonijnej” pod hasłem: „Pokoleniowy transfer kulturowy” cieszyły się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży, małżeństw, seniorów i singli. Wśród szerokiego wachlarza możliwości uczestniczenia w wydarzeniu zaproponowano między innymi: warsztaty tematyczne „W poszukiwaniu przodków”, spotkania indywidualne, kino familijne „Wielka podróż Bolka i Lolka”, konkurs dla dzieci – laurka dla babci i dziadka, wystawa „Pokolenia na emigracji” – drzewa genealogiczne rodziny polonijnej. Gościem specjalnym, wzorem lat ubiegłych, był ks. dr hab. Józef Młyński.

4.4. PRZYGOTOWANIE DO MAŁŻEŃSTWA – KURSY ONLINE

W kontekście uwarunkowań egzystencjalnych podstawowym problemem dzisiejszych rodzin na emigracji jest brak świadomego podejścia i rozumienia instytucji małżeństwa oraz rodziny. Daje się to jasno zaobserwować w prowadzonych przez Polskie Misje Katolickie kursach przedmałżeńskich. Mało kto zastanawia się nad tym, że przygotowanie to postawa budowania jedności i jakości życia małżeńskiego i rodzinnego. Takie początkowe błędy mogą stanowić mylny światopogląd, a w efekcie prowadzi do późniejszego kryzysu, a nawet całkowitego rozpadu rodziny. Coraz częściej obserwuje się anormalny obraz rodziny, który staje się powszechnie przyjętą normą. Status rodziny i jej wartości zostały zdegradowane a wpajany jest nowy standard z trendami wygodnymi i powszechnie akceptowanymi. Prowadzone obserwacje i doświadczenie w pracy z rodzinami emigracyjnymi pokazują tendencje do przekraczania własnych granic, rezygnację z wartości, tradycji, wiary, nastawienie na konsumpcjonizm i przewartościowanie: z „być” na „mieć”.

Odwołując się do badań przeprowadzonych wśród narzeczonych⁸⁰ przygotowujących się do sakramentu małżeństwa, aż 54% uczestników nie ma oczekiwań wobec katechezy przedmałżeńskiej, zaś u 29% badanych motywacją jest tylko wymóg formalny.

Jako poradnia dla narzeczonych żyjących na emigracji „Familiaris” wychodzi naprzeciw oczekiwaniom związanym z dostępnością kursów przedmałżeńskich. Pomysł kursów online opracowany został w czasie pandemii COVID-19, a swoim zasięgiem objął Polską Misję

⁸⁰ Analiza badań prowadzonych wśród uczestników kursów przedmałżeńskich w Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech w latach 2016-2020.

Katolicką w Niemczech i wiele inny Duszpasterstw Polskich Europy Zachodniej. Kurs trwa 22 godziny zegarowe i prowadzony jest kwartalnie w cyklu weekendowym (piątek, sobota, niedziela)⁸¹. Autorski program kursu jest specyficzny: uwzględnia problematykę emigracyjną, przeprowadzony jest w całości online, obejmuje wykłady, ćwiczenia i elementy duchowości (teoria, praktyka, życie). Kurs uwzględnia metodologicznie interdyscyplinarność nauk (teologia, psychologia, socjologia, prawo kanoniczne, nauki o rodzinie), zespołowość prowadzących (10-osobowy team) – 2 księży, 2 specjalistów świeckich, 4 małżeństwa, eklektyzm metodyczny (prezentacja, wykład, panel dyskusyjny, praca indywidualna), elementy duchowości chrześcijańskiej – modlitwa, msza św., koronka do Miłosierdzia Bożego, duchowe impulsy do indywidualnej medytacji. Kontekst emigracji – pytania o przyszłość, obok podstaw teoretycznych i praktycznych – czyli teologia małżeństwa, elementy prawne, komunikacja w małżeństwie, liturgia sakramentu i poradni małżeńskiej. Niezwykle istotny jest wymiar testamentalny. W każdym kursie jest czas świadectwa, czyli konkretnych doświadczeń małżeństw emigracyjnych w formie dzielenia się własną historią. W programie uwzględniono takie tematy jak:

- „Po co nam właściwie ślub w kościele?” – tradycja, duchowość, wiara, sakrament
- „Ślubuję Ci...” – teologia małżeństwa w kontekście przysięgi małżeńskiej
- „Katolickie tematy tabu” – planowanie rodziny i problemy życia seksualnego
- „Przychodzą narzeczeni do proboszcza” – kościelne formalności i prawny aspekt małżeństwa
- „Dlaczego nie?” – przeszkody do zawarcia małżeństwa w prawie kanonicznym
- „Jak w zasadzie wygląda ślub po katolicku?” – praktyczny poradnik dla narzeczonych z zarządzania ludźmi oraz szczegółami w najlepszym możliwym stylu
- „Ale piękna uroczystość!” – o liturgii sakramentu małżeństwa (obsada, ekipa, stroje, przygotowanie miejsca, muzyka, scenariusz, próba, publiczność)
- „Dlaczego on mnie nie rozumie, a ona ma znów focha?” – kryzysy i budowanie więzi w małżeństwie

⁸¹ *Kurs dla narzeczonych "Familiaris" 2022*, w: [Kurs dla narzeczonych](#) (dostęp: 1.01.2022).

- „Przyjechaliśmy do Niemiec, żeby było nam po prostu lepiej” – małżeństwo wobec dylematów emigracji zarobkowej (blaski, cienie, dylematy decyzji, zetknięcie się z rzeczywistością)

świadczenia małżeństw emigracyjnych z różnym stażem małżeńskim (1 rok, 5, 15, 20, 40).

W celu realizacji podjętych tematów w sposób jakościowy i wyznając zasadę „teatru wielu aktorów”, do współpracy zostali zaproszeni specjaliści w danym fachu:

- ks. prof. dr hab. Józef Młyński (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie i UKSW w Warszawie, autor wielu publikacji o tematyce małżeństwa)
- dr hab. Mieczysław Guzewicz (konsultor Rady ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski, autor wielu publikacji o tematyce małżeństwa)
- ks. Tomasz Drożyński (duszpasterz polonijny i doktorant Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie)
- dr. Bogumiła Olejnik (doktor nauk społecznych w dziedzinie prawa kanonicznego)
- lek. Dominika Mieloszyńska (koordynator poradni lekarskiej, lekarz medycyny)
- Kasia i Michał Urbańscy (koordynatorzy poradni dla narzeczonych i poradni dla singli, członkowie Rady ds. Rodziny Polonijnej przy delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej, młodzi małżonkowie)
- Kasia Białecka-Urbańska (koordynator poradni „Familiaris”, członek i nauczyciel w Instytucie Naturalnego Planowania Rodziny INER Prof. Dr. med Rötzer e.V.)

Po zakończeniu kursu udostępniane są materiały pokonferencyjne w formie skryptów. Jako materiał wprowadzający w tematykę budowania relacji miłości w codzienności emigracyjnej przenikniętej życiem wiary na etapie zapisu na kurs proponowana jest literatura „Największa jest miłość, czyli o budowaniu szczęśliwego małżeństwa” [nie tylko dla narzeczonej i narzeczonego] i internetowa platforma pomocowa najwiekszejmiosc.pl, która dostosowana jest do warunków emigracyjnych.

Ostatecznie kurs ma formę „treningu przedmałżeńskiego”, podczas którego narzeczeni podejmują realny trening przeżywania małżeństwa mimo trudów codzienności w warunkach

emigracji. Celem jest dobre przygotowanie się do sakramentu i w konsekwencji dobre przeżywanie wspólnego życia. Nie zawsze dobrze wykonany trening będzie gwarancją na szczęśliwie i udane małżeństwo, jednak praca wykonana „przed” będzie służyć w budowaniu tej relacji i da wiedzę, jak można i należy sobie radzić w sytuacjach trudnych. Narzeczeni otrzymują wiedzę teoretyczną, wskazówki i nabywają konkretne umiejętności budowania; a co ważniejsze pielęgnowania relacji małżeńskiej, jak również świadomego spojrzenia na rodzicielstwo. Po ukończeniu kursu narzeczeni otrzymują dwa certyfikaty w formie dyplomu: certyfikat ukończenia nauk przedmałżeńskich i certyfikat o odbyciu spotkań w poradni rodzinnej. Na nich widnieje adnotacja o zakresie tematycznym, a także informacja o prowadzących i prelegentach. Oba dokumenty wysyłane są w formie elektronicznej i listownej.

Kurs jest akceptowany w Kościele katolickim w Polsce, ponieważ „Familiaris” działa w imieniu Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech i jest oficjalną poradnią PMK w Niemczech. Koordynatorzy należą do Polonijnej Rady Rodziny przy delegacie Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. O wszystkich działaniach poinformowany jest rektor Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech – ks. dr Michał Wilkosz, jak również ks. bp Piotr Turzyński (wcześniej ks. bp Wiesław Lechowicz) odpowiedzialny za Duszpasterstwo Emigracji Polskiej.

Kursy przedmałżeńskie w tej formie prowadzone są od grudnia 2020 r. Każda kolejna edycja jest ulepszana merytorycznie i technicznie w odpowiedzi na potrzeby kursantów, których głosy są ważnym elementem składowym. Aby kurs był skuteczny i akceptowany, jest on na miarę możliwości dopasowany do oczekiwań osób żyjących na emigracji. Formularz feedback, udostępniany narzeczonemu po kursie, jest swego rodzaju źródłem wiedzy i informacji o Polonii, nie tylko dla organizatorów kursu. W okresie od grudnia 2020 do grudnia 2022 r. w kursach wzięły udział 374 pary.

4.5. KURSY DLA MAŁŻEŃSTW

Od zawsze obserwuje się brak dostatecznej ofert wsparcia i pomocy w wymiarze szeroko rozumianej profilaktyki małżeńskiej. Po uprzednim przygotowaniu się do niego następuje długa przerwa w budowaniu relacji. Ta refleksja przychodzi w sytuacji pierwszego kryzysu, którego można nie zauważyć. Natomiast każdy kolejny krok jest trudniejszy i trwa dłużej.

Jako poradnia chcemy uświadamiać potrzebę ciągłej pracy i budowania zdrowego małżeństwa opartego na zaufaniu i trwałym związku. Brak ofert dla małżeństw chcących i potrzebujących podjąć prace nad swoim związkiem uzupełnia „Familiaris” realizowanymi inicjatywami skierowanymi do małżeństw. Celem lepszego dostosowania i zoptymalizowania treści ciekawych dla odbiorcy uczestnicy kursów proszeni są o wypełnienie ankiety, określając tym samym oczekiwania i potrzeby, a także wskazując obszary życia małżeńskiego, którymi należy się zająć, aby wzajemna relacja poprawiła się w małżeństwie.

Przygotowany przez „Familiaris” trening dla małżeństw dostosowany jest do warunków emigracyjnych. Adresatem treningu o nazwie „Małżeński challenge”⁸² są małżeństwa dbające o jakość więzi małżeńskiej, szukające nowego impulsu, dynamiki, fascynacji bycia razem w zdrowej relacji małżeńskiej. *Challenge* to wyzwanie jakie stawiają sobie nawzajem małżonkowie.

Przygotowanych zostało siedem treningów, reprezentujących siedem uczuć, obejmujących siedem godzin warsztatowych. Wśród treningów znaleźć można takie tematy jak: w czeluściach własnego EGO (1), przekroczenie swoich granic i bycie poza strefą komfortu (2), efektywna komunikacja (uczuć, potrzeb, oczekiwań) (3), przecież kocham Cię doskonale! (4), wspólna wizja

⁸² *Dzień Niepodległości 2022*, w: *dzień - niepodległości* (dostęp: 3.11.2022).

generuje naszą przyszłość (5), budowanie „tajemnej” więzi w związku na emigracji? (6), sięgamy po najlepsze: wspólny czas (7). Challenge to także trening nazywania i świadomego doświadczania uczuć, jakie pojawiają się w codziennych sytuacjach. Wśród zagadnień poruszana jest kwestia uczuć i świadome ich określanie, a mowa jest tu o takich emocjach jak:

1. radość: miłość, szczęście, wdzięczność, spełnienie, beztraska, bezpieczeństwo, nadzieja
2. zachwyty: pragnienie, podziw, fascynacja, zdziwienie, uwielbienie, entuzjazm, pasja
3. zadowolenie: satysfakcja, komfort, optymizm, pogoda ducha, pewność siebie, duma
4. neutralność: wierność, rzeczowość, bezstronność, niewrażliwość, apolityczność, bezideowość, obojętność
5. smutek: ból, żal, tęsknota, wściekłość, samotność, poczucie porażki, bezsilność
6. gniew: złość, wrogość, pogarda, frustracja, niezadowolenie, oburzenie, irytacja
7. strach: lęk, obawa, napięcie, trema, wstyd, zazdrość, panika

Kurs prowadzi Joanna Łukjaniuk – dr psychologii, psychoterapeuta, nauczyciel akademicki.

4.6. KURSY DLA RODZICÓW I WYCHOWAWCÓW

Kurs ma formę treningu dla rodziców oraz osób planujących potomstwo, a także dla tych, którzy dbają o jakość więzi małżeńskiej, jednocześnie pragnąc świadomie wychowywać dzieci. Oferta skierowana jest także do wychowawców. *Challenge*, czyli wyzwanie, jakie stawiają sobie rodzice w kontekście odpowiedzialnego i świadomego rodzicielstwa, stanowi punkt wyjścia. Przygotowanych zostało siedem treningów, dotyczących siedmiu uczuć, obejmują siedem godzin warsztatowych pod nazwą „rodzicielski challenge online”⁸³. Wśród treningów pojawiają się takie tematy, jak:

- 1) uczucia – rozpoznawać, nazywać i wyrażać,
- 2) praktyczne sposoby komunikacji emocjonalnej z dzieckiem,
- 3) jak mówić, żeby dzieci nas słuchały?,
- 4) czy i jak rozmawiać z dzieckiem o sytuacji kryzysowej,
- 5) pochwała i zachęta – budowanie poczucia wartości dziecka,
- 6) kochać i wymagać mądrze,
- 7) jak określać dziecku granice?

⁸³ *Rodzicielski challenge online*, w: [rodzicielski - challenge](#) (dostęp: 29.07.2022).

Wśród tematów w zakresie uczuć podjęty zostanie dialog dotyczący:

- uczuć pogodnych: przyjemność, spokój, swoboda, wesołość, zadowolenie, radość, rozradowanie;
- uczuć więzi: sympatia, uznanie, akceptacja, wdzięczność, podziw, respekt, szacunek, zauroczenie, fascynacja;
- uczuć gniewnych: rozdrażnienie, oburzenie, niechęć, bunt, gniew, wściekłość, nienawiść;
- uczuć odrzucenia: pogarda, wstręt, odraza, politowanie, litość;
- uczuć lękowych: niepewność, niepokój, trema, onieśmienie, respekt, lęk, strach;
- uczuć smutnych: zawód, przykrość, rozczarowanie, bezradność, smutek, przygnębienie, upokorzenie;
- uczuć obojętnych: niewrażliwość, pasywność, surowość, oschłość, neutralność, beznamiętność, rezygnacja.

Kontynuacją „Rodzicielskiego challenge online”, będącego zwiastunem warsztatów doskonalenia umiejętności wychowawczych, są przygotowane regularne treningi skierowane do małżeństw posiadających lub planujących potomstwo, jak również wychowawców, pedagogów, nauczycieli i katechetów. Całkowity trening obejmuje dziesięć spotkań w grupach 12-16 osobowych, opartych na koncepcji „wychowania bez porażek” T. Gordona, stanowiących adaptacje programu: „Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły” A. Faber i E. Mazlish. Inicjatywa znana pod nazwą „Szkoła dla rodziców i wychowawców” – doskonalenie umiejętności wychowawczych, warsztaty cieszyła się dużym zainteresowaniem wśród społeczności emigracyjnej⁸⁴.

⁸⁴ *Szkoła dla rodziców i wychowawców online*, w: [szkoła - rodzicielska](#) (dostęp: 29.07.2022).

Wśród zaproponowanych treningów wyróżnić należy:

- 1) aktywne, wspierające słuchanie (1),
- 2) wyrażanie oczekiwań i ograniczeń tak, aby były przez dziecko respektowane / granice (2),
- 3) rozpoznawanie, wyrażenie i akceptowanie uczuć (3),
- 4) uczucia i radzenie sobie z nimi, akceptacja uczuć a korekta zachowań (4),
- 5) współdziałanie i współpraca zamiast nakazów, zakazów; o innych form przymusu (5),
- 6) modyfikowanie niepożądanych lub nieodpowiednich zachowań dziecka / kary czy konsekwencje (6),
- 7) konstruktywne rozwiązania problemów i konfliktów (7),
- 8) wspieranie procesu usamodzielniania się dziecka (8),
- 9) uwalnianie dzieci od grania narzuconych im ról w domu i szkole / etykiety (9),
- 10) budowie realnego poczucia własnej wartości dziecka / pochwały (10).

Kurs prowadzi: Krystyna Romanik – pedagog, realizator / certyfikat ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji.

4.7. KURSY DLA DORADCÓW

W styczniu 2021 r. odbyło się robocze spotkanie koordynatorów „Familiaris” z ks. dr Michałem Wilkoszem – nowym rektorem PMK w Niemczech. Ustalono m.in. plan pracy rocznej, harmonogram działań, projekty dotyczące przyszłości poradnictwa i zachowania wysokich standardów.

20 marca 2021 r. podjęto pierwszą część szkolenia dla doradców w kontekście budowania stabilnych struktur poradnictwa rodzinnego na emigracji. Proces ujednolicenia funkcjonowania poradni na terenie misji był zagadnieniem przewodnim. Podjęto postanowienia określające zadania i obowiązki stron całej struktury. Doradcy, którzy nie zechcą uczestniczyć w spotkaniach, tym samym nie będą mieli przedłużonej licencji doradcy rodzinnego na prowadzenie poradni przy PMK w Niemczech. Nauczyciele NPR z brakiem ważnego dyplomu INER nie mogą prowadzić poradni dla narzeczonych. Wówczas zarządzono, iż od jesieni 2021 r. akceptowane będą tylko kursy przedmałżeńskie prowadzone według standardów „Familiaris” i tylko certyfikaty z tej instytucji. Doradcy, którzy w następnych miesiącach planowali organizację kursu przedmałżeńskiego, proszeni zostali o bezpośredni kontakt z koordynatorami „Familiaris”.

Właściwa certyfikacja doradców rodzinnych miała miejsce 11 września 2021 r. podczas której skupiono się na fachowym doksztalaniu doradców. Koordynator naukowy „Familiaris”, ks. prof. dr hab. Józef Młyński, podjął aktualne zagadnienia: „Familiaris wczoraj dziś i jutro –

rozwój poradnictwa rodzinnego na emigracji”, jak również zagadnienia uzupełniające: „Potrzebny, wykwalifikowany, obecny – doradca rodzinny na emigracji”. Kluczowym tematem były nowe metody pracy doradców, o której opowiedziała dr Joanna Łukjaniuk. Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach w pracy doradcy to niezwykle skuteczna metoda wykorzystywana w poradniach na emigracji.

Od października 2021 r. funkcje kształcenia i formacji duchowej objął ks. Przemysław Kot będący koordynatorem doradców rodzinnych ze strony rektora PMK w Niemczech. Spotkania mają odbywać się corocznie i obejmować część szkoleniowo-formacyjną. Pierwsze zaplanowane jest na 14-15 stycznia 2023 r. i odbędzie się w Centrum Ruchu Światło-Życie „Marianum” w Carlsbergu.

Certyfikacja nauczycieli metody rozpoznawania płodności według metody prof. Rötzera miała miejsce 6 listopada 2021 r., 13 listopada 2021 r. i skupiła grono 34 nauczycieli naturalnych metod planowania rodziny. Zajęcia kształcące prowadzone były przez koordynatora poradni rozpoznawania płodności Sabinę Suchecki. Kolejna certyfikacja nauczycieli przewidziana jest na styczeń 2023.

4.8. PROJEKTY EDUKACYJNE DLA DZIECI

Emigracja dotyczy nie tylko dorosłych, ale całej rodziny, w tym dzieci. Dla wielu rodzin doświadczenie emigracji jawi się jako niełatwa sytuacja. Niektóre dzieci urodziły się już w Niemczech, a rodzice nadal starają się przekazać im polskość. Inne musiały zostawić swoje koleżanki i kolegów w Polsce i przeprowadzić się zagranicę. Jedne asymilują się w nowym otoczeniu dość szybko, dla innych trudność stanowi bariera językowa.

W tym kontekście pojawia się oferta „Familiaris” skierowana do dzieci. Poprzez spotkania z nimi realizowany jest program projektu edukacyjnego, przygotowanego specjalnie dla dzieci polonijnych (dwujęzycznych). Motywacją do stworzenia programu edukacyjnego było spotkanie z dziećmi polonijnymi z okazji Dnia Dziecka⁸⁵. Spotkanie miało charakter patriotyczny, bowiem w tym dniu też świętowano Dzień Polonii i Polaków za granicą, przybliżając dzieciom polonijnym polskie tradycje i pojęcie świadomości narodowej w kontekście Konstytucji 3 maja”. Wszechobecny „transfer kulturowy” stanowi motywację i uaktywnia potrzebę organizowania spotkań, by jeszcze lepiej i świadomiej przeżywać swoje życie na emigracji.

⁸⁵ *Dzień Dziecka 2022*, w: [dzień - dziecka](#) (dostęp: 1.05.2022).

Podjęcie dialogu z dziećmi jest inspiracją i odkrywaniem ich potrzeb, a także realną wiedzą na tematy, jak edukować i jak wychowywać dzieci dwujęzyczne. Celem projektu realizowanego od września 2022 do września 2025 jest: rozbudzanie ciekawości poznawczej dzieci, edukacja dzieci polonijnych w zakresie znaczących wyzwań w codziennym życiu na emigracji (transfer kulturowy, bariera językowa, dwujęzyczność, emocje); budowanie świadomości dziecka emigracyjnego i rozwijanie umiejętności radzenia sobie z wyzwaniami; redukcja stygmatyzacji u dzieci dwujęzycznych; zmiana nastawień i przekonań dzieci do emigracji; rozwijanie wsparcia emocjonalnego; identyfikacja i eksploracja uczuć związanych z emigracją; szerzenie tradycji i kultury polskiej w społeczności emigracyjnej dzieci; integracja dzieci polonijnych w środowiskach lokalnych (spotkania offline), jak również wielu środowisk polonijnych na terenie Niemiec (spotkania online); tworzenie i wzmacnianie przyjaźni lokalnych i globalnych dzieci polonijnych; otwieranie się dzieci na relację ze społecznością lokalną (przełamywanie barier językowo-emocjonalnych); budowie relacji dziecko–rodzic/opiekun w czasie kolejnych spotkań; rozbudzenie ciekawości poznawczej dzieci polonijnych; wychowanie młodych ludzi do wartości patriotycznych; zapoznanie z polskimi tradycjami dotyczącymi obchodów najważniejszych świąt; wymiana doświadczeń przeżywania tradycji świątecznych; poznanie i utrwalenie wiadomości dotyczących polskich tradycji; wychowanie do tolerancji różnorodności oraz otwartości na przyjęcie inności („transfer kulturowy”); tworzenie i wzmacnianie przyjaźni dzieci polonijnych.

Projekt „Emi i Gracja” realizowany jest pod honorowym patronatem rektora Polskiej Misji Katolickiej i częściowo współfinansowany ze środków kancelarii prezesa rady ministrów w ramach konkursu „Polonia i Polacy za granicą 2022” w ramach obszar: 5.1. Wydarzenia polonijne za granicą, zadanie: Konkurs dla organizacji polonijnych – regranting, realizowany we współpracy ze stowarzyszeniem „Wspólnota Polska”⁸⁶; a także w ramach projektu „DLA NIEPODLEGŁOŚCI – kontynuacja” współrealizowanego z Fundacją Wolność i Demokracja⁸⁷.

⁸⁶ Podwórko „Emi i Gracji”, w: [podwórko - Emi i Gracji](#) (dostęp: 31.07.2022).

⁸⁷ *Dzień Niepodległości 2022*, w: [dzień - niepodległości](#) (dostęp: 3.11.2022).

ROZDZIAŁ V

TOWARZYSZENIE W „FAMILIARIS”

CZYLI CO I W JAKI SPOSÓB ROBIMY DLA INNYCH

5.1. WARSZTATY TEMATYCZNE

Warsztaty tematyczne to inicjatywa zaproponowana w maju 2021 r., w czasie trwania pandemii jako wyraz troski o rodziny polonijne. W trudnym momencie izolacji i trwającym lockdownie „Familiaris” zaproponowało formę spotkań online będących formą towarzyszenia. Wraz z zespołem prelegentów przygotowano internetowe warsztaty” Familiaris” 2021, poświęcone problematyce rodziny, małżeństwa, odkrywania własnego powołania, szukania wsparcia⁸⁸.

W roku dedykowanym rodzinie przez jasne głoszenie Ewangelii i czułość w towarzyszeniu podjęto próbę budowania nowej jakości emigracyjnego duszpasterstwa rodzin. Łącznie od maja do grudnia zrealizowano 34 warsztaty tematyczne, które cieszyły się dużym zainteresowaniem i integrowały Polaków na emigracji. Duża rozpiętość tematyczna skuteczną szeroki zasięg i łączenie wieku grup społecznych i pokoleniowych. Warsztaty odbywają się w cyklu panelu wykładowego trwającego 45 min. i panelu dyskusyjnego trwającego 45 min. Warsztaty w 2021 r. również pełniły funkcję terapeutyczną w czasie trwania pandemii. Przez łączenie się w przestrzeni

⁸⁸ Warsztaty tematyczne Familiaris 2021, w: [warsztaty - Familiaris](#) (dostęp: 01.05.2021).

online, mimo bycia w trybie *#zostań w domu* utworzona została szeroka wspólnota skupiona wokół warsztatów tematycznych.

W warsztaty zaangażowali się prelegenci, wolontariusze i specjaliści, podejmujący się prowadzenia spotkań, z dużym zaangażowaniem i przygotowaniem merytorycznym, między innymi: lekarz med. Paweł Bobak; socjolog Aneta Ilcewicz; liderzy spotkań małżeńskich: Ela i Buguś Murowie, Gosia i Sebastian Weszkowie; prawnik Bogumiła Olejnik; koordynator duchowy „Familiaris” ks. Tomasz Drożyński; koordynator naukowy „Familiaris” ks dr hab. Józef Młyński; koordynator Ruchu Światło-Życie na emigracji – Międzynarodowe Centrum Ewangelizacji „Marianum” Carlsberg ks. dr Jacek Herma; lek. med. Dominika Mieloszczyński; lek. med. Gabriela Janecka; psycholog i mediator Maja Regulski; prawnik i konsultant kryzysowy Mariusz Trela; rektor PMK w Niemczech ks. dr Michał Wilkosz; psycholog Ewa Wardalińska; koordynatorzy „Familiaris” Kasia i Michał Urbańscy.

W roku 2022 warsztaty tematyczne ewaluowały do formy samorozwojowych spotkań tematycznych, odbywających się regularnie w 4. piątek miesiąca. Podczas kolejnych spotkań podejmowane zostały tematy dotyczące życia i bycia w zgodzie z samym sobą, co stanowi podstawę budowania zdrowych relacji w małżeństwie, rodzinie i społeczeństwie w warunkach emigracji. Hasłem przewodnim stała się fraza: „Proszę, przepraszam, dziękuję”⁸⁹. W każdej rodzinie są problemy, a nawet kłótnie, ponieważ jesteśmy tylko słabymi ludźmi, dlatego niezwykle istotym jest: aby ciągle podejmować pracę nad sobą; by z jeszcze większą czułością i wrażliwością patrzeć na siebie i człowieka będącego obok; by jeszcze lepiej i świadomiej przeżywać życie na emigracji. Od stycznia do grudnia zostało zrealizowanych 20 spotkań warsztatowych według szczegółowego planu. W nie zaangażowali się prelegenci, m.in.: trener grup psychoedukacyjnych Mirosława Petremant-Staniewski; teolog i pedagog Monika Horoch; rektor PMK w Niemczech ks. dr Michał Wilkosz.

⁸⁹ Warsztaty tematyczne Familiaris 2022, w: [warsztaty - Familiaris](#) (dostęp: 1.01.2022).

5.2. HERBACIARNIA „FAMILIARIS”

Pandemia w dużym stopniu zakłóciła realizację zaplanowanych na rok 2021 projektów, szczególnie w sektorze poradni dla seniorów. Projekty przewidywały: otwarcie stacjonarnego biura seniora, wynajęcie pomieszczeń na spotkania grup seniorów oraz realizację podejmowanych przez nią działań, budowanie sieci łączącej organizacje seniorskie, organizacja imprez kulturalnych oraz sportowych i rekreacyjnych dla seniorów, szkolenia dla animatorów i liderów działań na rzecz seniorów i z seniorami. W sytuacji obostrzeń i dystansu społecznego wszelkie działania podejmowane przez „Familiaris” skoncentrowane były na pomocy, wsparciu i towarzyszeniu seniorom.

Realne potrzeby i oczekiwania seniorów, jakie zostały dostrzeżone w wyniku spotkań w ramach organizowanych przez „Familiaris” dni seniora (9-13 października 2021 r.), implikowały konieczność podjęcia dla tej grupy społecznej nowej inicjatywy online. W ofercie stowarzyszenia znalazły się więc spotkania⁹⁰ w takiej formie. To nic innego, jak wirtualna wspólnota seniorów, która przy herbacie pozytywnie i kreatywnie spędza wolny czas. Każde spotkanie ma określony temat i zaproszonego gościa.

⁹⁰ Herbaciarnia „Familiaris”, w: [spotkania-seniorów](#) (dostęp: 15.10.2021).

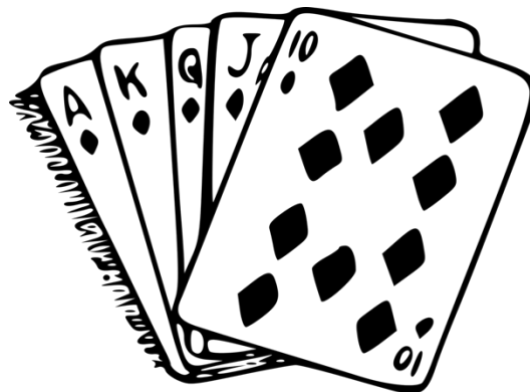

Mając na uwadze potrzeby osób starszych na emigracji, koordynatorzy „Familiaris” zdecydowali o stworzeniu „Herbaciarni” działającej zarówno sieci, jak i w miarę możliwości w warunkach lokalnych. Spotkania seniorów „Familiaris” przy herbacie to możliwość poszerzania kompetencji oraz poznania ciekawych osób. Zajęcia z pasjonatami, od których cała grupa może wiele się nauczyć, mają również wartość terapeutyczną. Każdy z uczestników może zaproponować poprowadzenie spotkania lub zaproszenie ciekawej osoby, po wcześniejszym zgłoszeniu i ustaleniu szczegółów z całą grupą, wedle zainteresowania tematyką. Wśród podejmowanej aktywności i tematyki wymienić można: warsztaty komputerowe, warsztaty kulinarne, wspólne oglądanie filmów, kółko teatralne, nauka języków, koło literackie, kółko plastyczne, spotkania z psychologiem i lekarzem, zajęcia psychoedukacyjne. Zadań tematycznych jest wiele. Wszystko zależy jednak od zaangażowania i specyfiki grupy, zainteresowań i talentów. Do udziału w comiesięcznych spotkaniach seniorów na emigracji (1. czwartek miesiąca, godz. 17.00) w formie hybrydowej (Zoom) zaproszone są zarówno pojedyncze osoby, jak również grupy mniej lub bardziej zorganizowane. Program udostępniany jest wcześniej.

Wychodząc z założenia, iż wszyscy potrzebujemy: istnieć (psychicznie, fizycznie, duchowo), przynależać (fizycznie, społecznie, socjalnie), a także stawać się (w rozwoju, wypoczynku, działaniu) spotkania w „Herbaciarni” stają się przestrzenią przynależności do grupy. Bycie seniorów razem jest cennym i ciekawym doświadczeniem, dzięki drugiemu człowiekowi bowiem wyzwala się w nas to, co jest najlepsze i najpiękniejsze. Podjęta inicjatywa to swego rodzaju tzw. polonijny klub seniora. Organizacja struktury i zakres tematyczny, jak również formy realizacji podjętego projektu towarzyszenia seniorom na emigracji wymaga czasu i zaangażowania wolontariuszy. Inicjatywa spotkań seniorów finansowo wspomagana jest przez Konsulat Generalny RP w Monachium za pośrednictwem konsula Marcina Króla, poprzez projekt „Spotkania seniorów w czasie pandemii – w ramach *Polonia4Neighbours*”⁹¹.

⁹¹ *SQoL „Familiaris”*, w: [SQoL Familiaris](#) (dostęp: 28.12.2021).

5.3. KARCIARNIA „STREFY KOBIET”

W odpowiedzi na potrzeby kobiet na emigracji powstała przestrzeń dla pań. Kobiet świadomych i spełnionych, kobiet przez duże „k”⁹². To także grupa wsparcia dla tych zabiegających o szczęśliwe relacje ze sobą i innymi, pragnących żyć bez masek i zdolnych do przekraczania swoich granic, zachowujących szacunek do samych siebie i akceptujących swoją kobiecość. Jako poradnia chcemy wspierać kobiety w każdym wieku. Potrzebują one porady i towarzyszenia w zakresie: uczuć, granic, komunikacji, asertywności, podejmowania decyzji, przekonań czy w tematów tabu.

Spotkania w „Karciarni” organizowane przez „Familiaris”⁹³ skierowane są do wszystkich kobiet, które chcą uczestniczyć w spotkaniach grupy wsparcia. By jeszcze lepiej przedstawić ogół adresatów, posłużono się swoistą analogią zaczerpniętą z talii kart, stąd też kobieta kier, trefl, karo, pik, a przestrzeń spotkań przyjęła nazwę „Karciarnia”. Spotkania odbywają się w formie hybrydowej od września 2022 r. Podczas organizowanych cyklicznych spotkań (z reguły w 3. środę miesiąca) wspólnie podejmowane są tematy nurtujące kobiety żyjące na emigracji bądź które doświadczyły w swoim życiu emigracji lub reemigracji. Wychodząc naprzeciw potrzebom, przygotowany został spis tematów, na które kobiety chcą rozmawiać, w których chcą się rozwijać, z którymi chcą się zmierzyć lub przełamywać tematy tabu.

⁹² *Strefy kobiet „Familiaris”*, w: [strefa-kobiet](#) (dostęp: 1.10.2021).

⁹³ *Karciarnia „Strefy kobiet”*, w: [karciarnia - Familiaris](#) (dostęp: 31.07.2022).

5.4. FERMENT „DRYFTU MŁODYCH”

To przestrzeń skierowana do wszystkich młodych, ciekawych życia, odkrywających jego nowe fascynujące etapy, poszukujących odpowiedzi na fundamentalne pytania: po co? dlaczego? skąd? kim jestem? dokąd podążam? Chcemy towarzyszyć młodym ludziom w ich dryfcie, w tej niezwyklej wędrówce ku dorosłości, proponując i oddając do użytku przestrzeń do rozmów, aktywności, budowania relacji z drugim człowiekiem, szukania wsparcia w tematach interesujących, ważnych, niełatwych, w poszukiwaniu żywej wiary.

Do współtworzenia strefy „Dryftu Młodych” zaproszona jest również sama młodzież, ponieważ ta oferta rozumiana jest jako przestrzeń realizacji kreatywnych pomysłów i dobrego fanu. Kierujemy się motto: razem możemy ciekawiej „dryftować” do wyznaczonego celu, odkrywając siebie, świadomie przeżywać swoje życie z zachowaniem istotnych dla siebie własnych wartości. Przez tę inicjatywę „Familiaris” zachęca młodych, aby byli kreatorami swojej przyszłości w poczuciu świadomego przeżywania ⁹⁴.

Od września 2022 r. ruszyły cykliczne spotkania treningowe dla wszystkich młodych (od lat 15) –szczęśliwych i spełnionych, pogubionych i zatroskanych, poszukujących i otwartych na nowe spotkania. Trening pod nazwą „Ferment” odbywa się z reguły w 4. środę miesiąca.

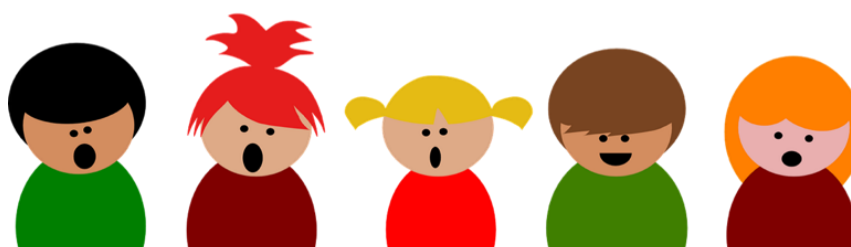
⁹⁴ *Dryft Młodych „Familiaris”*, w: [dryft-młodych](#) (dostęp: 1.10.2021).

Bazą programową jest nowatorski podręcznik: „Zrób Ferment – praktyczny kurs odkrywania chrześcijańskiego potencjału dla mało zainteresowanych / Mach Revolution – ein praktischer Kurs, um christliches Potenzial für wenig Interessierte zu erkunden (M. Wilkosz, P. Zając, Hanower 2021)”. Trenerami są o. Piotr Loose i Ewa Drzewiecka. Spotkania mają formę hybrydową. Trening ma być użyteczny i służyć przede wszystkim rozwojowi osobistemu, poszukiwaniu siebie, kształceniu umiejętności wyrażania swoich emocji, budowania relacji, radzeniu sobie z trudnościami. To także forma dobrze i sensownie spędzonego czasu. Kompletny trening obejmuje trzy bloki tematyczne („Pokochaj siebie..., ...a pokochasz innych, ...i wyrastając, poznasz Boga”) podzielone na pojedyncze spotkania tematyczne według udostępnionego planu szczegółowego⁹⁵.

⁹⁵ *Ferment: „Dryft u młodych”*, w: [spotkania-młodych](#) (dostęp: 31.07.2022).

5.5. PODWÓRKO – „PODRÓŻE EMI I GRACJI”

To przestrzeń spotkań z dziećmi polonijnymi, w formie hybrydowej, podczas których podejmowane są kolejne tematy dotyczące życia na emigracji. Na potrzeby projektu została stworzona przestrzeń spotkań o nazwie „Podwórko Emi i Gracji”⁹⁶. Adresatami inicjatywy są dzieci polonijne znające język polski na poziomie komunikatywnym w wieku od 2 do 12 roku życia. Do projektu została zaproszona społeczność dzieci polonijnych wraz z rodzicami i opiekunami wraz z rodzicami i opiekunami. Udział dzieci w spotkaniach ma charakter integracyjny. Chodzi tu o kontakt ze społecznością miejscową, to także forma przygotowania się na oddziaływanie kultury obcej (transfer kulturowy). Projekt edukacyjny „Emi i Gracja” skierowany jest do najmłodszych rodaków i jest umacniającym (*empowering*) treningiem dzieci polonijnych, jego celem jest promowanie świadomości tożsamości emigracyjnej, a ponadto ma za zadanie przeciwdziałać bezradności wobec wyzwań życia na emigracji. Na potrzeby projektu zostały zaprojektowane i wykonane postaci lalek Emi i Gracja. W trakcie każdego spotkania dzieci poprzez bajkę, w której głównymi bohaterkami są te postaci, wprowadzone są w temat spotkania. Razem z Emi i Gracją dzieci podejmują dyskusje o przyjaźni, emocjach, a nawet o

⁹⁶ Podwórko „Emi i Gracji”, w: [podwórko - Emi i Gracji](#) (dostęp: 31.07.2022).

patriotyzmie⁹⁷. W okresie przygotowań do świąt mowa jest o Bożym Narodzeniu⁹⁸, a podczas pierwszych spotkań w 2023 r. o temperamentach i o językach miłości u dzieci. W drugim etapie dzieci razem z tytułowymi bohaterkami wyruszą w podróż poznawania Polskich Misji Katolickich w Niemczech, gdzie zobaczą ciekawe miejsca w kraju swojego obecnego zamieszkania.

⁹⁷ *Dzień Niepodległości 2022*, w: [dzien - niepodleglosci](#) (dostęp: 3.11.2022).

⁹⁸ *Dzień św. Mikołaja 2022*, w: [dzień - sw Mikołaja](#) (dostęp: 2.12.2022).

ROZDZIAŁ VI

BADANIA NAUKOWE W „FAMILIARIS”

CZYLI JAK ROZWIJAMY NAUKOWOŚĆ

Przez podejmowane projekty badawcze „Familiaris” chce dążyć do osiągnięcia postępu wiedzy naukowej w zakresie tematyki związanej z emigracją.

Podstawowymi celami badawczymi realizowanymi przez „Familiaris” są:

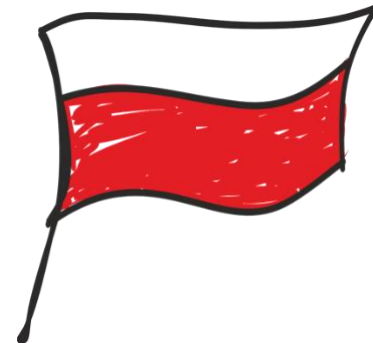
- dążenie do odkrycia dotąd nieustalonych nowych zależności dotyczących zagadnień związanych z tematem emigracji, których nikt wcześniej nie badał;
- rozwijanie istniejących już teorii i zależności na temat emigracji oraz szukanie nowych rozwiązań;
- poszerzanie istniejących już badań, które zostały opublikowane, a w obliczu ich dezaktualizacji rozwijanie nowych;
- aktualizowanie istniejących badań i ich wyników ze względu na znaczny upływ czasu i możliwość ich dezaktualizacji

Typy badań prowadzonych w „Familiaris” podzielić można na: podstawowe (teoretyczne) – podejmowane bez celu praktycznego, stosowane (praktyczne) – wykorzystane w kolejnych realizacjach, wdrożeniowe – polegające na opracowaniu metod i technik zastosowania wyników badań w realizacjach, obserwacyjne (opisowe lub analityczne), eksperymentalne.

Przygotowywane opracowania mają charakter: publikacji oryginalnych (*original paper*), publikacji kazuistycznych (*case study*), publikacji przeglądowych, listów do redakcji (*letters to editor*), metaanaliz i innych badań wtórnych, książek naukowych (rozdziałów w książkach).

W celu realizacji badań naukowych podejmowana jest współpraca z jednostkami naukowymi, między innymi z: Uniwersytetem Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Katolickim Uniwersytetem Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, Instytutem Studiów nad Rodziną im. Arcybiskupa Kazimierza Majdańskiego w Łomiankach, Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

6.1. STUDIA NAD RODZINĄ POLONIJNĄ

Zjawisko emigracji rodzin polonijnych zmienia się na przestrzeni ostatnich lat niezwykle dynamicznie. Każde kolejne pokolenie emigrantów napotyka na odmienne wyzwania, co powoduje, że tematy emigracji są aktualnym i ciekawym tematem badawczym⁹⁹. Emigracja wiąże się z poważnymi zmianami, nie tylko w stylu życia, lecz również w mentalności, psychice, osobowości i sferze duchowej. Temat emigracji Polaków zyskuje coraz większe zainteresowanie naukowców, publicystów, mediów, a także organizacji państwowych i społecznych.

Rodziny polskie na emigracji w Niemczech niezwykle często dają świadectwo przywiązania do ojczyzny, rodziny, wartości, które wynieśli z domu rodzinnego, do tradycji i wiary. Stąd też ważnym aspektem jest dla takiej rodziny zachowanie wartości, norm postępowania, dotąd określających jego pochodzenie i tożsamość. Emigracja, w mniejszym czy większym stopniu, zawsze ma powiązanie z ekonomicznym poziomem życia. Jakość życia na emigracji wydaje się być dla polskich rodzin szansą na lepszą przyszłość. Integracja rodziny emigracyjnej ze społeczeństwem lokalnym może mieć bardzo pożądaný rezultat poznawczy, bowiem wnosząc w nowe otoczenie swoje wartości i jednocześnie ubogacając się wartościami lokalnymi, można

⁹⁹ E. Nycz, *Dziedzictwo kulturowe a adaptacja starych i nowych emigrantów z Polski w społeczeństwie niemieckim*, Gliwice 2018.

obserwować rozwój. Niestety, nie zawsze jest to rozwój oczekiwany i dobry. Wzajemna wymiana antywartości może prowadzić do duchowego zubożenia społeczeństwa.

Z racji globalizacji i fascynacji poszerzaniem horyzontów życiowych rodziny polskie opuszczają swoją społeczność i środowisko, z którymi byli związani, i decydują się na życie na emigracji. W ujęciu bezpieczeństwa społecznego, socjalnego, zdrowotnego, psychologicznego emigracja jest zjawiskiem trudnym i traktowanym jako wyzwanie. Istotnym staje się podjęcie badań w zakresie społecznego funkcjonowania rodzin na emigracji w celu zdefiniowania zmian i perspektywy szans na rozwój polskiej rodziny na emigracji, określenie jej oczekiwań i poczucia bezpieczeństwa społecznego i socjalnego, a także nazwanie pozytywnych i negatywnych aspektów funkcjonowania z prezentacją realnych form wsparcia.

6.2. STUDIA NAD SENIORAMI POLONIJNYMI

Seniorzy dzięki swojemu doświadczeniu i wartościom przekazywanym młodszym pokoleniom są ogromnym kapitałem z nieocenionymi zasobami i umiejętnościami. Odgrywają kluczową rolę w przekazywaniu wiedzy i pamięci kulturowej, potwierdzonej doświadczeniem pokoju, sprawiedliwości i solidarności. W myśl słów papieża Franciszka, który uczy: „Kościół nie może i nie chce podporządkować się mentalności niecierpliwości, a tym mniej obojętności i pogardy wobec starości. Musimy rozbudzić zbiorowe poczucie wdzięczności, uznania, gościnności, które sprawiają, że człowiek starszy czuje się żywą częścią swej wspólnoty”.

Poczucie bezpieczeństwa to dla seniorów niewystarczające kryterium godnego funkcjonowania społecznego i indywidualnego. Przy ciągle wydłużającym się wieku życia potrzeba z troską pochylić się nad seniorami, by czuli się potrzebni, akceptowani oraz szanowani w rodzinie i w społeczeństwie. Jakość życia seniorów jest ważnym elementem aktywnej polityki społecznej i rodzinnej właściwie wszystkich krajów europejskich. Naszym celem jest podnoszenie jakości życia seniorów na emigracji (*Quality of Seniors' Life*), co ściśle łączy się z dobrostanem fizycznym, materialnym, społecznym, emocjonalnym oraz zadowoleniem i poczuciem sensu życia. Narzędziem badawczym jest kwestionariusz ankiety do międzykulturowych badań gerontologicznych, opracowany przez Instytut Gerontologiczny Uniwersytetu w Heidelbergu dostosowany do potrzeb emigracji.

EPILOG

Stowarzyszenie „Familiaris” powstało dla rodzin polonijnych i działa na rzecz rodzin emigracyjnych, koncentrując się na różnych aspektach rozwoju dzieci, młodzieży, rodziców i seniorów. Nadrzędnym celem stowarzyszenia jest zarówno towarzyszenie rodzinie polonijnej, jak i dostosowanie oferty wsparcia i pomocy na podstawie badań naukowych nad oczekiwaniami, potrzebami i wyzwaniem dla rodzin polonijnych.

„Przyszłość ludzkości idzie poprzez rodzinę! Jest zatem rzeczą nieodzowną i nagłą, aby każdy człowiek dobrej woli zaangażował się w sprawę ratowania i popierania wartości i potrzeb rodziny”¹⁰⁰, szczególnie gdy współczesna rodzina często jest zagubiona na aeropagu swojej egzystencji, doświadczając kryzysów małżeńskich i rodzicielskich.

W ramach podejmowanych aktywności przez „Familiaris” na rzecz służby rodzinie polonijnej na emigracji obserwuje się dynamiczną ewaluację, a świadomość otoczenia o celowości, aktualności i powadze tematyki rodzinnej staje się zauważalna. Budowanie struktur poradnictwa na emigracji to długi proces, który został zapoczątkowany. Konsekwencje podejmowanych aktualnie decyzji będą widoczne za kilka lub kilkadziesiąt lat. Na wiele spraw, decyzji nie ma się wpływu i trzeba z wielką pokorą, ale i rozważą, i cierpliwością podchodzić do poradnictwa i towarzyszenia drugiemu człowiekowi. Nie w pojedynkę, ale wspólnotowo budowana jest stabilna, w miarę możliwości, struktura wsparcia rodziny polonijnej. Dlatego tak ważne jest zaangażowanie i odwaga wszystkich, którzy podejmą konkretne działania na rzecz Polonii i rodziny polonijnej.

Faktem jest, że będąc gościem w kraju emigracji, nie można oczekiwać wielu praw i rościć sobie specjalnych przywilejów. Koniecznym jest jednak zachowanie postawy gotowości na rzecz ochrony swojej rodziny i polskości, nie dopuścić do wykluczenia polskich rodzin.

¹⁰⁰ Jan Paweł II, *Adhortacja „Familiaris consortio”*, nr 87.

Bezpieczeństwo rodziny to fundamentalne zadanie realizowane przez różne podmioty w Europie i obszarach całego świata. Stanowi istotne wyzwanie współczesnych czasów, lokując się w przestrzeni bezpieczeństwa społecznego, socjalnego, zdrowotnego, psychologicznego. Realizacja celów jest możliwa jedynie dzięki różnorodnym narzędziom pomocowym, zarówno prawnym, jak i instytucjonalnym, szczególnie tam, gdzie rodzą się ryzyka socjalne, wychowawcze, małżeńskie i duchowe. Jedną z ofert wsparcia i bezpieczeństwa rodziny na emigracji jest „Familiaris”.

Postulatem jest dynamiczne, ale też zrównoważone podejście do dalszych, szerszych przedsięwzięć ukierunkowanych na wsparcie rodzin emigracyjnych, które z różnych powodów zagubiły się w społecznych uwarunkowaniach „nowych ojczyzn”, tak, aby ocalić je przed wykluczeniem we wszystkich obszarach ich egzystencji.

Aktualny stan, funkcjonowanie i struktura poradnictwa realizowanego przez stowarzyszenie „Familiaris” we współpracy z Polską Misją Katolicką w Niemczech w obecnych warunkach wydają się być zadawalające. Koordynatorzy stowarzyszenia „Familiaris” nie rezygnują z rozwoju i ewaluacji stworzonej przestrzeni. Systematycznie zostają określone nowe cele i potrzeby, a w konsekwencji poszukuje się nowych metod, narzędzi i systemów umożliwiających realizację nowych projektów. Celem „Familiaris” jest konkretna i wspólna realizacja poradnictwa i duszpasterstwa rodzin w duchu nakreślonym przez adhortację Jana Pawła II „Familiaris consortio”.

Istotnym czynnikiem w rozwoju jest ciągła ewaluacja, która daje jasny obraz realizacji, dokładnie weryfikuje założenia i cele, określa wartości ewaluowanego działania, przedstawia rekomendacje służące dalszym zmianom, definiuje umiejętność kooperacji, zdobyte dzięki doświadczeniu w interakcyjnym procesie ewaluacyjnym¹⁰¹.

¹⁰¹ Por. S. Jaskuła, *Ewaluacja versus akredytacja – dwa światy w jednej przestrzeni*, w: B. Niemierko, M. K. Szmigiel red., *Ewaluacja w edukacji: koncepcje, metody, perspektywy*, Kraków 2011, s. 2-6.

Rekomendacji służących dalszym zmianom i rozwojowi w dobrym funkcjonowaniu „Familiaris” jest wiele, między innymi potrzeba: uwzględnienia czynników ograniczających, jak pandemii COVID-19; wsparcia realizowanych projektów i tworzenie ich we współpracy krajowej i globalnej; większego zaangażowania i współpracy świeckich i duchownych; jednolitej wizji duszpasterstwa rodzin polonijnych w duchu „Familiaris consortio”; wykorzystania potencjału internetu i tworzenie propozycji dostępnych online; wsparcia i poparcia; zabezpieczenia finansowego.

Wyzwania, jakie stawia sobie stowarzyszenie „Familiaris” na kolejne lata swojej działalności, są kontynuacją zapoczątkowanych celów, a także ich modyfikacją, której ważną zasadą obowiązującą jest ciągle stawianie sobie pytań: po co? w jakim celu? czy jest to akceptowane (potrzebne)?

Tylko mądre spojrzenie w przyszłość, szerokie patrzenie na teraźniejszość i pokorne widzenie przeszłości warunkują skuteczne i efektywne działanie i jakość realizowanych inicjatyw.

„Familiaris” chce nadal realizować poradnictwo i towarzyszenie integralne, oparte na personalistycznej koncepcji człowieka, chrześcijańskim systemie wartości, zdrowym eklektyzmie metod, wolontariacie i bezpłatności usług.

Realizowane i przyszłe cele „Familiaris” to: towarzyszenie Polakom na emigracji; wsparcie i pomoc bez względu na narodowość, religię i kulturę, w szczególności poprzez organizację i rozwój centralnego ośrodka informacji, koordynacji, doradztwa i wsparcia; poradnictwo w zakresie: spraw społecznych, prawnych, terapeutyczno-psychologicznych, lekarsko-medycznych, planowania rodziny, poradnictwo małżeńskie, poradnictwo dla seniorów, poradnia edukacyjna, dokształcanie i doradztwo szkoleniowe; realizacja projektów społecznych i naukowych, badania nad Polonią; zachowanie i upowszechnianie polskich tradycji, historii, języka i kultury dla osób zainteresowanych nauką języków wschodnich, osób polskiego pochodzenia, wysiedlonych i wygnanych Polaków; transfer kulturowy i wsparcie (re)ewangelizacji, zwłaszcza u dzieci, młodzieży i dorosłych mówiących

po niemiecku i po polsku, poszukujących swoich korzeni oraz orientacji duchowej i intelektualnej w aktualnej sytuacji życiowej; upowszechnianie tradycji wiary rzymskokatolickiej i wzrost wiary jako kryterium mającego istotny wpływ na decyzje życiowe; organizacja szkoleń, warsztatów, dni pamięci i kształcenia/dokształcanie nauczycieli, trenerów, doradców; nawiązywanie i rozwijanie kontaktów oraz współpraca z organizacjami w kraju i za granicą (wymiana doświadczeń, opracowywanie nowych metod i technik doradztwa na emigracji).

Ciągle zmiany w podejściu do realizacji zamierzonych celów i projektów definiowane są stopniem umiejętności rozwiązywania problemów, m.in.: strukturalnych (brak struktur i wzorców/schematów, brak odgórnej regulacji poradnictwa na emigracji) i organizacyjnych (brak wspólnej odpowiedzialności i celowości podejmowanych działań, brak planu działania i konkretnych etapów ich realizacji w określonym czasie), interpersonalnych (komunikacja intern komunikacja extern, brak jednorodnej wizji i rozwoju), finansowych (brak środków pieniężnych, brak możliwości finansowania), lokalowych (brak odpowiednich pomieszczeń, dostępność sal) i kadrowych (brak czasu koordynatorów, brak wysoko wykwalifikowanej zmotywowanej, kadry doradców rodzinnych).

Każdy projekt, każda inicjatywa, każda nawet najlepsza teoria naukowa mogą budzić wątpliwości, mogą być zakwestionowane, mogą ulec zmianie z upływem czasu, uwzględniając nowe faktory i okoliczności. Pozostaje natomiast intuicja i inspiracja, które wyznaczają kierunek – kierunkiem doradców i koordynatorów zaangażowanych w rodzinę polską na emigracji w Niemczech wydaje się być „Familiaris”.

BIBLIOGRAFIA:

Literatura źródłowa i opracowania:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.

Adamski F., *Socjologia małżeństwa i rodziny*, Warszawa 1982.

Adamski, F. *Rodzina. Wymiar społeczno-kulturowy*, Kraków 2002.

Analiza badań prowadzonych pośród uczestników kursów przedmażeńskich w Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech w latach 2016 - 2020.

Badura-Madej W., *Podstawowe pojęcia teorii kryzysu i interwencji kryzysowej*, w: *Wybrane zagadnienia interwencji kryzysowej*, red. W. Badura-Madej, Katowice 1999.

Becelewska D., *Wsparcie emocjonalne w pracy socjalnej*, Katowice 2004.

Budowanie więzi w małżeństwie i rodzinie a emigracja. Teoria i praktyka, red. J. Młyński, G. Koszałka, Kraków 2018.

Corsten S., Schimpf E., Konradi J., Keilmann, A. Hardering F., *The participants' perspective: how biographic – narrative intervention influences identity negotiation and quality of life in aphasia*, „International Journal of Language and Communication Disorders” 2015, nr 50(6), s. 788–800

Franciszek, *Adhortacja „Amoris laetitia”*, Wrocław 2016.

Franciszek, *Orędzie Ojca Świętego na 106. światowy dzień migranta i uchodźcy*, Watykan 2020.

Franks P., Campell, T. *Social relationship and health. The relative roles of family functioning and social support*, w: „Social Sci. Medica” 1992, nr 34(7), s. 779-88.

G. D. Bishop, *Psychologia zdrowia*, Wrocław 2000.

Gabryelewicz I., Gawłowicz P., Sadłowska-Wrzesińska J., *Kaizen jako skuteczna metoda wspomagająca efektywne zarządzanie przedsiębiorstwem*, „Problemy Profesjologii” 2015, nr 2, s. 130-148.

Haken H., Schiepek G., *Synergetik in der Psychologie. Selbstorganisation*, Göttingen 2006.

Haken H., Schiepek G., *Synergetik in der Psychologie. Selbstorganisation verstehen und gestalten*, Hogrefe, Göttingen Systeme 2005.

Jan Paweł II, *Przemówienie do Polaków w Kanadzie*, Toronto 1984.

Jan Paweł II, *„Adhortacja Familiaris consortio”*, Wrocław 2000.

Jan Paweł II, *Przemówienie podczas audiencji dla uczestników rzymskiego spotkania „Kraj - emigracja”*, Watykan 1990.

Jaskuła S., *Ewaluacja versus akredytacja – dwa światy w jednej przestrzeni*, w: *Ewaluacja w edukacji: koncepcje, metody, perspektywy*, red. B. Niemierko, M. K. Szmigiel, Kraków 2011.

Jaworska-Oblój Z., Skuza, B. *Pojęcie wsparcia społecznego i jego funkcje w badaniach naukowych*, „Przegląd Psychologiczny” 1986, nr 3, s. 19-33.

Kierenko J., *Dylematy wsparcia społecznego osób z niepełnosprawnością*, w: *Wsparcie społeczne w rehabilitacji i resocjalizacji*, red. Z. Palak, Z. Bartkowicz, Lublin 2004.

Kossowska M., Letki N., Zaleskiewicz T., *Człowiek w obliczu pandemii. Psychologiczne i społeczne uwarunkowania zachowań w warunkach kryzysu zdrowotnego*, Sopot 2020.

Kubacka-Jasiecka D., *Interwencja kryzysowa z perspektywy psychosocjokulturowego paradygmatu kryzysu*, w: *Kryzys, interwencja i pomoc psychologiczna. Nowe ujęcia i możliwości*, red. D. Kubacka-Jasiecka, K. Mudyń, Toruń 2016, s. 146-175.

Leśniewska G., *Wsparcie społeczne jako element zrównoważonego rozwoju społecznego*, „Handel Wewnętrzny” 2012, nr specjalny t. III, s. 210-218.

Lipowska-Teutsch A., *Interwencja kryzysowa adresowana do społeczności w sytuacjach zagrożeń albo mały przewodnik po wybranych lekturach*, w: *Interwencja kryzysowa, konteksty indywidualne i społeczne*, red. P. Passowicz, D. Kubacka-Jasiecka, Kraków 2016, s. 28-43.

Majchrowska E., Alarcon J., *Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach*, Warszawa 2009.

Makselon J., *Kiedy możemy mieć nadzieję*, w: *Kształty nadziei*, red. W. Szewczyk, Tarnów 2022, s. 23-33.

Marszałek L., *Systemy wsparcia społecznego w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych*, „Seminare. Poszukiwania Naukowe” 2009, nr 26, s. 201-213.

Menn L., Corsten S., Lauer N., Wallace S., *Biographical approaches to improve Quality of Life of elderly in long-term care: a systematic review*, „Gerontologist” 2019, XX(XX), s.1-20.

Młyński J., Szewczyk W., *Rodzina wobec dylematów migracji zarobkowej. Badania i analizy*, Warszawa 2012.

Młyński J., *W kręgu aksjologii abiturientów Tarnowa*, Tarnów 2008.

Nycz E., *Dziedzictwo kulturowe a adaptacja starych i nowych emigrantów z Polski w społeczeństwie niemieckim*, Gliwice 2018.

Okła W., *Poradnictwo terapeutyczne*, Lublin 2013.

Pawłowski A., *Polskie rodziny za granicą*, referat na II Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy, Warszawa 2001.

Poradnictwo rodzinne w teorii i praktyce, red. U. Dudziak, G. Koszałka, J. Młyński, Kraków 2013.

Poradnictwo rodzinne na emigracji. Teoria i praktyka, red. Z. Struzik, W. Szewczyk, J. Młyński, Warszawa 2021.

Rodzina polonijna w budowaniu cywilizacji miłości, red. J. Młyński, G. Koszałka, Kraków 2017.

Sapór A., *Kaizen – filozofia ciągłego udoskonalania organizacji*, „Organizacja i Kierowanie” 2004, nr 4, s. 91-101.

Shazer S., Berg I. K., *Kurzzeittherapie – Von Problemen zu Lösungen*, Düsseldorf 1998.

Sokołowska M., *Wsparcie społeczne jako element profilaktyki*, „Remedium” 2011, nr 6, s. 31-35.

Szczepański J., *Sprawy ludzkie*, Warszawa 1980.

Szewczyk W., Młyński J., Zięba E., *Rozmowy, które leczą*, Tarnów 2017.

Szewczyk W., Okła W., *Podstawy poradnictwa psychologicznego*, wyd. I, Warszawa 2015.

Szewczyk W., Okła W., *Podstawy poradnictwa psychologicznego*, wyd. II, Warszawa 2016.

Szewczyk W., *Poradnictwo rodzinne. Program szkoleniowy dla ośrodków polonijnych*, Hanower–Tarnów 2007.

Wsparcie społeczne, stres i zdrowie, red. H. Sęk, R. Cieślak, Warszawa 2005, s. 18-19.

Netografia

Koronawirus (COVID-19) – najnowsze informacje, Medycyna praktyczna [dok. elektr.] <https://www.mp.pl/pacjent/choroby-zakazne/koronawirus/koronawirus-wartowiedziec/225676,koronawirus-najnowsze-informacje> (data otwarcia 16.10.2022 r.)

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Akcja Polonia4Neighbours i działania Polonii w zwalczaniu pandemii koronawirusa na świecie*, w: *polonia4neighbours* (dostęp: 17.04.2020).

Młyński J., *Dzwonię do Familiaris, bo szukam wsparcia w moim problemie. Wsparcie jako jeden z elementów*, w: *Familiaris i Faliliaris* (dostęp: 26.11. 2020).

Pyrka B., *Polska Misja Katolicka w Niemczech w czasie pandemii*, TVP Polonia, 29.12.2020.

Świątek W., *Menedżer jako facylitator*, „Zarządzania zasobami ludzkimi” 2007, nr 5 (dostęp: 22.01.2020).

Świdarska O., *Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach*, 2013: <http://www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=674> (dostęp: 18.12.2022).

Nędzi T., *Facylitacja w projektach*, „Strefa PM”, 4, Project Management Institute, 2014, s. 10-11, (dostęp: 22.01.2020) [zarchiwizowane z adresu 2020-10-25].

Dokumenty własne „Familiaris”

Analiza badań prowadzonych pośród uczestników kursów przedmałżeńskich w Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech w latach 2016-2020.

Dryft Młodych „Familiaris”, w: [dryft-młodych](#) (dostęp: 1.10.2021).

Dzień Dziecka 2022, w: [dzień-dziecka](#) (dostęp: 1.05.2022).

Dzień Niepodległości 2022, w: [dzień-niepodleglosci](#) (dostęp: 3.11.2022).

Dzień Niepodległości 2022, w: [dzień-niepodleglosci](#) (dostęp: 3.11.2022).

Dzień Niepodległości 2022, w: [dzień-niepodleglosci](#) (dostęp: 3.11.2022).

Dzień św. Mikołaja 2022, w: [dzień-sw Mikołaja](#) (dostęp: 2.12.2022).

Ferment „Dryft u młodych”, w: [spotkania-młodych](#) (dostęp: 31.07.2022).

Herbaciarnia „Familiaris”, w: [spotkania-seniorów](#) (dostęp: 15.10.2021).

Instrukcja wewnętrzna, w: Instrukcja (dostęp: 7.09.2022).

Karciarnia „Strefy kobiet”, w: [karciarnia-Familiaris](#) (dostęp: 31.07.2022).

Koncepcja ochrony, w: Schutzkonzept (dostęp: 7.09.2022).

Konferencja naukowa „Familiaris” 2021, w: [Konferencja naukowa 2021](#) (dostęp: 1.01.2022).

Konferencja naukowa „Familiaris” 2022, w: [Konferencja naukowa 2022](#) (dostęp: 28.08.2022).

Kongres Rodzin Polonijnych online „Opoka news” 8.01.2021

Kongres Rodzin Polonijnych online „Opoka news” 11.15.2020

Kurs dla narzeczonych „Familiaris” 2022, w: [Kurs dla narzeczonych](#) (dostęp: 1.01.2022).

Oświadczenie klienta „Familiaris”, w: Oświadczenie (dostęp: 7.09.2022).

Podwórko „Emi i Gracji”, w: [podwórko-Emi i Gracji](#) (dostęp: 31.07.2022).

Poradnia dla seniorów „Familiaris”, w: [poradnia-dla-seniorow](#) (dostęp: 24.04.2020).

Projekt pana T. Karawajczyka dla potrzeb poradni „Familiaris”, 2020.

Regulamin „Familiaris”, w: Regulamin „Familiaris” (dostęp: 7.09.2022).

Rodzicielski Challenge online, w: [rodzicielski-challenge](#) (dostęp: 29.07.2022).

SQoL „Familiaris”, w: [SQoL Familiaris](#) (dostęp: 28.12.2021).

Statut „Familiaris”, w: Statut Familiaris (dostęp: 7.09.2022).

Strefy kobiet „Familiaris”, w: [strefa-kobiet](#) (dostęp: 1.10.2021).

Szkoła dla rodziców i wychowawców online, w: [szkoła-rodzicielska](#) (dostęp: 29.07.2022).

Warsztaty tematyczne „Familiaris” 2021, w: [warsztaty-familiaris-2021](#) (dostęp: 1.05.2021).

Warsztaty tematyczne „Familiaris” 2021, w: [warsztaty-familiaris-2021](#) (dostęp: 1.05.2021).

Warsztaty tematyczne „Familiaris” 2021, w: [warsztaty-familiaris-2022](#) (dostęp: 1.01.2022).

Warsztaty tematyczne „Familiaris” 2021, w: [warsztaty-Familiaris](#) (dostęp: 1.05.2021).

Zakres specjalizacji Poradni, w: „Familiaris”, 2021.

STRESZCZENIE W JĘZYKU NIEMIECKIM

Raum Familiaris, d.h. alle Initiativen und Strukturen der Beratung in der Auswanderung, wurde geschaffen und richtet sich an die polnische Gemeinschaft und Polen im Ausland. Seine dynamische Entwicklung verdankt es der Arbeit von Freiwilligen, die sich mit großem Engagement neuen Projekten widmen. Diese Aktivitäten sind eine echte und konkrete Antwort auf die Bedürfnisse und Erwartungen der Auswanderer Gemeinschaft. Thema ist eine in der Struktur des systematischen Zusammenlebens organisierte Auswandererfamilie: Kinder, Jugendliche, Eltern, Großeltern und Alleinstehende. In allen Entwicklungsstadien erfüllt die Familie einzigartige Funktionen: biologische, erzieherische, sozialisierende, soziale und beschützende Funktionen. Man muss sich bewusst sein, dass die Auswanderung nicht nur die Rolle und den Rang der Familie verändert, sondern auch ihre Wahrnehmung in der gesellschaftlichen Meinung. Zumal die westliche Gesellschaft von einer individualistischen Sichtweise dominiert wird, die dem Wohl des Einzelnen untergeordnet ist. Aus diesem Grund verliert die Dauerhaftigkeit der Institution Familie oft, wenn auch relativ, ihren gesellschaftlichen Rang. Eine polnische Exilfamilie befindet sich in einer Ausnahmesituation und braucht Unterstützung. Die Bereiche der Familienförderung umfassen neben der Seelsorge, dem polnischen Bildungswesen und der polnischen Kultur sicherlich auch einen Komplex von Familienangelegenheiten, insbesondere die Familienberatung für Polen. Zweifellos ist die Auswanderung polnischer Familien eine Herausforderung für die Auswanderer selbst und die Aufnahmeländer. Die erste Herausforderung war die Aufnahme eines Jobs, die Zuweisung des Wohnortes, eine Fremdsprache, die Auseinandersetzung mit einer neuen Kultur. Eine weitere

Herausforderung ist die Erziehung der Kinder. Viele Einwandererfamilien haben sich diesen Herausforderungen gestellt. Andere standen an einem Scheideweg und verloren sich in der neuen sozialen Funktionsweise. Konflikte um überhöhte Pflichten, verantwortungsvolle Arbeit, Erziehungsschwierigkeiten, fehlender Familiendialog, Suchterkrankungen sind Situationen, die eine Familienberatung erfordern. Viele dieser Familien werden zu „Risikofamilien“, die auf kompetente und professionelle Hilfe warten. Solche Hilfe und Unterstützung, verstanden im weiten Sinne als Begleitung von Auswanderern, bietet "Familiaris" an, die zahlreichen Initiativen, Forschung und Bildung zum Wohle der polnischen Auswanderung unternehmen. Geleitet von klar definierten Kriterien, einer bestimmten Richtung folgend, legitime Ziele verfolgend, engagierte Freiwillige sammelnd, schafft und baut „Familiaris“ sukzessive eine sich dynamisch entwickelnde, qualitativ hochwertige Marke auf, die auf Professionalität, Glaubwürdigkeit, Diskretion, Pünktlichkeit und Verfügbarkeit basiert. Dieses Vademecum enthält eine ausführliche Beschreibung der Ziele, des Tätigkeitsbereichs und der Arbeitsphilosophie des Vereins Familiaris, es besteht aus sechs Kapiteln, die sowohl theoretische als auch praktische Zusammenhänge enthalten.

„Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2022”

Obszar: 2. Budowanie dobrego wizerunku Polski przez organizacje polonijne

Zadanie: Pokażę Ci Polskę – budowanie dobrego wizerunku Polski

Działanie: Działanie III ePublikacje “Familiaris”

Numer konta księgowego działania: 554-50-1391-1-41

Kwota dotacji: 14 338 PLN

**Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2022**